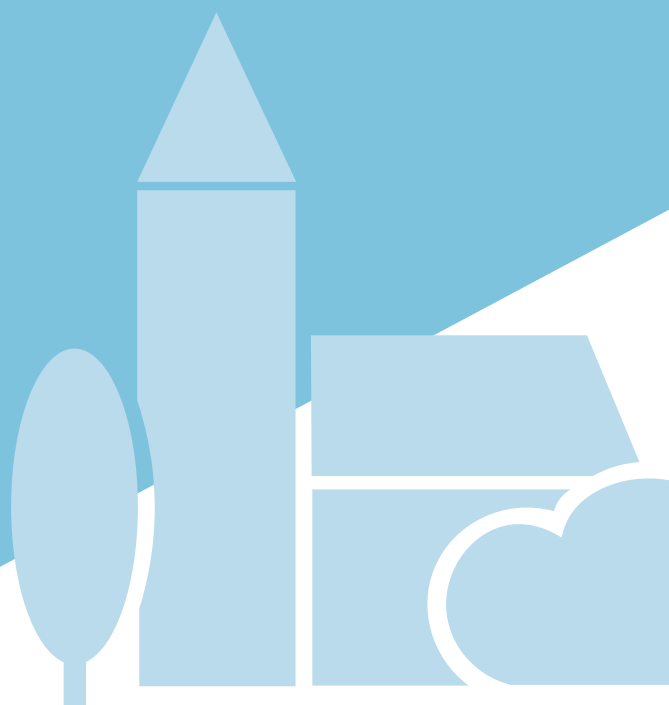

KERKENBELEIDSPLAN HEUSDEN-ZOLDER

HERBEVESTIGING 2025

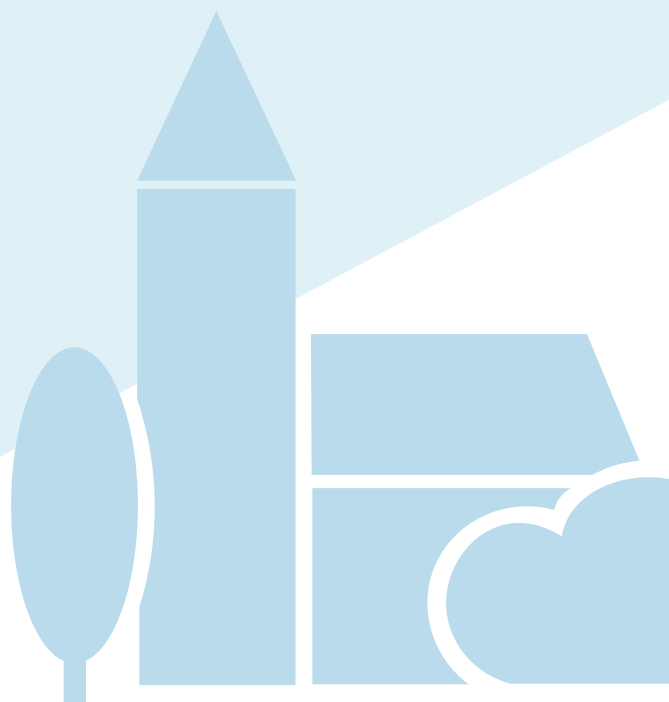
heusden
zolder

PARCUM

Dit plan is een initiatief van:
Lokaal bestuur Heusden-Zolder
Centraal Kerkbestuur Heusden-Zolder
Kerkfabrieken:

- Berkenbos St.-Valentinus
- Boekt H. Hart
- Bolderberg St.-Job
- Eversel St.-Jacobus
- Heusden St.-Willibrordus
- Lindeman O.L.Vrouw
- Viversel St.-Quirinus
- Zolder St.-Hubertus en St.-Vincentius

Kom,
en rust hier maar even,
laat uw lichaam even rusten.
Het is hier stil en vreedzaam.

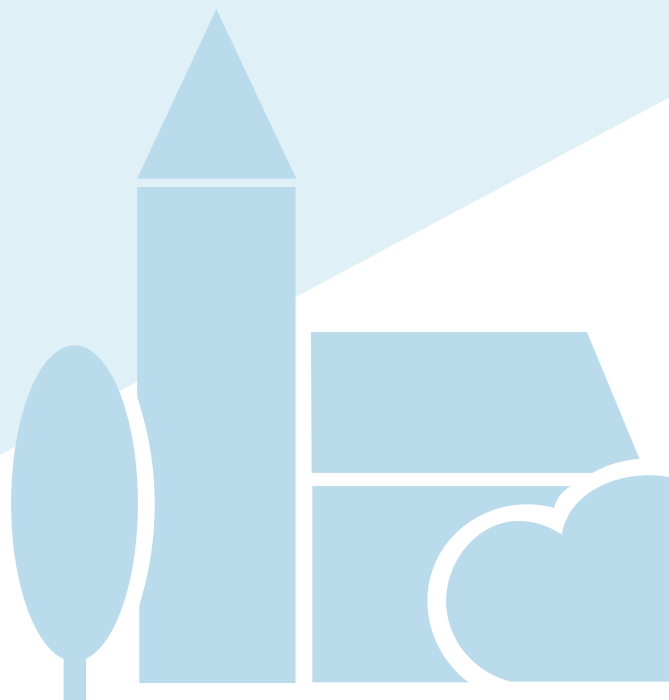
Wacht, ga nog niet weg
blijf nog even.
Gun ook uw geest wat rust,
van al de stress, het getob, de drukte,
het lawaai, en het verdriet,
de zorgen en de pijn,
buiten, in het dagelijkse leven.

Het leven is meer
dan de harde, zakelijke
realiteit, zoals ze ons
wordt opgedrongen.

En kom nog maar eens terug,
het is hier stil en vreedzaam.
En ga met een goed gevoel
en versterkt weer naar huis.
Naar je eigen leefwereld.

Geniet van deze sacrale plek
En laat ze jou versterken.

(naar een gebedstekst in de kluis van Bolderberg)

Aanhef

Dit kerkenbeleidsplan omvat een beschrijving – in de breedte – van, en een toekomstvisie op, de acht parochiekerken op het grondgebied van Heusden-Zolder. Heusden-Zolder bestaat vandaag uit twee pastorale federaties – Heusden en Zolder – die elk bestaan uit vier parochies. De federaties zullen evolueren naar pastorale eenheden. Het centraal kerkbestuur behartigt overkoepelend de werking en het beheer van alle acht parochiekerken.

Het kerkenbeleidsplan kwam tot stand doorheen een traject van ongeveer anderhalf jaar in de periode 2020-2021. Diverse mensen werkten eraan mee, met name afgevaardigden van de gemeente, het centraal kerkbestuur (CKB) en de pastorale teams. Op strategische momenten werd (een deel van) de gemeenteraad geconsulteerd, of de groep van alle acht kerkraden. Het onderzoek dat gepaard ging met het opstellen van het kerkenbeleidsplan bevroeg daarnaast verenigingen en burgers; het ging bovendien rechtstreeks in gesprek met diverse bevoorrechte getuigen. Tegelijkertijd werkten de beide pastorale teams aan pastorale plannen.

De consultatie- en participatierondes resulteerden in het kerkenbeleidsplan. In die zin is het kerkenbeleidsplan een synthesesdocument. Een vorige versie van het plan dateert van 2013. Anno 2020-2021 werd aan PARCUM gevraagd om het kerkenbeleidsplan op te stellen. Concreet stond Roel De Ridder van de UHasselt in voor de dagelijkse opvolging van het dossier. Hij maakt deel uit van de freelancerspool van PARCUM en stelde in het recente verleden, vanuit de UHasselt, meerdere kerkenbeleidsplannen op, al dan niet als deel van participatieve trajecten die op zoek gingen naar ideeën voor het toekomstig gebruik en beheer van parochiekerken.

Het hoofddoel van het traject in 2020-2021 was een ‘gedragen kerkenbeleidsplan’. Dat is ambitieus. Maar anderzijds is het niet ver gezocht om burgers te consulteren en te polsen naar ideeën en wijzen waarop diezelfde burgers bereid zouden zijn om een engagement op te nemen met betrekking tot de toekomst van de parochiekerken. Binnen het traject is er daarnaast sprake van een zekere ‘ontwerpmatige’ logica, in die zin dat ideeën voor de parochiekerken stelselmatig opgebouwd en verfijnd werden, en telkens getoetst aan de vele randvoorwaarden die eigen zijn aan de Vlaamse parochiekerken. Daarom kan het plan bepaalde opties voor de toekomst al wat concreter benoemen (zie hoofdstuk 3 naar een toekomstvisie, en vooral de bijlage over het participatief onderzoek). Het onderzoek, al was het bescheiden qua opzet, onderbouwt die opties.

Samengevat vonden de hieronder opgesomde stappen plaats in de periode 2020-2021. Door de coronacrisis was het onmogelijk om fysieke participatiesessies te organiseren. Daarom is er geopteerd voor enquêtes, méér gesprekken met getuigen dan oorspronkelijk voorzien was, en een posterpresentatie van ideeën in de kerken zelf (toen dat mogelijk werd), als een interpretatie van een open-kerkendag. Bij die laatste stap hoorde weer een nieuwe bevraging.

- Stuurgroepvergaderingen (schepenen, centraal kerkbestuur, afgevaardigden kerkraden, pastorale teams, onderzoeker en gemeenteraad)
- Werkgroepvergaderingen (bevoegde schepenen, voorzitter centraal kerkbestuur, onderzoeker, op bepaalde momenten aangevuld met afgevaardigden van de pastorale teams)
- Enquêtes, gericht aan alle burgers
- Enquêtes gericht aan de verenigingen
- Gesprekken met bevoorrechte getuigen (een tiental, meestal online)
- Het samenvatten en uitwerken van ideeën voor de kerken (gebruik, beheer ...)
- Het aftoetsen van die ideeën bij de respectievelijke kerkraad (en parochie)
- Het presenteren van de ideeën per kerkgebouw via telkens een poster in het gebouw zelf en een overkoepelende folder, tijdens een ‘open kerkendag’, en aangevuld met een bevraging gericht op persoonlijk engagement
- Stappen in functie van het finaliseren van het kerkenbeleidsplan
- Tegelijkertijd: het opstellen van geactualiseerde pastorale plannen door de pastorale teams

De opbouw van dit document is die van een traditioneel kerkenbeleidsplan. Dat wil zeggen dat het plan eerst de acht parochiekerken ruimtelijk situeert. Dan volgt een fiche per kerkgebouw, met achtereenvolgens de basisgegevens van de kerken ('identificatie'), een beschrijving van de cultuurhistorische waarde, de architecturale mogelijkheden en de bouwfysische toestand. Daarna volgt, eveneens per kerkgebouw, een situering van het gebouw in de ruimtelijke context en een beschrijving van het actuele gebruik. Na de acht fiches, vergezeld van foto's en kaartjes, volgt de toekomstvisie. Het plan gaat daarvoor eerst in op een korte verklarende woordenlijst en koppelt die termen vervolgens aan de acht parochiekerken in een overzichtstabel (de visie). Die tabel wordt dan verklaard met de eigenlijke inhoud van de visie en met korte tekstjes per kerk. Als laatste deel van het 'traditionele plan' komt een plan van aanpak voor de volgende jaren aan bod.

De 'extra' informatie, gewonnen uit het onderzoek, is opgenomen in een bijlage (hoofdstuk 4). De bijlage gaat in op hoe de ideeën voor de acht parochiekerken progressief groeiden doorheen het onderzoek, en, daar net voor, op hoe dat proces verliep.

Anno 2025 is het kerkenbeleidsplan dat werd opgesteld in 2020-2021 nog steeds gedragen door het centrale kerkbestuur, de parochiekerken en de gemeente. Vandaar dat de keuze werd gemaakt om een herbevestiging te doen van het bestaande kerkenbeleidsplan om op die manier in regel te zijn met de wettelijke vereisten.

Inhoudsopgave

Aanhef	4
Inhoudsopgave	6
1. Situering kerkgebouwen:	7
2. Fiches per kerkgebouw	8
2.1. St.-Valentinuskerk Berkenbos	8
2.2. St.-Jacobuskerk Eversel	13
2.3. Sint-Willibrorduskerk Heusden	17
2.4. O.L.Vrouwkerk Lindeman	22
2.5. Heilig-Hartkerk Boekt	27
2.6. Sint-Jobkerk Bolderberg	32
2.7. Sint-Quirinuskerk Viversel	37
2.8. Sint-Hubertus & Sint-Vincentiuskerk Zolder	42
3. Naar een toekomstvisie	47
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	48
3.2. Plan van aanpak, hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	52
BESLUIT	53
Herkomst van de afbeeldingen:	53
4. Bijlage 1: participatief onderzoek ter voorbereiding kerkenbeleidsplan	54

1. Situering kerkgebouwen:

De parochiekerken zijn in dit plan alfabetisch gerangschikt volgens plaats, te beginnen in de federatie Heusden. De adressen zijn gecontroleerd via Geopunt. Elk adres bevindt zich in 3550 Heusden-Zolder.

Federatie – weldra pastorale eenheid – Heusden

1. Berkenbos, St.-Valentinus – Pater Amideuslaan 20
2. Eversel, St.-Jacobus – Everselkiezel 88
3. Heusden, St.-Willibrordus – Sint-Willibrordusplein 2
4. Lindeman, O.L.Vrouw – Populierenstraat 10

Federatie Zolder

5. Boekt, H. Hart – Ubbelstraat 88
6. Bolderberg, St.-Job – Sint-Jobstraat 70
7. Viversel, St.-Quirinus – Kerkstraat 32
8. Zolder, St.-Hubertus en St.-Vincentius – Dorpsstraat 44

Figuur 1: in de 'bovenste rij van vier' van links naar rechts de kerken van Eversel (2), Heusden (3), Berkenbos (1) en Lindeman (4); daaronder de kerken van Viversel (7), Boekt (5) en Zolder (8) en daaronder de kerk van Bolderberg (6)

2. Fiches per kerkgebouw

2.1. St.-Valentinuskerk Berkenbos

Figuur 2: de Sint-Valentinuskerk van Berkenbos

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Valentinuskerk

Geografische ligging:

- Pater Amideuslaan 20, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 1 sectie A nummer 73C120

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Berkenbos

Eigenaar:

- Eigendom van het Sint-Franciscuscollege, de kerkfabriek betaalt een (beperkt) canon

Bescherming(en):

Geen beschermingen

2.1.2. Beschrijving

2.1.2.1. Cultuurhistorische waarde

De Sint-Valentinuskerk is een relatief groot eenbeukig gebouw. Het beschikt over tien traveeën onder één zadeldak. Het koorgedeelte vormt geen apart volume. De koorsluiting is recht, ook omdat het gebouw aan die zijde rechtstreeks aansluit op het scholencomplex. Van de tien traveeën is er één door het koorgedeelte en één door het portaal/oksaal ingenomen. De architectuur is eenvoudig en herkenbaar vroeg twintigste-eeuws. Wat betreft materialiteit overheerst baksteen. Er zijn weinig tot geen moderne kenmerken. De ramen staan hoog en hebben een zacht neoromaans karakter.

De kerk werd ingewijd in 1924. Pas in 1936 werd de kerk verheven tot parochiekerk en afgesplitst van de Sint-Willibrordusparochie van Heusden.

De Valentinuskerk bevindt zich in een mijn Cité, maar het gebouw heeft niet de proporties van de mijnkathedralen van Beringen, Zwartberg, Waterschei, Eisden ... Ze werd gebouwd als kerk van de minderbroeders. Naast woningen, bevonden zich in de wijk ook collectieve voorzieningen. Aan de rand van de wijk werd aan de Koolmijnlaan een paviljoen opgericht dat dienstdeed als wijkverzorgingscentrum met toenmalig kinderheil, thans Rode Kruispost (Rode Kruisstraat 1). Het centrum van het gehucht bevond zich aan de Pastoor Paquaylaan en de kruising van deze straat met de Pater Amideusstraat. Hier bouwde de mijn omstreeks 1927 een ziekenhuis, dat reeds werd vervangen door een moderner complex. De minderbroeders verkozen zelfstandigheid en bouwden zelf, aan datzelfde kruispunt, een scholencomplex met nonnen- en broedersschool, een patronaat en de Sint-Franciscuskerk. De mijn voorzag wel ontspanningsmogelijkheden, zoals een wandelpark en sportterreinen.

Hoewel de mijn de 'Steenkoolmijn van Zolder' is, behoort de wijk Berkenbos tot Heusden. De eerste woningen van Cité Berkenbos werden gebouwd tussen 1913 en 1916. Tussen 1913 en 1958 werden in verschillende bouwfasen wijken met personeelswoningen gebouwd voor mijnwerkers, directie en bedienden. In 1915 werd Jan Berchmans Paquay tot pastoor te Heusden benoemd. Hij was de neef van het "Heilig Paterke" van Hasselt en een sociaal bewogen priester. Bovendien was hij een bekwaam en bekend geschiedkundige. Op zijn initiatief kwam een nieuwe parochie in Berkenbos tot stand. Hierdoor probeerde men te voldoen aan de grote bevolkingsgroei.

De mijnexploitatie en het sociale weefsel daarrond trok religieuze ordes aan, die er een klooster uitbouwden. De Paters Minderbroeders openden er vanaf 1932 ook een middelbare school, aanvankelijk als uitbreiding van het serafijns college in Lokeren. De Broeders van O.L.Vrouw van Oostakker zorgden voor lager onderwijs voor jongens. De zusters Ursulinen, gevestigd in Heusden, namen het kleuteronderwijs en een lagere school voor de meisjes voor hun rekening. En ten slotte startten de Grauwzusters met de bouw van het Sint-Franciscusziekenhuis. Dat alles gebeurde tussen de twee wereldoorlogen.

De jongens- en de meisjesscholen zijn intussen gefusioneerd tot één vrije lagere school. Het Heilig-Hartcollege van zijn kant fuseerde met het Sint-Jozefcollege van Heusden-centrum tot het Sint-Franciscuscollege.

Bronnen:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Steenkoolmijn van Helchteren-Zolder: Tuinwijk Berkenbos, Cité Kleuterberg, ingenieurs- en directeurswoningen [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122171> (Geraadpleegd op 01-11-2021)
- Wikipediapagina Berkenbos

2.1.2.2. Architecturale mogelijkheden

De ruimte leent zich door de omvang voor polyvalent (multifunctioneel) gebruik. De traditionele hoofdingang, de zijingang halverwege het schip, en de verbinding met de school aan de koorzijde laten een zekere zonering met aparte ingangen toe. Gedeeld gebruik is mogelijk, via een of meerdere afscheidingen dwars op de lengte van het schip, maar dat zou wellicht de ruimtelijkheid van het al vrij eenvoudige gebouw aantasten. Doordat de kerk nu al eigendom van de school is, ligt de verre toekomst van het gebouw wellicht ook bij de school. Waarschijnlijk zal de ruimte dan het meest dienstig zijn als ze in haar totaliteit bewaard wordt.

Beperkt bijbouwen aan de noordwestzijde – waar zich nu het secretariaat en weekkerkje bevinden – is eventueel mogelijk, maar doordat de kerk deel uitmaakt van een grote scholencampus zal er mogelijk weinig tot geen vraag zijn naar bijvoorbeeld bijkomende dienende ruimtes (omdat die in de school aanwezig zijn).

De verwarming is op gas en werkt met radiatoren.

Er is sanitair tussen het portaal en de sacristie (secretariaat). Er is verder alleen een spoelbak aanwezig, maar door de directe link met het college belemmert dat de mogelijkheden niet.

In het schip staan vooral losse stoelen en enkele banken. Er is dus een zekere flexibiliteit mogelijk. Het zware ingebouwde altaar en de zware lezenaar beperken die flexibiliteit vandaag tot het schip (zonder het koorgedeelte).

Er is een orgel aanwezig. Omdat het niet beschermd is, zijn er geen strikte gevolgen voor de inrichting van het kerkship.

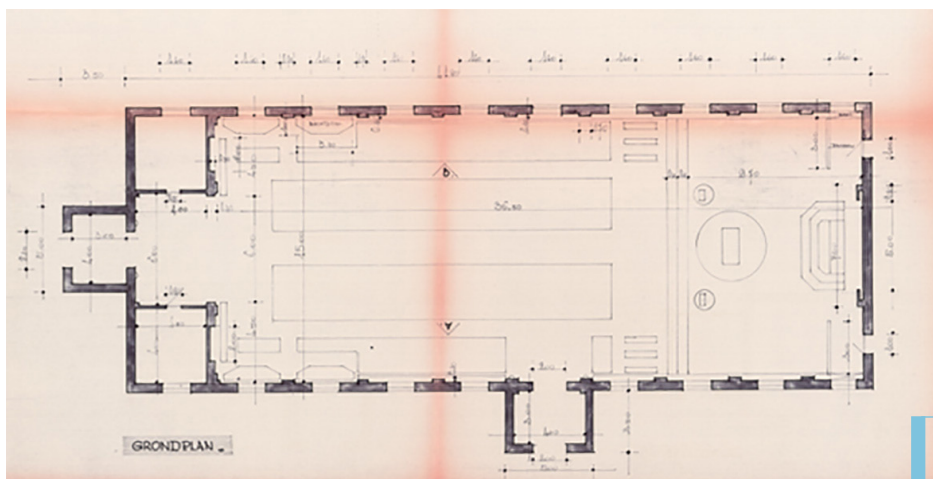
Alles is vrij vlak en daardoor rolstoeltoegankelijk. Dat is vandaag met name handig voor de bewoners van de serviceflats tegenover de kerk.

2.1.2.3. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand is goed. 15 jaar geleden ongeveer werd het dak vernieuwd en kwam er een onderdak. Plusminus tien jaar geleden werd de kerk geschilderd. De mazoutketel werd vervangen door een zuinigere gasketel. Twee jaar geleden vernieuwde de kerkfabriek de geluidsinstallatie.

Op dit moment zijn er geen werken in uitvoering. Het houtwerk van de toren zal vervangen worden in de nabije toekomst.

Er zijn geen urgente problemen. De Sint-Valentinuskerk is aangesloten bij monumentenwacht voor 'gewoon nazicht'.

Figuur 3: grondplan van de Sint-Valentinuskerk

Figuur 4: interieur van de Sint-Valentinuskerk

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Omdat de kerk historisch gezien aansloot bij het minderbroedersklooster, is er geen (aparte) pastorie. Er is geen kerkhof, maar wel een begraafplaats (1) op ongeveer 600m naar het noordoosten. Strikt genomen is er geen parochiezaal. Ontmoetingscentrum Ons Huis (2 – zie het kaartje hieronder) wordt beheerd door een aparte vzw, maar heeft wel een sterke connectie met de parochie. In het nabijgelegen Halhei is er nog een klein wijkcentrum. Dichtbij de kerk zijn er Chirolokalen (3) van de parochie en lokalen voor jeugdkampen. De Droomboom (4), nog altijd relatief dichtbij de kerk, bundelt allerhande activiteiten voor kinderen. Het Sint-Franciscuscollege (5), tevens eigenaar van de kerk, is een grote fusieschool. In de buurt is er vrij lager onderwijs, een vrije kleuterschool en een school van het gemeenschapsonderwijs. Zoals vermeld is er in de kerk een weekkapel.

In de buurt zijn er meerdere moskeeën (een Marokkaanse, één van de Suleymanli-soefigroep en één van BIF - Milli Görüş; daarnaast is er ook nog het Islamitisch Informatiecentrum waar mensen bidden). De grote Turkse Diyanet-moskee ligt in de wijk Lindeman (zie 2.3 voor de kerk van Lindeman). Er zijn ruime parkeermogelijkheden. Voor de deur van de kerk stopt een bus. De kerk zelf heeft een kleine toren (of een grote klokkenstoel). Die is niet verlicht, maar de klokken luiden wel.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Er is nog één weekendviering, op zondagochtend om 10.00u. Pater Frans gaat nog voor in de weekdagvieringen. Hij gaat voor in de viering op woensdag om 8.00u. Voor de hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan. Af en toe is er een Sint-Barbaraviering.

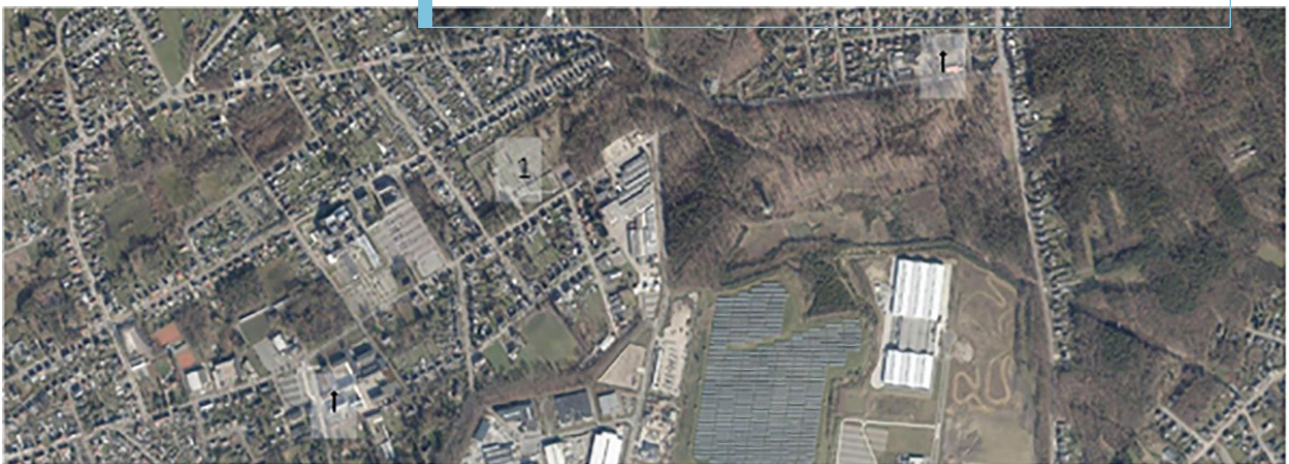

De eerste (of de tweede als 1/9 een zondag is...) zondag van september wordt "Berkenbos Leeft" gevierd met harmonie en eigen feestkoor. Op zaterdag rond 15 januari wordt in de kerk een jaarlijkse herdenkingsviering gehouden ter nagedachtenis van de slachtoffers van de collegebrand.

De school gebruikt de kerk als voor bepaalde gelegenheden zoals proclamaties.

Het is geen open kerk.

Figuur 5: sterk uitgezoomd wordt de ligging van de begraafplaats duidelijk, tussen de kerk van Berkenbos (links) en die van Lindeman (rechts).

Figuur 6: voorzieningen rond de Sint-Valentinuskerk

2.2. St.-Jacobuskerk Eversel

Figuur 7: de kerk van Eversel

2.2.1. Identificatie

Naam: Sint-Jacobuskerk

Geografische ligging:

- Everselkiesel 88, 3550 Heusden-Zolder
(volgens Geopunt; Everselkiesel 93 volgens het agentschap Onroerend Erfgoed)
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 2 sectie C nummer 455B

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Eversel

Eigenaar:

Eigendom van de kerkfabriek

Bescherming(en):

- De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018
- Het orgel is aangeduid als beschermd monument. Deze bescherming is geldig sinds 15-12-2003 (ID 22498)

2.2.2. Beschrijving

2.2.2.1. Cultuurhistorische waarde

De Sint-Jacobuskerk is een neoclassicistische zaalkerk uit 1849. Ze is ommuurd aan de zuid- en westzijde, met een ijzeren hekje voor de ingang.

De plattegrond beschrijft een ingebouwde westtoren, een éénbeukig schip van vier traveeën en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, geflankeerd door sacristieën. Het is een bakstenen gebouw onder zadeldak (leien). De toren heeft een ingesnoerde naaldspits. De westgevel rust op een kalkstenen plint. Er is een verdiept kalkstenen rondboogportaal met kalkstenen tussendorpel, geprofileerde booglijst en doorlopende imposten, het geheel gevat in een naar boven toe inspringend risaliet. Boven de deur bevindt zich een geprofileerde kalkstenen oculus. De toren is voorzien van verdiepte rondboogvormige galmgaten met kalkstenen sluit- en aanzetstenen. De vensters van koor en schip zijn als de galmgaten, doch met metalen roedeverdeling.

De kerk beschikt over een volledig bepleisterd interieur, met gedrukte kruisribgewelven, voorzien van gewelfsleutels, op versierde kraagstenen. Er is een rondboogvormige scheiboog tussen koor en schip.

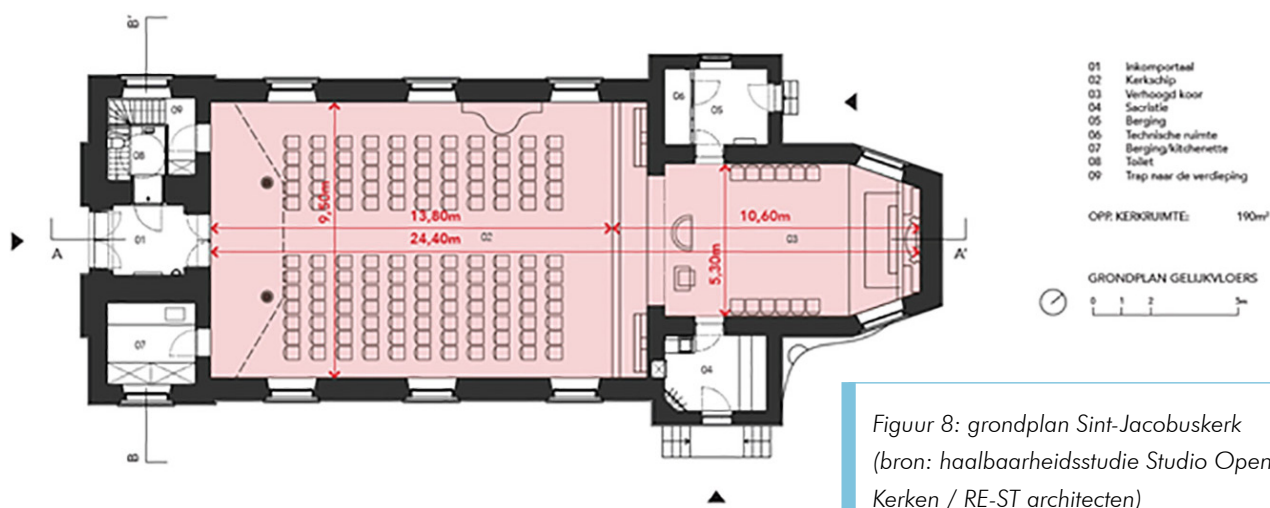
Mobilair: Houten Sint-Bavobeeld (circa 1700); processiemadonna (eerste helft 19de eeuw). Neoclassicistisch eiken meubilair: hoofdaltaar, twee zijaltaren, preekstoel, biechtstoel en doksaal met orgel.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Sint-Jacob
[online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22498> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

2.2.2.2. Architecturale mogelijkheden

Hoewel het een relatief klein gebouw betreft, beschikt de Sint-Jacobuskerk over flink wat architecturale mogelijkheden. Die werden onderzocht door Studio Open Kerken in de schoot van het Projectbureau Herbestemming Kerken (2019-20). Vandaag al is er toegankelijk sanitair, te betreden via het portaal. Er is een keukentje in de zuidelijke zijkapel (naast het portaal). De stoelen werden recent vervangen door lichte exemplaren waardoor de flexibiliteit gevoelig vergrootte. Door die ingrepen is het schip vandaag al multifunctioneel inzetbaar. Op termijn zou er een onderscheid kunnen komen tussen het schip en het koor (een gordijn, een hek of een wand). Het is mogelijk om een publieke toegang te voorzien aan de koorzijde, waardoor koor en sacristie onafhankelijk zouden kunnen functioneren van het schip, mocht daar vraag naar zijn. Aan de noordzijde is er ruimte voor een eventuele uitbreiding (met een grote keuken, en/of sanitair en/of een vergaderzaaltje).

Figuur 8: grondplan Sint-Jacobuskerk
(bron: haalbaarheidsstudie Studio Open Kerken / RE-ST architecten)

Sinds de restauratie van 2010-11 beschikt de kerk over vloerverwarming via een ketel op gas. De elektriciteit werd toen vernieuwd. Er hangen (televisie)schermen in de kerk die mogelijkheden bieden voor allerlei evenementen. De kerk is vlot toegankelijk voor rolstoelgebruikers sinds de werken in het kader van de heraanleg van de Everselkiezel in 2003.

Het 18de-eeuwse orgel werd recent gerestaureerd (2020). Doordat het orgel beschermd is, zijn sterke ruimtelijke ingrepen in het kerkship uitgesloten.

2.2.2.3. Bouwfysische toestand

De kerk verkeert in een uitstekende staat. Zoals vermeld bij de architecturale mogelijkheden werd het orgel recent gerestaureerd. In de periode 2010-11 was er een restauratie van het dak en de vloer, een vernieuwing van de verwarming, de installatie van sanitair en keuken. Er kwam een loopbrug over de zoldering en het interieur werd opnieuw geschilderd.

Monumentenwacht is aangesteld. Recent waren er weinig tot geen aanmerkingen. De toren is ondertussen 'vogel-vrij' gemaakt.

Figuur 9: interieur van de Sint-Jacobuskerk

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Figuur 10: voorzieningen in de buurt van de Sint-Jacobus

Ooit was er een kerkhof aan de kerk. Vandaag bevindt de begraafplaats (1) zich op 200m ten noorden van de kerk. De pastorie (2) is nog bewoond.

Naast de kerk ligt een groot ontmoetingscentrum, Sint-Baaf (3). Het is eigendom van de kerkfabriek en grenst aan een gemeentelijke sporthal (4). Achter het ontmoetingscentrum liggen relatief recente scoutslokalen (5).

In Eversel is er een vrije basisschool (6), niet ver van de kerk.

Voor het overige zijn er niet bijzonder veel voorzieningen in het dorp.

Het fietsroutenetwerk passeert in Eversel.

De toren van de kerk is verlicht en klokken luiden.

Er is een ruime parking tussen de kerk en Sint-Baaf. Er stopt een bus.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Er is nog een zaterdagavondviering in Eversel om 19.00u. Pater Frans gaat nog voor in de weekdagvieringen. Hij gaat voor in de viering donderdag om 18.30u.

Voor de hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

Tijdens het weekend na 25 juli is er herdenking van de patroonheilige, Jacobus de Meerdere (ev. samen met de pelgrimspastoraal van het bisdom en/of het Genootschap van Compostella op de dag zelf).

Rond Kerstmis brengen de scouts in samenwerking met de parochie het Vredesvuur (peace light) naar Eversel.

Tijdens de advent en de vasten zijn er bezinningsavonden.

De kerk is af en toe open buiten de vieringen én elke zondag.

2.3. Sint-Willibrorduskerk Heusden

Figuur 11: de kerk van Heusden, met links de 'nieuwe kerk' en rechts - met de toren - de 'oude kerk'

2.3.1. Identificatie

Naam: Sint-Willibrorduskerk

Geografische ligging:

- Sint-Willibrordusplein 2, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 1 sectie A nummer 1181C (enkel het gebouw, geen grond)

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Heusden

Eigenaar:

- Eigendom van de gemeente

Bescherming(en):

De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed (ID 22496). Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018. Het orgel is een beschermd monument. Deze bescherming is geldig sinds 10-02-2004.

2.3.2. Beschrijving

2.3.2.1. Cultuurhistorische waarde

Het betreft een neoromaanse kruisbasiliek, van 1870-1875, naar ontwerp van architect F. Stappers, met een recente vergroting van 1956-1957, naar ontwerp van F. en R. Vandendael.

De plattegrond van de oude kerk beschrijft een vierkante westtoren, een schip van twee traveeën, transeptarmen van twee traveeën, een koor van een rechte travee met halfronde sluiting, en een halfronde kapel aan de zuidwestzijde van het schip. Bij de vergroting werd de as van de kerk verlegd: de noordelijke transeptarm werd verlengd, zodat er een nieuw schip van vijf traveeën en een koor van twee rechte traveeën met vlakke sluiting ontstond. De oude kerk doet thans dienst als rouwkapel. Verder is de oude kerk opgedeeld in diverse lokalen (weekkapel, vergaderzaal, keuken ...) en voorzien van een verdiepingsvloer.

De oude kerk is een bakstenen gebouw met verwerking van arduin en natuursteen. De toren heeft vier geledingen en is voorzien van steunberen met drie versnijdingen. De toren heeft een ingesnoerde naaldspits (met leien). De gevels zijn geritmeerd door rondbooglisenen en boogfriezen. Er zijn rondboogvensters en een dito portaal. De kerk heeft zadeldaken (met leien).

De overkleding gebeurde door middel van kruisgewelven; over de kruising bevindt zich een koepel.

Mobilair: Sint-Annagroep, gepolychromeerd hout, gotisch (circa 1500); Onze-Lieve-Vrouw met Zeven Zwaarden, gepolychromeerd hout, gotisch (16de eeuw).

Het orgel werd rond 1855 gebouwd door A. Clerinx. Een kleine wijziging werd in 1887 aangebracht door Pereboom & Leijser (Maastricht). Het werd hersteld door B. Pels in 1975. In contrast met de kale, in 1955 totaal gemoderniseerde kerk, is het Clerinx-orgel een laatste getuige van het 19de-eeuwse verleden.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Sint-Willibrordus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22496> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

2.3.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk beschikt vandaag al over veel mogelijkheden. Er is een keuken (in de zijbeuk van de oude kerk), veel berging, er zijn diverse kapellen en andere ruimtes. Een klein deel van de kerk, met de Mariakapel is altijd open (van 's morgens tot 's avonds, behalve op zondag), terwijl het schip afgesloten kan blijven. Er zijn verplaatsbare – niet heel lichte weliswaar – stoelen. En er zijn diverse ingangen. Dat alles kan wat opfrissing gebruiken, om (ander) gebruik aantrekkelijk te maken.

Door de tussenvloer in de oude kerk is de ruimtelijkheid er wat verloren gegaan. De haalbaarheidsstudie in het kader van het Projectbureau Herbestemming Kerken die liep in 2021 stelt daarom voor om die tussenvloer te verwijderen en de oude kerk weer in ere te herstellen, dat wil zeggen: met de ruimtelijkheid van een kruisbasiliek. Nog altijd zijn er dan nevenlokalen voor dienende functies (kapellen en sacristieën).

De nieuwe kerk is door de grootte ervan niet eenvoudig onder te verdelen, al heeft ze wel kleine zijbeuken. De haalbaarheidsstudie onderzocht gradaties van ontmanteling van het nieuwe gedeelte (van intact laten, over gedeeltelijk ontmantelen, met behoud van een 'ommegang', tot volledig ontmantelen).

Verwarming gebeurt nu via één luchtblazer op gas voor de grote kerk en een kleine aparte gasketel voor de weekkapel. Er is ook elektrische noodverwarming.

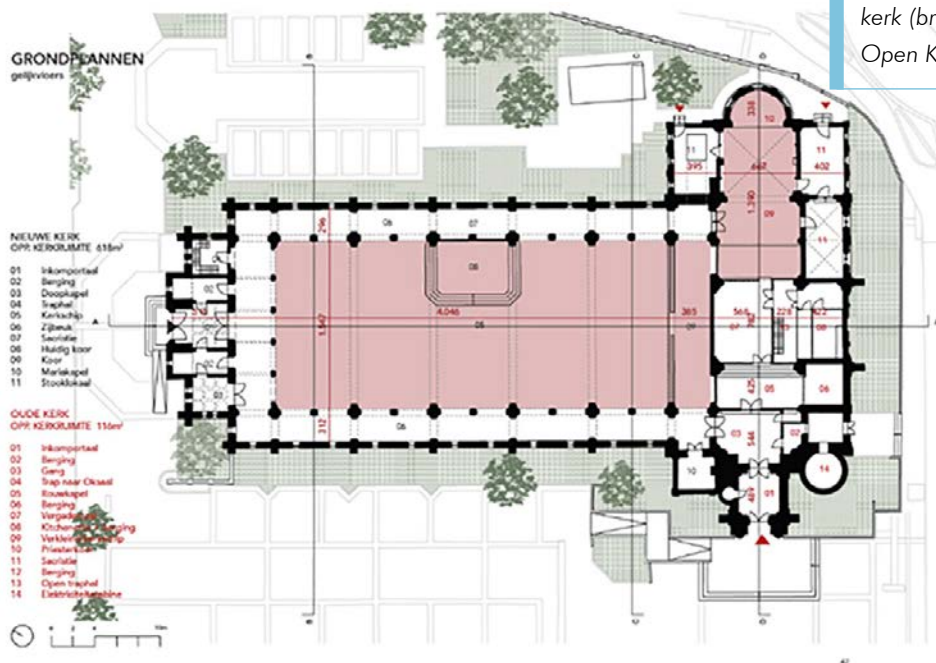

Er is één toilet in de kerk.

Het orgel is beschermd. Volgens eerste onderzoeken en gesprekken met het agentschap Onroerend Erfgoed kan het zowel in de nieuwe kerk blijven staan of terugkeren naar de oude kerk. In beide gevallen zal er voldoende ruimte moeten zijn in het respectievelijke schip om het orgel te laten klinken. Als het orgel blijft staan is opdeling van het kerkship van de nieuwe kerk dus onmogelijk.

De kerk is toegankelijk voor rolstoelgebruikers, aan twee zijdes.

Er is heel wat roerend goed aanwezig op de bovenverdieping van de oude kerk. Daar is een oplossing voor nodig.

Figuur 12: grondplan Sint-Willibrorduskerk (bron: haalbaarheidsstudie Studio Open Kerken / RE-ST architecten)

Figuur 13: interieur van de Sint-Willibrorduskerk

2.3.2.3. Bouwfysische toestand

De laatste (grote) werken gebeurden plusminus 30 jaar geleden. Het ging toen om niets ingrijpends: opnieuw voegen, opfrissen ... Er zijn geen werken in uitvoering of geplande werken.

Er zijn geen urgente problemen; kleine werken worden opgevolgd door de kerkfabriek. De kerk is aangesloten bij Monumentenwacht.

De staat van de kerk is goed, al is zoals vermeld opfrissing van het oude gedeelte nodig.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Er is geen kerkhof, maar wel een gemeentelijke begraafplaats (1) 600m naar het noorden, nabij het station (2) van Heusden.

De nog bewoonde pastorie (3) bevindt zich in de pastoriestraat.

't Kuipershof (4), een klein stukje naar het westen beschikt over een grote en een kleine zaal. Er zijn meerdere vergaderlokalen.

In de buurt zijn er meerdere kapellen: Sint-Jan (werd verkocht aan Stichting Limburgs Landschap), Sint-Jozef, Maria (de twee laatste zijn van de gemeente en worden onderhouden door de gemeente). Er is een kloosterkapel dichtbij de kerk.

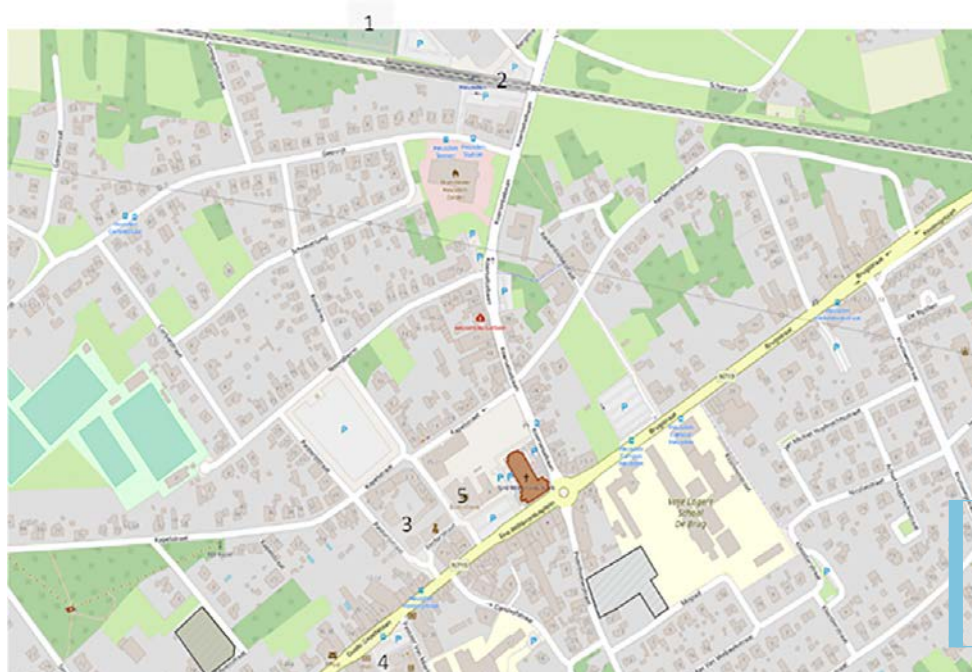
Jeugdhuis De Distel ligt nabij 't Kuipershof, net zoals de sporthal van Heusden.

Er zijn meerdere scholen in de buurt: een kleuterschool, een lagere school, tweedekansonderwijs ... De vrije scholen komen af en toe in de kerk. Er is buitenschoolse opvang in Heusden.

Heusden is een kern met behoorlijk wat winkels en voorzieningen (ook een bibliotheek (5), een station).

Er is behoorlijk wat parkeermogelijkheid in de buurt. Er stop een bus vlakbij de kerk.

De toren is verlicht en de klokken luiden

Figuur 14: voorzieningen in de buurt van de Sint-Willibrorduskerk

2.3.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Er is een eucharistieviering op zaterdagavond om 17.30u en op zondag om 9.00u. De weekdagvieringen zijn op maandag om 18.30u, dinsdag om 9.00u, woensdag om 18.30u en vrijdag om 18.30u.

Voor de hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan

Van oudjaar op Nieuwjaar is er een bezinning van 22.00u tot 1.00u, met een eucharistieviering rond middernacht. Dit wordt meegedeeld in parochieblad.

Ter gelegenheid van Sint-Jan (kermis) is er een eucharistieviering aan de Sint-Janskapel.

De Chiro organiseert een gebedsmoment voor het vertrek op bivak. Ook tijdens het bivak is er een viering.

De KWB heeft een herdenkingsviering voor overleden leden en familieleden (na Pasen: verrijzenisgeloof)

De Mariakapel is elke dag open.

2.4. O.L.Vrouwkerk Lindeman

Figuur 15: de kerk van Lindeman

2.4.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouwkerk

Geografische ligging:

- Populierenstraat 10, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 3 sectie A nummer 3V14 (enkel het gebouw, geen grond)

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Lindeman

Eigenaar:

- Eigendom van de gemeente

Bescherming(en):

Geen beschermingen

2.4.2. Beschrijving

2.4.2.1. Cultuurhistorische waarde

Naarmate de ontwikkeling van de naoorlogse (mijn)wijk Lindeman vorderde, werd de oorspronkelijke barakkerk aan de Populierenstraat vervangen door de modernistische Onze-Lieve-Vrouwerk, omstreeks 1968-1969.

Het is een eenvoudig en niet heel groot bakstenen volume met een betonnen ringbalk en betonnen delen onder de ramen. Het dak helt licht. Er is geen toren.

Binnenin bestaat het voornamelijk uit één rechthoekige ruimte, met daaraan grenzend een sacristie en een devotiekapel. De ruimte is niet heel hoog.

2.4.2.2. Architecturale mogelijkheden

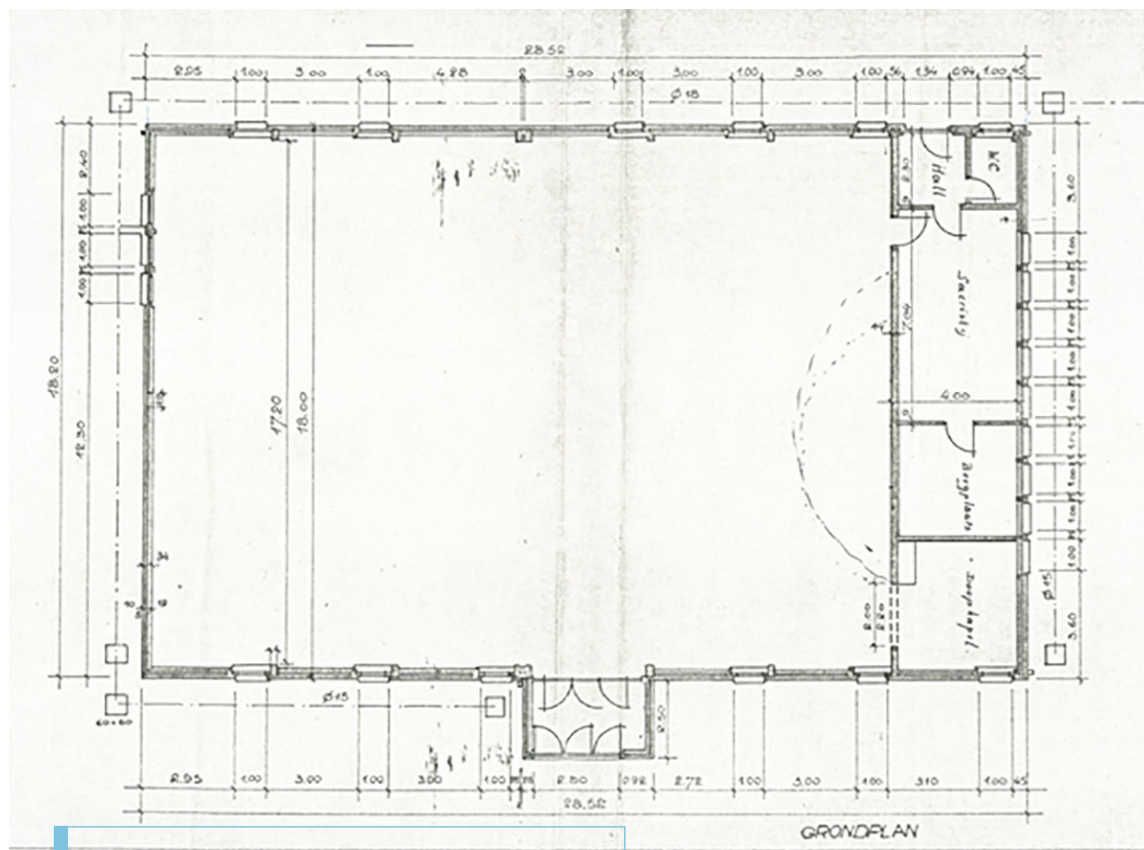
Het gebouw beschikt over een luchtverwarming op gas, met blazers.

In de sacristie is er sanitair, maar behalve voor noodgevallen is dat niet publiek toegankelijk. Er is een kleine keuken, met een afwasbak.

In de kerk staan er stoelen. Er is geen orgel, maar wel een harmonium.

Aan de kant van La Baracca (de zuidzijde) is er een ingang zonder trappen, zodat rolstoelgebruikers vlot in en uit kunnen gaan. Aan de andere ingang (oostzijde) zijn er wel enkele trappen.

Het kerkship zou zich kunnen lenen tot multifunctioneel gebruik. Gedeeld gebruik is eveneens mogelijk, omdat een eventuele opsplitsing niet zal botsen op 'moeilijke' architecturale kenmerken van de relatief eenvoudige, rechthoekige en niet heel hoge kerkruimte. Maar tegelijkertijd is het schip qua oppervlakte niet heel groot, en heeft het op zich al een handige schaal voor eventueel gemeenschapsgebruik op termijn.

Figuur 16: grondplan van de Onze-Lieve-Vrouwerk

Figuur 17: interieur van de Onze-Lieve-Vrouwekerk

2.4.2.3. Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand is redelijk tot goed.

Rond 2011 vonden er dakwerken plaats. Daarna werd het plafond nog geschilderd, het tapijt rond het altaar werd vernieuwd en de elektriciteit op punt gesteld. 5 jaar geleden werd de geluidsinstallatie gecontroleerd.

Er zijn plannen om de lawaaiërende blazers van het verwarmingssysteem aan te pakken, evenals het doorslaand vocht aan de zijgevel. Dat is allebei plusminus urgent.

Er zijn plannen om nieuwe spots boven het altaar te voorzien en verlichting rond de beelden.

Door sporadisch vandalisme moet de kerkfabriek af en toe een glasmaampje laten vervangen.

Monumentenwacht is niet aangesteld, maar de dakgoten worden wel gereinigd (2 maal per jaar).

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Hoewel naoorlogs is Lindeman een typische mijnwijk. De erfenis van de mijn is er goed te voelen, niet in het minst door de diverse bevolking. De Italianen en de Polen vinden nog de weg naar de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

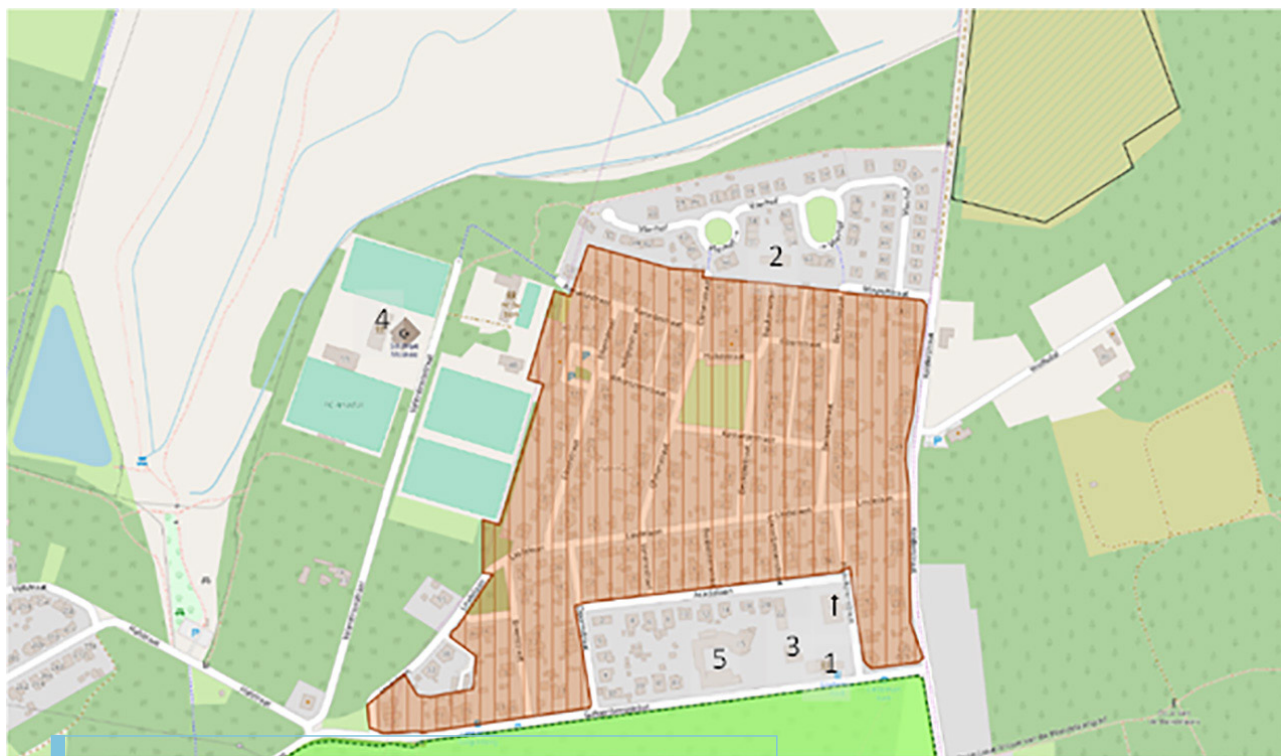
Een begraafplaats is er niet, maar die van Berkenbos is relatief dichtbij (zie 2.1.3). Vroeger was er een pastorie, naast La Baracca (1).

Er zijn meerdere gemeenschapsvoorzieningen zoals La Baracca (de Italiaanse kantine), de 'Poolse barak' (2) en het gemeentelijke wijkcentrum (3). De eerste en de laatste liggen naast de kerk, in hetzelfde bouwblok. Aan de rand van de wijk, naast de sportvelden, bevindt zich de grootste moskee van Heusden-Zolder: de Selimiye Camii (Diyanet)(4).

Niet ver van de kerk, aan de andere kant van het wijkcentrum, is er een school voor bijzonder lager onderwijs (5). De kerk heeft geen toren en geen klokken. Er zijn wel luidsprekers die klokken kunnen simuleren, maar die worden al jaren niet meer gebruikt.

Voor het overige zijn er in de wijk relatief weinig voorzieningen (vooral horeca).

Het fietsroutenetwerk passeert er. Er stopt een bus en er zijn parkeermogelijkheden naast de kerk.

Figuur 18: voorzieningen in de buurt van de Onze-Lieve-Vrouwekerk

2.4.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Er is een eucharistieviering op zondag, om 11.00u. Er zijn geen eucharistievieringen op weekdays.
Voor de hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

Er is een Italiaanse viering op Palmzondag om 11.00u, met een Italiaanse priester als voorganger. De mis wordt verzorgd door de ANCRI (vereniging van Italiaanse oud-strijders), samen met de harmonie van Zolder en een afvaardiging van oud-strijders uit Italiaanse verbroederingsgemeenten en van het gemeentebestuur van Heusden-Zolder. Palmtakjes worden nadien uitgedeeld.

Er is een Italiaanse viering op kerstavond.

Op paaszaterdag worden de paaskorven van de Poolse gelovigen gezegend, meestal door de Poolse priester E.H. Sztylka. Dat is een traditie.

Op Moederdag wordt een attentie (meestal een roosje) aan de moeders gegeven na de eucharistie van 11.00u. In samenwerking met de vzw Ontmoetingscentrum La Baracca is er daarna een receptie in La Baracca om hulde te brengen aan de moeders.

Op 11 november, in de namiddag, is er een Poolse viering. 11 november is een nationale feestdag in Polen. De viering wordt voorgegaan door E.H. R. Sztylka.

Er is een gebedsgroep rond Pater Pio die elke laatste dinsdag van de maand samenkomt.

Het is de gewoonte om tijdens vieringen de eerste lezing en de psalmen in het Italiaans te doen.
Er zijn nog 'Italiaanse' uitvaarten.

De kerk is open bij gelegenheden, voor mensen die kaarsje willen branden (informeel geregeld, via de koster).

2.5. Heilig-Hartkerk Boekt

Figuur 19: de kerk van Boekt

2.5.1. Identificatie

Naam: Heilig-Hartkerk

Geografische ligging:

- Ubbelstraat 88 (of, naar gelang de bron, Reitveld 2), 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 3 sectie F nummer 810N

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Boekt

Eigenaar:

- Eigendom van de kerkfabriek

Bescherming(en):

Geen beschermingen. De kerk is wel aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed (ID: 22519). Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018

2.5.2. Beschrijving

2.5.2.1. Cultuurhistorische waarde

De Heilig-Hartkerk is een moderne kerk, gebouwd in 1959 naar ontwerp van Adolf Nivelle. Het is een betonconstructie. Het gebouw is hoog en driebeukig. De zijbeuken zijn bijna even hoog als het schip en relatief smal. De kerk heeft een zadeldak, maar het plafond is vlak.

Het koor van één travee heeft een vlakke sluiting. De toren is vrijstaand, vierkant van grondplan en massief. Sacristieën flankeren het schip aan de noord- en de zuidzijde.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Heilig Hart [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22519> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

Figuur 20: interieur van de Heilig-Hartkerk

2.5.2.2. Architecturale mogelijkheden

De verwarming (op stookolie, tien jaar oud ongeveer) doet het goed.

Er is één publiek toegankelijk toilet, aan de weekkapel. Er is geen keuken (maar in de toren of de sacristie zou dat kunnen).

De sacristie wordt vandaag al gebruikt als secretariaat en de weekkapel als vergaderzaal en voor een occasionele bezinning.

In de kerk staan (vrij zware) stoelen. Vroeger waren dat banken.

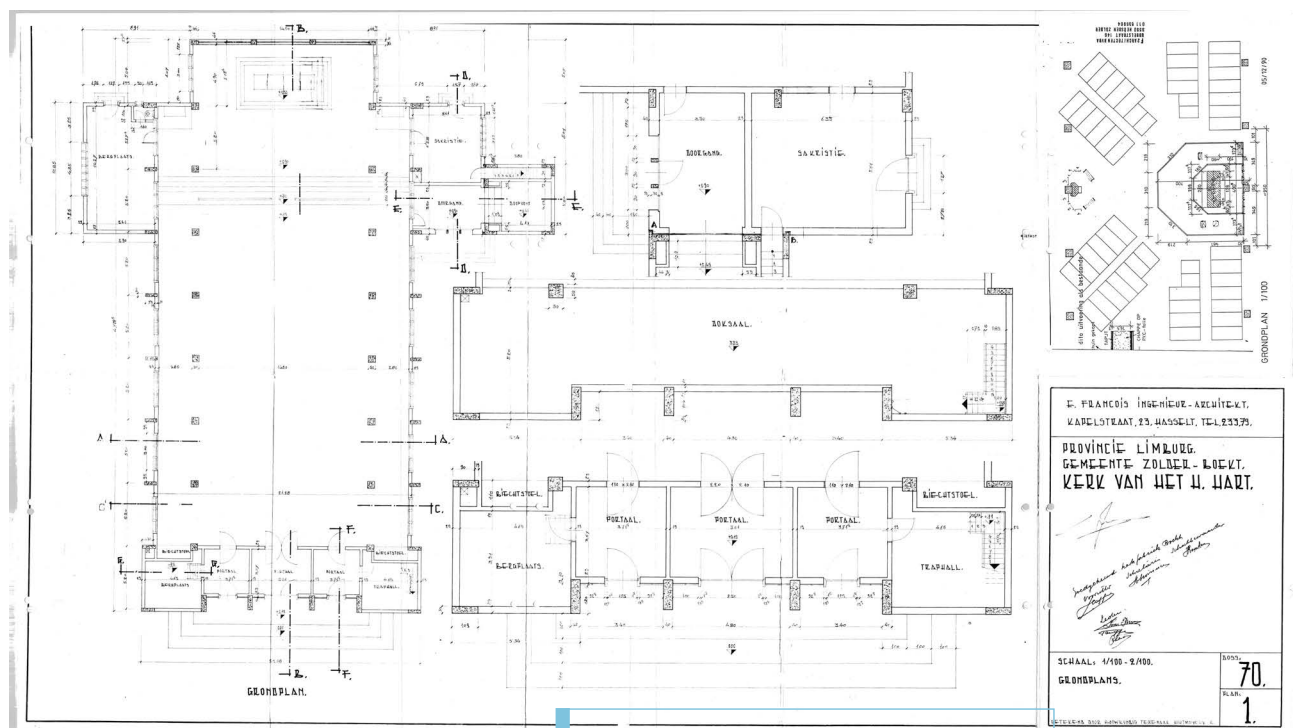
Er is een orgel in de kerk.

De liturgische opstelling werd gewijzigd doorheen de tijd. Vandaag is er sprake van een 'centrale' opstelling in het schip, waardoor het koorgedeelte daarvoor niet meer nodig is.

Het koorgedeelte is samen met één travee van het schip omgevormd tot een auditorium voor lezingen en toneel. Er staat een wand tussen de toneelzaal en het schip, maar die komt niet tot tegen het plafond (waardoor toneel en liturgie om akoestische redenen niet simultaan mogelijk zijn, maar zelfs met een akoestische scheiding is simultaan gebruik van beide delen wellicht niet zinvol).

De kerk en de toneelzaal zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Het profane gedeelte zou uitgebreid kunnen worden, met nog een travee, om zo een foyer te creëren voor toneel en lezingen, eventueel met een vestiaire. De kerk biedt meerdere mogelijkheden om uitgebreider sanitair, een keuken, berging ... te voorzien. Het betreft immers een moderne kerk met wat nevenlokalen. Maar een vaste wand tot tegen het plafond zou wel een grote investering betekenen, omwille van de grote hoogte en de dito breedte van de kerk. Box-in-box-oplossingen behoren eveneens tot de mogelijkheden, want er is ruimte in de kerk, maar de nuttige oppervlakte die ze genereren is zelden in verhouding tot de investering die ertegenover staat.

Figuur 21: grondplan van de Heilig-Hartkerk

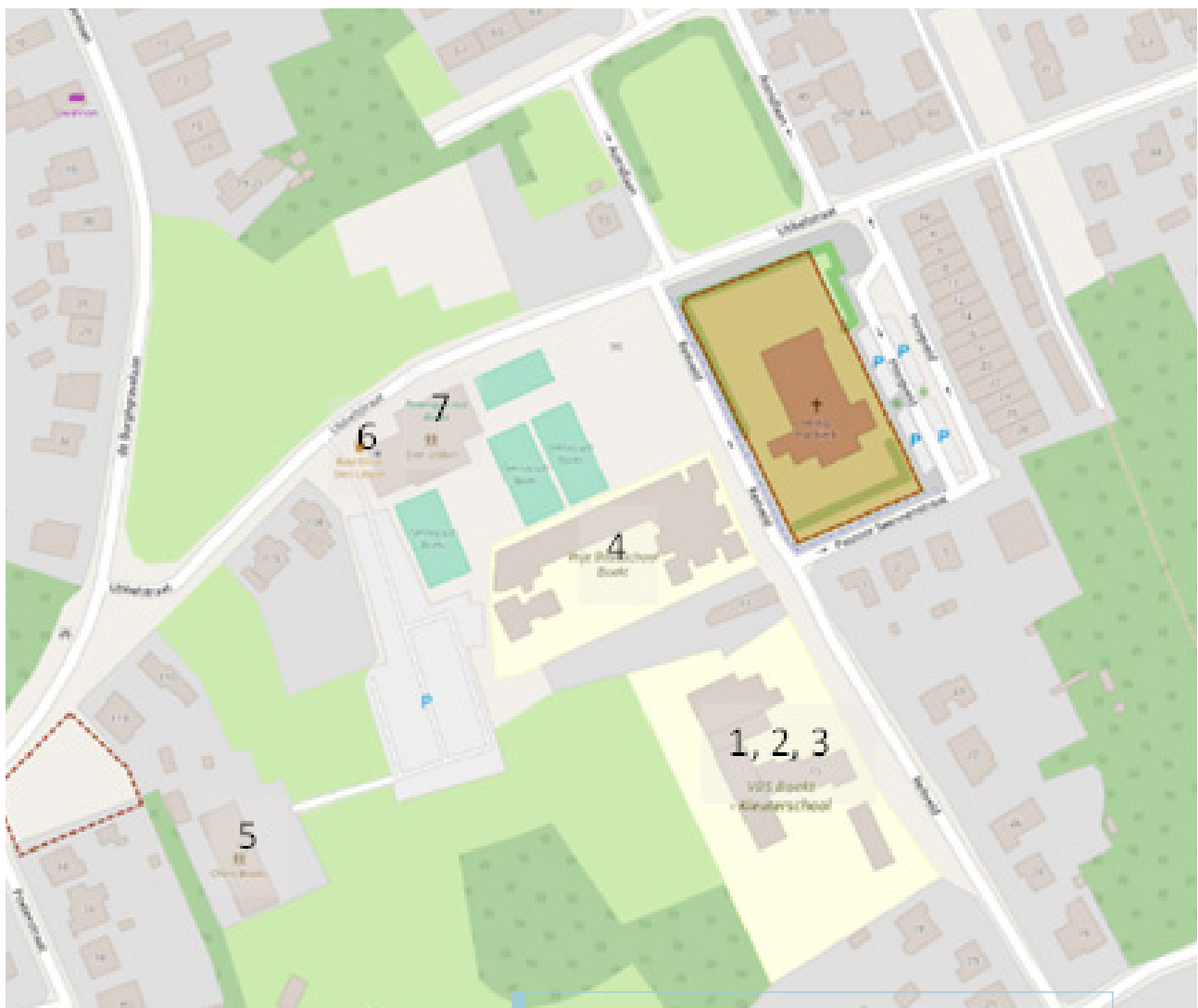
2.5.2.3. Bouwfysische toestand

De staat van de kerk is goed.

Ongeveer 25 jaar geleden kreeg het schip een akoestisch plafond. Er kwam een nieuw dak, met nieuw zink en koper, de gevel werd gerenoveerd, de glasramen gerestaureerd en er werd voorzetsbeglazing voorzien.

Tien jaar geleden loste de kerkraad alle kleine mankementen op, op basis van een dossier van monumentenwacht. Er werden loopbruggen voorzien. De elektriciteit werd gemoderniseerd, en het geluid en het licht bij de tijd gebracht. Op dit moment zijn er geen werken gepland. De kerkraad speelt wel met het idee om een keuken te voorzien en om de weekkapel nog meer in te richten als vergaderzaal.

Monumentenwacht is aangesteld

Figuur 22: voorzieningen in de buurt van de Heilig-Hartkerk

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Er is geen begraafplaats in Boekt. De pastorie wordt afgebroken.

Er is een zaal, Reitveld 15(1), kinderopvang (2), school (vrije basisschool, met kleuteronderwijs (3) en lager onderwijs (4)) - alles op zelfde site, vlakbij de kerk. Er zijn lokalen van de Chiro (5). In juli en augustus zijn er jeugdkampen.

De grote sporthal bij de school ligt op gronden van de parochie.

Er is een buurthuis (6, dat eerder een buurtcafé is) en er zijn gemeentelijke jeugdlokalen. De petanqueclub die voorheen gehuisvest was in de noodkerk (intussen afgebroken) beschikt nu, net zoals het buurthuis, over nieuwe lokalen (7).

Boekt is een groeiende kern met heel wat gemeenschapsvoorzieningen, maar minder horeca en winkelgelegenheden. De nabijgelegen snelweg maakt Boekt populair bij pendelaars.

Er is een bushalte dichtbij de kerk en er zijn veel parkeermogelijkheden.

De toren is verlicht en de klokken luiden.

2.5.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Elke zondag is er een viering om 9.30u. Er zijn geen weekvieringen meer.

Voor vieringen op hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

De parochies van Viversel en Bolderberg doen de communies en/of vormsels in de kerk van Boekt.

Wat betreft het toneel zijn er gemiddeld twee voorstellingen per jaar die 2 of 3 keer opgevoerd worden. Neos organiseert lezingen in de kerk en er vinden workshops plaats. In die zin is er vandaag al sprake van nevenbestemming.

Het is geen open kerk.

2.6. Sint-Jobkerk Bolderberg

Figuur 23: de kerk van Bolderberg

2.6.1. Identificatie

Naam: Sint-Jobkerk

Geografische ligging:

- Sint-Jobstraat 70, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 4 sectie D nummer 357R

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Boekt

Eigenaar:

- Eigendom van de kerkfabriek

Bescherming(en):

De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018 (ID 22522)
Het orgel is aangeduid als beschermd monument. Deze bescherming is geldig sinds 10-02-2004

2.6.2. Beschrijving

2.6.2.1. Cultuurhistorische waarde

De Sint-Jobkerk is een neoromaanse kruiskerk gebouwd van 1873-1876 naar ontwerp van architect H. Jaminé, ter vervanging van de vroegere kapel (reeds vermeld in 1503). Er is een kerkhof aan de oostzijde.

De plattegrond beschrijft een vierkante westtoren met flankerend traptorentje, een éénbeukig schip van twee traveeën, een transept van één travee en een koor van een rechte travee met halfronde sluiting, geflankeerd door sacristieën. Het is een bakstenen gebouw met een verwerking van arduin. Er zijn rondboogvensters en een dito portaal. Op de toren is er een ingesnoerde naaldspits. De zadeldaken zijn bedekt met leien.

Het betreft een kerk met overwelfing door middel van kruisgewelven tussen rondboogvormige gordelbogen, een kruisribgewelf boven het koor en een halve koepel boven de abscis.

Mobilair: Schilderij met voorstelling van Sint-Job, olie op doek (tweede helft 17de eeuw). Kruisbeeld, gepolychromeerde eik, gotisch (eerste helft 16de eeuw); Sint-Anna, gepolychromeerde eik (eerste helft 16de eeuw); Sint-Job, eik, gotisch (circa 1500); processiemadonna (eerste helft 19de eeuw).

Er is een oude eiken preekstoel (1660).

Aanvullende informatie over het orgel:

Het orgel is een Luiks werk (J.-B. le Picard, of H. Möselers?) uit het midden van de 18de eeuw. In 1890 werd het door Th. Ruef als occasie-orgel geleverd aan Bolderberg. In 1995 renoveerde A. Thomas (Francorchamps-Ster) het instrument. Omdat de originele orgelkast was verdwenen (reeds in 1890) werd bij deze restauratie een nieuw meubel vervaardigd, klassiek van structuur, maar eigentijds van vormgeving.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021 : Parochiekerk Sint-Job [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22522> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

Figuur 25: interieur van de Sint-Jobkerk

2.6.2.2. Architecturale mogelijkheden

Sinds 2017 beschikt de kerk over een gascondensatieketel en vloerverwarming. Er is één toilet in de berging, dat door het publiek gebruikt kan worden (het is niet rolstoeltoegankelijk).

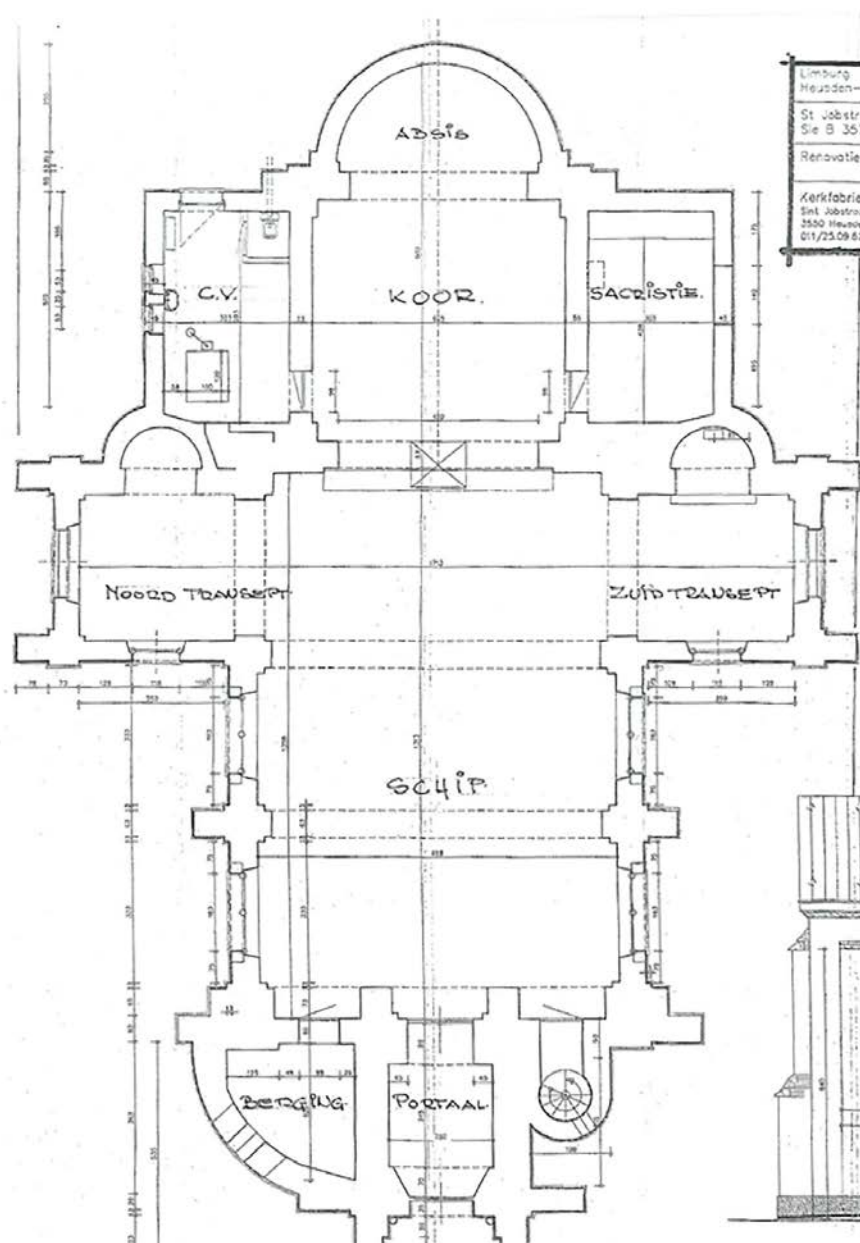
De kerk zelf is wel toegankelijk voor rolstoelgebruikers, er is een hellend vlak.

Er staan losse stoelen in de kerk (165) en 30 krukjes.

De schaal van de kerk is relatief klein, en ze vormt ruimtelijk een mooi geheel, waardoor opdelen niet vanzelfsprekend is. Omwille van het grote aanbod aan gemeenschapsinfrastructuur in Bolderberg (zie hieronder) dient een opdeling zich ook niet aan.

De Sint-Jobkerk heeft een erg intieme atmosfeer en leent zich daarom voor invullingen in de spirituele sfeer of eventueel de (zacht-)culturele sfeer.

Naast het portaal is er een devotiekapel.

Figuur 24: grondplan van de Sint-Jobkerk

2.6.2.3. Bouwfysische toestand

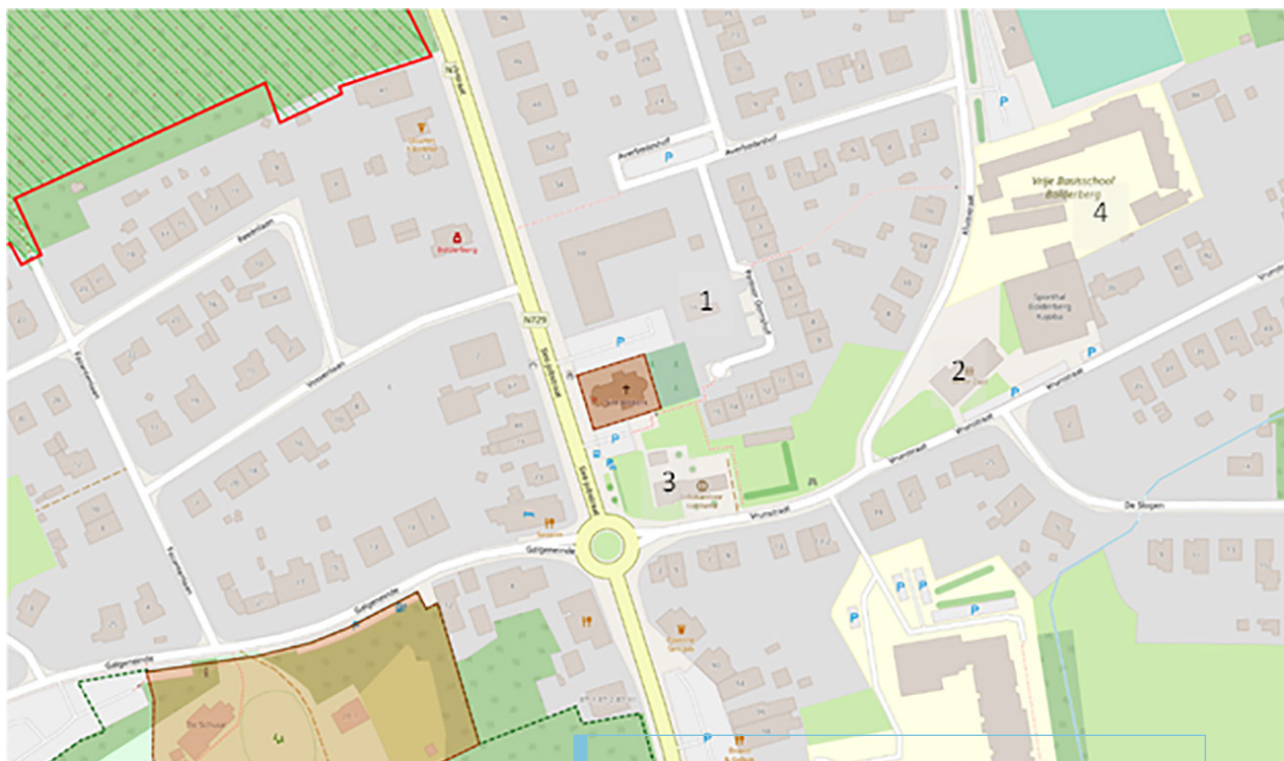
De bouwfysische toestand van de kerk is zeer goed.

In 2017 werd het interieur gerenoveerd (vloer, verwarming, elektriciteit, nieuwe LED-lichtarmaturen, geluidsinstallatie, schilderwerk ...). Het exterieur werd in 2019 aangepakt: voegen, afstomen, het plaatsen van veiligheidsglas voor de ramen.

Op dit moment zijn er geen werken in uitvoering, noch geplande werken. Er zijn geen urgente problemen.

De kerk is aangesloten bij Monumentenwacht. Na een recente controle volgden enkel wat minimale suggesties: enkele leien zijn vervangen, een afvoer is ontstopt en de goten zijn proper gemaakt.

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Figuur 26: voorzieningen in de buurt van de Sint-Jobkerk

Bolderberg is een kern met veel voorzieningen. De kerk staat er middenin. Onder andere de nabijheid van het domein Bovy (links onder op de kaart) en het circuit van Terlaemen maken van Bolderberg een toeristische locatie.

Het kerkhof is er nog, maar ook een nieuwe begraafplaats (buiten de kaart), op 600m naar het oosten.

De pastorie (1) is vandaag in gebruik voor kinderopvang, als academie en voor de kerkfabriek en de parochie – er is een secretariaat, een vergaderlokaal en een archiefruimte.

In de Kluisstraat, op enkel minuten wandelen van de kerk, bevindt zich de parochiezaal 'Witte Zaal' (2). De ruimte wordt ook gebruikt door een toneelvereniging. Ernaast is er een sporthal.

De gerestaureerde kluis van Bolderberg is eigendom van de baron en wordt gepacht door de gemeente. De kerkfabriek staat in voor het onderhoud. Er zijn enkele kleine kapellen in Bolderberg.

In het 'kloosterke' (3) en het gebouw ertegenaan gebouwd bevinden zich een bibliotheek en het VV-kantoor. Nabij de begraafplaats liggen nieuwe lokalen van de jeugdbeweging.

De kleuterschool en de lagere school (4) werden gebouwd door de kerkfabriek. De gemeente heeft de gebouwen in erfpacht.

Langs het kanaal loopt een fietsroute die aftakt naar Bolderberg en Zonhoven.

Er stopt een bus voor de deur van de kerk en er zijn parkeermogelijkheden.

De toren is verlicht en de klokken luiden.

2.6.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Elke eerste en derde zaterdag van de maand is er een viering om 18.00u. Elke woensdag om 18.30u is er een weekviering.

Voor vieringen op hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

Elke vrijdag is er een gebedsviering om 9.00u.

Er vindt een gebedsviering plaats bij de start en het einde van het schooljaar.

Op de vooravond van 15 augustus is er jaarlijks een processie naar de kluis, met een eucharistie in open lucht om 20.15u.

Bij pelgrimstochten tussen Herkenrode (Hasselt) en de kluis wordt afsluitend al eens gebruik gemaakt van de kerk van Bolderberg voor een dienst.

Het portaal en devotiekapel naast het portaal zijn elke dag van 's morgens tot 's avonds open. Er is de mogelijkheid om in de kerk te kijken.

2.7. Sint-Quirinuskerk Viversel

Figuur 27: de kerk van Viversel, met achter het koorgedeelte het secretariaat en daarachter de pastorijs

2.7.1. Identificatie

Naam: Sint-Quirinuskerk

Geografische ligging:

- Kerkstraat 32, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 4 sectie E nummer 452C (enkel kerk, geen achterliggende gebouwen)

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekanaat: Beringen
- Parochie: Viversel

Eigenaar:

- Eigendom van de gemeente

Bescherming(en):

De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018 (ID 22529)
Het orgel is aangeduid als beschermd monument. Deze bescherming is geldig sinds 17-07-2001

2.7.2. Beschrijving

2.7.2.1. Cultuurhistorische waarde

De Sint-Quirinuskerk is een neoclassicistische zaalkerk van 1838, vergroot in 1859. De plattegrond beschrijft een ingebouwde westtoren, een schip van drie traveeën en een koor van een rechte travee met halfronde sluiting, geflankeerd door sacristieën. Het is een bakstenen gebouw onder zadeldak (leien).

De westgevel wordt geritmeerd door drie verdiepte muurvlakken. Er is een centraal, rechthoekig, kalkstenen portaal in een geprofileerde omlijsting met druiplijst. In de geveltop zit een halfradvenster. Er zijn drie zichtbare torengeleringen, door kalkstenen waterlijsten gescheiden. Aan elke zijde bevindt zich een rondboogvormig galmgat in een verdiept gevelvlak. De toren is bekroond met een ingesnoerde naaldspits.

Het schip is voorzien van bakstenen rondboogvensters, en het koor van rondboogvensters in een vlakke kalkstenen omlijsting met regelmatig geplaatste negblokken.

De overwelfing gebeurde door middel van een tongewelf. Boven het koor is dat een kruisgewelf.

Mobilair: Processiemaadonna van gepolychromeerd hout (17de eeuw); beelden van Sint-Anna ten Drieën (begin 18de eeuw), Sint-Jozef (begin 18de eeuw), Onze-Lieve-Vrouw (17de eeuw), Sint-Quirinus (15de eeuw), kruisbeeld, gepolychromeerd hout (18de eeuw).

Drie barokaltaren; eiken biechtstoel, Lodewijk XV-stijl (18de eeuw).

Aanvullende informatie over het orgel:

Het orgel in de parochiekerk Sint-Quirinus is van de hand van W. Pereboom en J. Leyser en kan stilistisch gedateerd worden in de periode 1870-1880. Orgels van het huis Pereboom & Leyser (Maastricht) zijn in ruime mate bewaard gebleven, zowel in Nederlands als in Belgisch Limburg. Het orgel van Viversel is bij gebrek aan archiefonderzoek nog niet gedateerd (W. Pereboom en J. Leyser werkten bijna een halve eeuw (1850-1899)). Het werk in Viversel is stilistisch eerder te situeren in de periode 1870-1880. In 1965 werd het voetklavier vernieuwd en werden twee registers gewijzigd. Het betreft een één-klaviers-orgel met aangehangen voetklavier en een tiental registers dat nagenoeg volledig bewaard is. De orgelkast is geplaatst in de doksaalbalustrade.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Sint-Quirinus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22529> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

2.7.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk wordt verwarmd door een gas/luchtverwarming. De pastorie beschikt over eigen radiatoren op gas, en het secretariaat – dat zich tussen de kerk en de pastorie bevindt – heeft een verwarming op mazout. De elektriciteit van de drie aaneengesloten delen (kerk, secretariaat, pastorie) werkt met aparte circuits. Dat verhoogt de mogelijkheden van apart gebruik voor diverse doeleinden.

De pastorie wordt vandaag bewoond, maar dat is slechts tijdelijk. Er zijn mogelijkheden voor vormen van gebruik die een bredere invulling van de kerk ondersteunen (zie verder, bij de schets van de context).

Geluid en licht werden vernieuwd. Er zijn 2 toiletten tussen de kerk en de pastorie, en nog één in de pastorie. Er is een volwaardige keuken in de pastorie en een kitchenette in het halletje tussen de kerk en de pastorie, naast het secretariaat.

De kerk beschikt over stoelen. Er is een helling die de kerk toegankelijk maakt voor rolstoelgebruikers.

De kerkruimte is niet heel groot en laat zich op zich niet gemakkelijk opdelen. Het orgel is bovendien beschermd en verhindert daardoor een eventuele opdeling.

Het secretariaat en de pastorie, met meerdere kamers van een degelijk formaat, bieden veel mogelijkheden om de kerksite op te laden met allerlei vormen van gebruik.

2.7.2.3. Bouwfysische toestand

De kerk verkeert in een heel goede staat. Tot 2019 onderging ze een volledige restauratie (dak, interieur, technieken, geluid, nieuwe elektriciteit). De laatste kleine mankementen worden nog opgelost.

Het beschermd orgel werd eveneens recent gerestaureerd (2014).

Nog gepland zijn de restauratie van de sacramentskapel (wat verderop, aan het circuit), de Banneuxkapel en de biechtstoel in kerk.

Monumentenwacht is aangesteld voor de kerk en de sacramentskapel,

Figuur 28: interieur van de Sint-Quirinuskerk

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Viversel is een dorp met nog wat gemeenschapsvoorzieningen en enkele horecavoorzieningen. De kern ligt vlakbij het circuit van Terlaemen.

De kerk heeft geen kerkhof meer; het is nu parking geworden.

De pastorie (tegen de kerk) is voorlopig even bewoond, maar normaal gezien in gebruik door de kerkraad en de parochie voor een bijbelgroep, parochiale verenigingen etc.

In Viversel is er een gemeentelijk ontmoetingscentrum (De Vierseler)(1), bezield door onder andere een harmonie, een toneelvereniging, hobbyclubs ...

Jeugdlokalen zijn er niet meer.

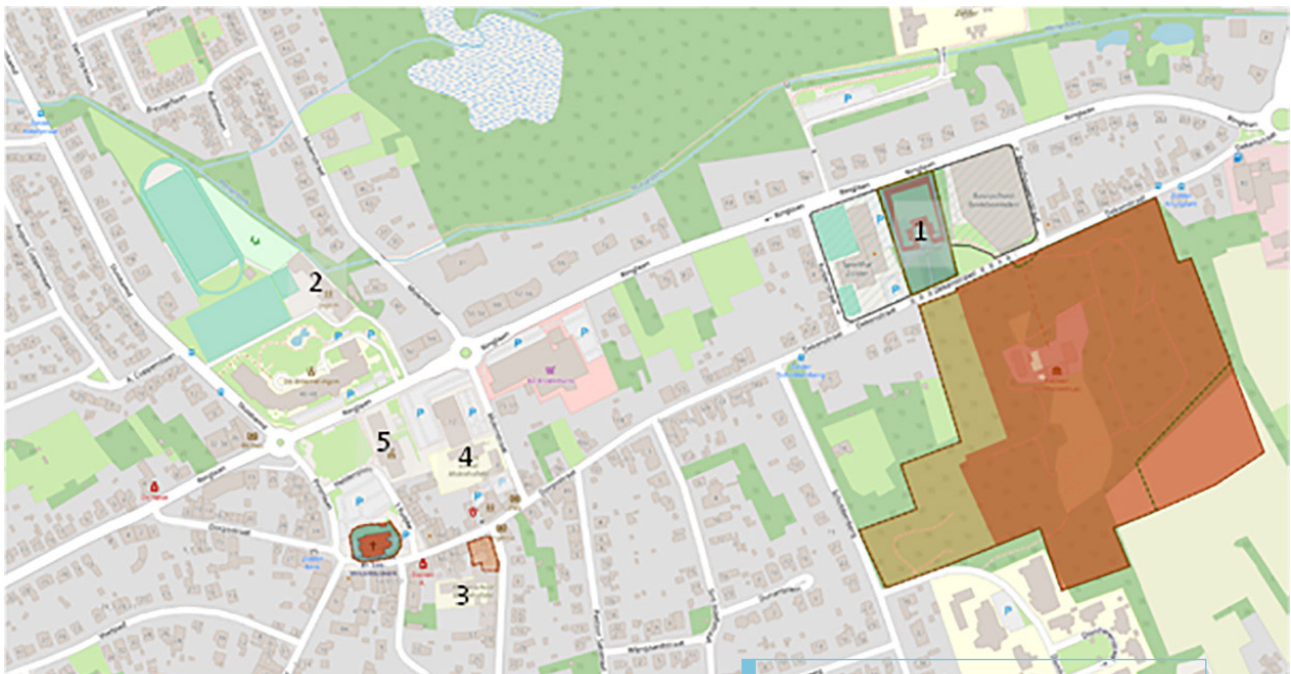
Zoals al vermeld zijn er enkele kapellen in Viversel.

Er is een vrije basisschool (die nog wel eens gebruik maakt van de kerk)(2) en een school van het (buitengewoon) gemeenschapsonderwijs (3).

Het fietsroutenetwerk komt er voorbij.

Er is een bushalte en, zoals vermeld, parking.

De toren van de kerk is verlicht en de klokken luiden

Figuur 29: voorzieningen in de buurt van de Sint-Quirinuskerk

2.7.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Op de tweede en de vierde zaterdag van de maand is er een viering om 18.00u. Er vinden geen weekvieringen meer plaats.

Voor vieringen op hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

Er zijn gebedsvieringen bij de start en het einde van het schooljaar en met Sint-Jan Berchmans.

Af en toe wordt een mirakelspel georganiseerd.

Bij gelegenheden is de kerk open voor passanten, mét permanentie.

De Sacramentskapel, eigendom van kerkfabriek, is soms nog een locatie bij processies. Op 15 augustus is er jaarlijks de sacramentsprocessie, met een eucharistie in open lucht om 10.30u.

Rondleidingen aan het circuit van Terlaemen komen steevast voorbij de sacramentskapel.

2.8. Sint-Hubertus & Sint-Vincentiuskerk Zolder

Figuur 30: de kerk van Zolder

2.8.1. Identificatie

Naam: Sint-Hubertus & Sint-Vincentiuskerk

Geografische ligging:

- Dorpsstraat 44, 3550 Heusden-Zolder
- Provincie: Limburg
- Kadastrale gegevens: afdeling 3 sectie B nummer 157B

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Parochie: Zolder

Eigenaar:

- Eigendom van de gemeente

Bescherming(en):

De kerk is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed. Deze vaststelling is geldig sinds 01-02-2018 (ID 22514).
Is aangeduid als beschermd stads- of dorpsgezicht: de parochiekerk en het kerkhof, sinds 05-08-1996.

Is aangeduid als beschermd monument: het koor, de middenbeuk en de toren van de parochiekerk, sinds 31-10-1949.

Is aangeduid als beschermd monument: de zijbeuken, het grafmonument en de kerkhofmuur, sinds 05-08-1996.

2.8.2. Beschrijving

2.8.2.1. Cultuurhistorische waarde

Oorspronkelijk was de kerk afhankelijk van de abdij van Averbode, na schenking door Arnold V, graaf van Loon, in 1304. De oorspronkelijke, romaanse kerk werd in de 14de eeuw vervangen door een éénbeukige, gotische kerk; in de 15de eeuw wordt deze kerk vergroot. In 1889 wordt de kerk met twee zijbeuken vergroot naar ontwerp van architect J. Helleputte. De kerk is gelegen op een lichte verhoging, temidden van het als parkeerplaats ingerichte dorpsplein; van het omringende kerkhof bleef slechts een klein gedeelte met enkele graven bewaard.

De plattegrond beschrijft een vierkante westtoren (onderste gedeelte 14de-eeuws, bovenste 16de-eeuws), geflankeerd door een noordelijk traptorentje, een driebeukig schip van vier traveeën, de zijbeuken uitlopend op een kapel en het portaal aan de westzijde (19de eeuw), een koor van een rechte travee met driezijdige sluiting (tweede helft 15de eeuw) en een noordelijke sacristie (19de eeuw). Het geheel is opgetrokken uit mergelsteen.

De toren van drie geledingen rust op een hoge plint met afzaat. De onderbouw en de sokkel zijn van ijzerzandsteen. De eerste twee geledingen zijn vrij massief. De spitsboogvensters zijn wellicht recentere toevoegingen. Twee gekoppelde galmgaten bevinden zich in een verdiept spitsboogvormig muurvlak in elke wand van de bovenste geleding. De toren heeft een ingesnoerde naaldspits (met leien).

De middenbeuk heeft een zadeldak (leien). De neogotische zijbeuken zijn als afzonderlijk opgevatte gedeelten afgedekt met zadeldak (leien, evenwijdig aan de middenbeuk).

Aan de noordzijde bevindt zich een kapel van een rechte travee met driezijdige sluiting, aan de zuidzijde is er een rechthoekig portaal onder lessenaarsdak. Het koor is van mergelsteen, op een mergelstenen plint met afzaat, met overhoekse steunberen met vier versnijdingen, een afgeschuinde waterlijst onder de vensters en geprofileerde spitsboogvensters met maaswerk en afzaat.

De neogotische sacristie is opgetrokken uit mergelsteen en heeft een zadeldak.

De toren is op de begane grond overdekt met kruisribgewelf. De kerk is overwelfd door middel van houten tongewelven met bewerkte ribben en spanten, rustend op kraagstenen. Een spitsboogvormige triomfboog is aanwezig tussen koor en middenbeuk. De zuilen en spitsboogarcaden met tenietlopende profielen dateren van de vergroting van de kerk (1889).

*Figuur 31:
interieur van de
Sint-Hubertus &
Sint-Vincentius-
kerk*

Mobilair: Sint-Hubertusbeeld, gepolychromeerd hout (eerste helft 18de eeuw); Sint-Philomena, laatgotisch (17de eeuw); Sint-Hubertus en Sint-Vincentius, gepolychromeerd hout (18de eeuw); Sedes Sapientiae, gepolychromeerd hout (circa 1300).

Barokke preekstoel, eik, gedateerd 1699, afkomstig uit het augustijnerklooster van Hasselt; twee biechtstoelen, eik, Lodewijk XVI (18de eeuw); orgelkast, afkomstig uit het kruisherenklooster van Diest (18de eeuw); gotische doopvont van kalksteen (midden 16de eeuw).

Grafstenen van de familie de Villefagne (tweede helft 18de eeuw) in het koor; tegen de buitengevel van het koor, grafsteen gedateerd 1442, Calvarie voorstellend.

Op het kerkhof, grafkelder van de familie de Villefagne.

Bron:

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Parochiekerk Sint-Vincentius [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22514> (Geraadpleegd op 01-11-2021)

2.8.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk heeft vooral mogelijkheden door de aanwezigheid van een ruime kelder/crypte onder de middenbeuk, een ruime keuken/vergader ruimte onder de zijbeuk en sanitair naast de toren (eveneens in de kelder). Dat alles is te bereiken met een lift.

Ingrijpen in de bovenkerk is voorlopig niet aan de orde, en zou zelfs op termijn niet eenvoudig zijn omwille van het beschermde statuut van de kerk en het waardevolle interieur. De benedenkerk echter zorgt voor veel extra flexibiliteit, zeker omdat de kerk de zondagskerk van de federatie Zolder is/zal zijn.

Er is vloerverwarming (één ketel voor het geheel) met aparte climatisatie voor de benedenkerk (met een luchtgroep). Het sanitair in de kelder is publiek toegankelijk. Het is voorzien op rolstoelgebruikers die het kunnen bereiken met de lift. In de sacristie bevindt zich ook een toilet.

De kerk beschikt over ledverlichting.

Er staan stoelen in de kerk

Het orgel is in restauratie, maar die is stilgelegd omwille van de opmaak van het beheersplan.

De kerk is toegankelijk via hellingen (een bewegwijzerd pad tussen de toegang aan de achterzijde en de hoofdingang), de kelder – zoals vermeld – via een lift.

2.8.2.3. Bouwfysische toestand

Het gebouw bevindt zich in een heel goede staat.

De 'grote restauratie' dateert van 2000-2004, daarvoor was de kerk goed twintig jaar gesloten. Er was toen een noodkerk, ongeveer even groot als de huidige kerk, dichtbij waar nu het nieuwe gemeentehuis staat.

De installatie van camerabewaking is in uitvoer; (televisie)schermen werden recent geplaatst.

Er zijn lichte vochtproblemen in de kelder.

De kerk is aangesloten bij Monumentenwacht.

2.8.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Er was destijds een volwaardig kerkhof, aan de koorzijde. Nu zijn er nog enkele graven. De begraafplaats van Zolder ligt 500m naar het zuidwesten (buiten de kaart).

De pastorie bevindt zich in een vrij recent gebouw tegenover de kerk (koorzijde). Vroeger was het Woutershof (1) de pastorie. Daar huist nu de heemkundige kring.

Er is geen parochiezaal, wel een jeugdhuis met feestzaal (Jogem)(2), en een jeugdkampplaats waar zich ook een keuken bevindt. Dat is eigendom van de kerkfabriek maar wordt beheerd door de vzw. Jeugdzorg.

De kerkfabriek heeft nog drie kapellen (Sint-Anna, Sint-Rochus, Sint-Jozef) in beheer.

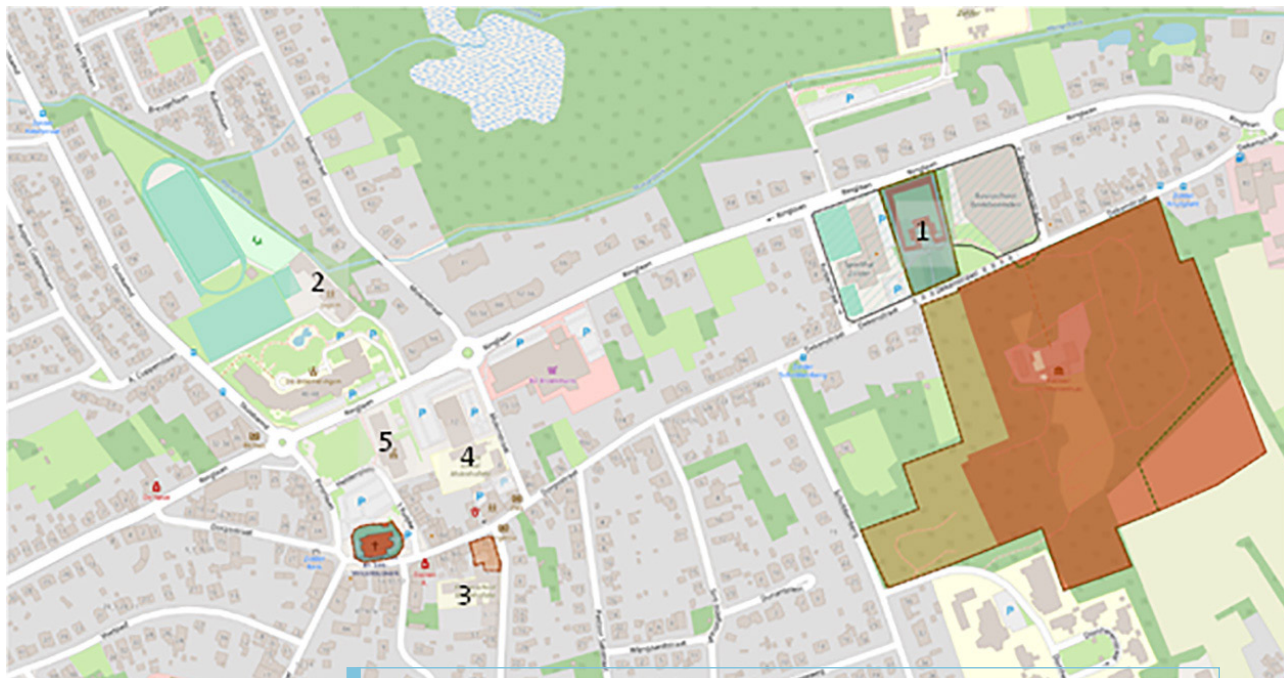
Het cultuurcentrum MUZE, op het mijnterrein, ligt vandaag verder van het centrum van Zolder dan voorheen, toen het naast het Woutershof (en vlakbij de sporthal) lag.

Er zijn wel meerdere scholen: een gemeenteschool met ernaast buitenschoolse kinderopvang (ten noorden van de kaart, boven het Woutershof), een vrije school met een kleuter- (3) en een lagere (4) afdeling, een Daltonschool (ten zuiden van de kaart).

Voor het overige zijn er nog allerlei voorzieningen in Zolder, zoals het gemeentehuis (5).

Fietsroutes en wandelroutes passeren in de omgeving. Het Kolenspoor bijvoorbeeld ligt aan één kant van de parochie. Er stopt een bus vlakbij en er is veel parkeergelegenheid.

De toren van de kerk is verlicht en de klokken luiden.

Figuur 32: voorzieningen in de buurt van de Sint-Hubertus & Sint-Vincentiuskerk

2.8.4. Beschrijving van het actuele gebruik en de actuele functie

Elke zondag is er een viering om 11.00u. Er zijn geen weekvieringen meer.

Voor vieringen op hoogdagen: zie de details in het pastoraal plan.

Vroeger was er een Sint-Hubertusbedevaart.

In de maand mei is er nog altijd een bedevaart naar Koersel Kapelleke op een zondagnamiddag.

De kerk is een open kerk, dagelijks open van 9.00u tot 17.00u. Er zijn vrijwilligers om te openen en te sluiten. Er is een alarmsysteem met camera's (in aanbouw tijdens de opmaak van het kerkenbeleidsplan). Een verzorgde en volledige brochure is beschikbaar om een bezoek te vergezellen.

De kelderruimte wordt gebruikt voor vergaderingen, maar ook als opslagruimte van cultureel goed.

3. Naar een toekomstvisie

Ter inleiding van de toekomstvisie frist de tekst het begrippenkader in verband met de toekomst van de parochiekerken op. Dat gebeurt op basis van het lexicon op de website van PARCUM (<https://www.parcum.be/nl/blog/definities-gebruik-kerk>). De volgende paragrafen komen rechtstreeks van die website:

In 2012 schreven de Vlaamse bisschoppen '13 richtlijnen voor het gebruik van parochiekerken'. Hierin geven ze richting aan de toekomstige invulling van de parochiekerk. Wanneer je spreekt over de toekomst van kerken, zijn er verschillende gebruiksmogelijkheden. De bisschoppen legden daarom enkele definities vast.

Valorisatie

Wil je naast liturgie en bezinning de kerk ook openstellen voor andere initiatieven? Dan spreek je over valorisatie. Dit gaat over activiteiten die het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen (religieuze en culturele, historische en kunsthistorische, architecturale en landschappelijke aspecten). Denk maar aan kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen.

Medegebruik

Wanneer je het kerkgebouw openstelt voor religieuze activiteiten van andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen, spreek je over medegebruik [noot van de redactie: doorgaans wordt er gedacht aan die die geloofsgroepen die tot de Wereldraad van Kerken behoren].

Nevenbestemming: multifunctioneel gebruik en gedeeld gebruik

Wanneer er nog religieuze activiteiten doorgaan in de parochiekerk, maar die te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan je een nevenbestemming overwegen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een multifunctioneel gebruik en een gedeeld gebruik.

Multifunctioneel gebruik is een nevenbestemming in de 'tijd'. Wanneer er geen religieuze activiteiten in de kerk plaatsvinden, kan het gebouw gebruikt worden door andere organisaties. Zo kan de plaatselijke fanfare er komen repeteren. Of kan de plaatselijke school de ruimte als extra klaslokaal gebruiken.

Gedeeld gebruik is een nevenbestemming in de 'ruimte'. In het kerkgebouw worden architecturale aanpassingen gedaan. Er ontstaat een kleinere liturgische ruimte, met daarnaast ruimte voor één of meerdere lokalen voor een andere permanente invulling.

Herbestemmen

Wanneer een parochiekerk niet meer voor religieuze activiteiten in aanmerking komt, kan zij definitief aan de eredienst onttrokken worden. Het kerkgebouw krijgt een nieuwe functie. We spreken dan over herbestemming. Daarvoor moet de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure gevolgd worden.

Sloop is een laatste optie, die in de woordenlijst van PARCUM niet expliciet benoemd wordt. Af en toe gebeurt het in Vlaanderen, meestal met betrekking tot voormalige noodkerken of hulpkerken. In de schoot van het Projectbureau Herbestemming Kerken echter ontstonden verspreid over Vlaanderen heel wat scenario's van gedeeltelijke sloop of het gedeeltelijk ontmantelen van een parochiekerk (bijvoorbeeld het dak van het kerschip halen, de zijbeuken wegnemen ...). Zie daarvoor ook de 'kunstkerk', ook wel REPEAT genoemd, in Bossuit bij Avelgem, die volledig los van het Projectbureau gerealiseerd werd.

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

De volgende tabel (in twee delen: Heusden en Zolder) vat de in het kerkenbeleidsplan ontwikkelde visie samen. Vervolgens gaat de tekst in op de inhoud van de visie en op enkele specifieke aspecten per kerkgebouw. De tabel geeft de visie weer van het centraal kerkbestuur en de gemeente. De visie is ook gebaseerd op de actuele pastorale plannen.

De eerste kolom bevat de naam en de plaats van de parochiekerk, de tweede kolom de wijze waarop de kerk vandaag en tot het einde van de huidige meerjarenplanning gebruikt wordt, en de derde de visie of het streefdoel – met bepaalde vrijheidsgraden – voor de periode tot het einde van de volgende meerjarenplanning. Uitzonderlijk verwijst de derde kolom naar de lange termijn, dus naar de periode na het aflopen van de volgende meerjarenplanning, maar dan wordt dat expliciet zo benoemd.

Met 'doorgroeimogelijkheden' wordt bedoeld dat een nevenbestemming zich gaandeweg sterker kan nestelen in het kerkgebouw en zelfs kan doorgroeien naar een herbestemming. 'Kan', want het kerkenbeleidsplan pint zich in een dergelijk geval niet vast op ofwel nevenbestemming ofwel herbestemming.

Naam en plaats kerk	Visie en gebruik op dit moment en op korte termijn	Visie op middellange, eventueel lange termijn (tot 2031)
Federatie — weldra pastorale eenheid — Heusden		
St.-Valentinus Berkenbos	Parochiekerk met aanzetten van valorisatie (eigendom van Sint-Franciscuscollege)	Verdere valorisatie en op termijn wellicht integratie in de school. In de tussentijd behoort nevenbestemming, in de zin van multifunctioneel gebruik mét doorgroeimogelijkheden, tot de mogelijkheden. Zolang de parochie blijft bestaan, heeft de parochie voorrang wat betreft het gebruik.
St.-Jacobus Eversel	Parochiekerk met valorisatie	Nevenbestemming met doorgroeimogelijkheden (gedeeld gebruik of multifunctioneel gebruik)
St.-Willibrordus Heusden	Zondagskerk	Oude kerk: zondagskerk // Nieuwe kerk: herbestemming of (gedeeltelijke) ontmanteling
O.L.Vrouw Lindeman	Parochiekerk	Nevenbestemming met doorgroeimogelijkheden op lange termijn

Naam en plaats kerk	Visie en gebruik op dit moment en op korte termijn	Visie op middellange, eventueel lange termijn (tot 2031)
Federatie — weldra pastorale eenheid — Zolder		
H. Hart Boekt	Parochiekerk met nevenbestemming	Nevenbestemming die kan uitgroeien tot volwaardig gedeeld gebruik en/of kan doorgroeien naar herbestemming
St.-Job Bolderberg	Parochiekerk	Valorisatie (en open kerk)
St.-Quirinus Viversel	Parochiekerk (met valorisatie op korte termijn)	Valorisatie, nevenbestemming op termijn
St.-Hubertus en St.-Vincentius Zolder	Zondagskerk met valorisatie	Meer (nog meer) inzetten op valorisatie en op de idee 'open kerk'. Het blijft de zondagskerk van de federatie/eenheid Zolder.

De visie gaat uit van een situatie met twee priesters. Vandaag zijn er voorlopig nog drie. Mocht er verandering in komen; mocht er met andere woorden teruggevallen worden op een situatie met één priester, dan is een eerste optie om de in de tabel beschreven acties versneld door te voeren. Een tweede, voor de hand liggende optie is om het kerkenbeleidsplan dan opnieuw te actualiseren.

De visie gaat uit van de veelal goede staat van onderhoud waarin de parochiekerken zich bevinden. Sommige – Eversel, Bolderberg, Viversel en Zolder – bevinden zich zelfs in een uitstekende staat. Dat heeft te maken met recente restauratiewerken. De kerken zijn daarom klaar om gevaloriseerd te worden. In sommige gevallen zijn ze vandaag al klaar om een zekere vorm van nevenbestemming te faciliteren. Intensier gebruik van de gebouwen ligt in feite voor de hand.

De visie is ook gebaseerd op de huidige werking van de kerkfabrieken. De recente restauratiedossiers, de nevenbestemming in Boekt, het inzetten van het Projectbureau Herbestemming Kerken in Eversel en Heusden, de samenwerking met La Baracca in Lindeman en met het Sint-Franciscuscollege in Berkenbos, het opstellen van een beheersplan en het resoluut opteren voor een open kerk in Zolder, en uiteraard de zonder uitzondering enthousiaste medewerking aan het afgelopen kerkenonderzoek ... het vormt allemaal bewijs voor de actieve en open houding van de acht kerkraden. Dat heeft als gevolg dat het de kerkraden in belangrijke mate de dragers, de subjecten, zijn van de ontwikkelde plannen en de plannen in ontwikkeling – meestal binnen een sterke samenwerking met de respectievelijke parochies. Vooralsnog kan daarom het initiatief met betrekking tot het toekomstige gebruik en beheer van de parochiekerken vooral lokaal liggen. Dat is een kwaliteit. Het valt bovendien op dat de parochiekerken stuk voor stuk deel uitmaken van de hele werking van de wijken en dorpen. Ze zijn verbonden met de wijken en de dorpen, met verenigingen, met de andere gemeenschapsinfrastructuur (al is het vaak vanuit een relatie van complementariteit). De periode die aanbreekt met dit geactualiseerde kerkenbeleidsplan zou er daarom een van samenwerking, vertrouwen en experiment kunnen zijn, in functie van een duurzame toekomst voor de parochiekerken die onverkort allemaal hun kwaliteiten hebben voor hun dorp of wijk, de gemeente, of zelfs de regio. Op een meer strategisch niveau werkt het plan mee aan een duurzame toekomst voor de kernen van Heusden-Zolder. Dat alles neemt niet weg dat de zoektocht naar opvolging wat betreft het engagement voor de kerkgebouwen, pastoraal en ruimer, misschien wel de grootste uitdaging is.

Uiteraard tracht het plan ook te diversifiëren, in de vorm van diverse toekomsten voor de diverse kerkgebouwen. Hoewel er (architecturale) familieverbanden zijn tussen bepaalde parochiekerken, probeert het kerkenbeleidsplan om de toekomst telkens heel specifiek te zien, op maat van elke situatie, gekenmerkt door een bepaald kerkgebouw in een bepaalde kern, met een bepaald draagvlak en een bepaalde rol binnen het pastoraal plan. Het is omwille van dat diversifiëren dat de tekst hieronder wat dieper ingaat op elk kerkgebouw afzonderlijk. Vanzelfsprekend is dat niet, omdat er bijvoorbeeld niet zo veel urgente noden zijn in Heusden-Zolder waar een parochiekerk aan tegemoet zou kunnen komen. Er is bijvoorbeeld al een omvangrijke gemeenschapsinfrastructuur in Heusden-Zolder. Dat laatste geeft Heusden-Zolder wel de mogelijkheid, en dat is positief, om een toekomst uit te schrijven op maat van de kerkgebouwen (en niet zomaar op maat van generieke ruimtenoden). Of beter: op maat van acht kerkgebouwen met elk hun eigenaardigheden. Voor het verdere doordenken van de genomen en te overwegen opties voor de acht kerkgebouwen, beredeneerd via diverse invalshoeken, zie hoofdstuk 4, bij de resultaten van het participatief onderzoek.

Federatie - Heusden

Berkenbos, St. – Valentinus

De kerk van Berkenbos is een parochiekerk en zoals voor de andere zeven kerken geldt, is er op korte termijn geen intentie om dat aspect te wijzigen. Wat de kerk van Berkenbos echter bijzonder maakt, is dat ze eigendom is van een school. Het is daarom voor de hand liggend dat de kerk langzaamaan zal 'integreren' in de school. In dit kerkenbeleidsplan echter wordt de afspraak gemaakt dat de parochie altijd voorrang heeft wat betreft het gebruik. Dat alles betekent dat valorisatie en ook multifunctioneel gebruik (door de school) tot de mogelijkheden horen. Gedeeld gebruik is waarschijnlijk minder zinvol, juist omdat de kans bestaat dat de kerk binnen afzienbare tijd volledig integreert in de school, en de school dan wellicht baat zal hebben bij de ruimte in haar totaliteit – voor plechtigheden, voorstellingen, enzovoort. En dat de parochie voorrang heeft, betekent ook dat druk bijgewoonde begrafenissen bijvoorbeeld mogelijk blijven.

Op dit moment 'verhinderen' het zware altaar en de dito lezenaar multifunctioneel gebruik van de hele ruimte. Een verplaatsbaar altaar zou daar verandering in kunnen brengen.

Eversel, St. – Jacobus

De kerk van Eversel is een parochiekerk. De recente haalbaarheidsstudie door Studio Open Kerken, in het kader van het Projectbureau Herbestemming Kerken, wees verschillende opties aan. De huidige aanwezigheid van een keukentje, toegankelijk sanitair, lichte verplaatsbare stoelen en (televisie)schermen laat een grote flexibiliteit toe. Vandaag gebeurt dat onder de noemer valorisatie, ook omdat het hele initiatief uitgaat van de kerkraad. Verder, multifunctioneel, gebruik is zeker een optie. Er zou geopteerd kunnen worden voor een onderscheid tussen schip en koor, om zo een verkleinde kerk te realiseren in het koor, eventueel met een aparte ingang. Een dergelijke ingreep is wellicht nooit verloren, omdat zelfs na een eventuele onttrekking het afgeschermd koorgedeelte een vorm van gebruik zal vinden, bijvoorbeeld als vergaderruimte.

Een piste om voorlopig open te houden is die van de integratie van de functie van Sint-Baaf in de kerk, al zal dat, als het ooit zover komt, voor de lange termijn zijn. Het beheer van Sint-Baaf zal echter lastiger worden, en de vraag naar dergelijke grote gemeenschapsinfrastructuur zou kunnen afnemen. De kerk laat toe dat er een bijbouw komt met een volwaardige keuken, volwaardig sanitair (in de zin van voldoende units) ... zodat de Sint-Jacobuskerk op termijn de rol van Sint-Baaf als ontmoetingscentrum kan overnemen. Waarop voor de Sint-Baafs site weer nieuwe mogelijkheden groeien, als woonwijk, park ... De optie 'Sint-Baaf' is waarschijnlijk levensvatbaar als herbestemming, maar ook als nevenbestemming.

Heusden, St. – Willibrordus

De kerk van Heusden is de zondagskerk van de federatie/pastorale eenheid. De recente haalbaarheidsstudie door Studio Open Kerken toonde aan dat het mogelijk is om de oude kerk 'in ere te herstellen' en volwaardig te herwaarderen als zondagskerk. Tot 300 stoelen capaciteit is zonder problemen mogelijk. De bijhorende architecturale ingrepen scheppen bovendien mogelijkheden wat betreft flexibiliteit (maar dan – wat de oude kerk betreft – vooral gezien in de zin van valorisatie).

De mogelijkheden voor de nieuwe kerk zijn legio. Omwille van het behoorlijke voorzieningenniveau in Heusden en het ruimtelijk betrekkelijk 'zwakke' centrum, is de (gedeeltelijke) ontmanteling van de kerk een te overwegen optie. Er kan een park, eventueel ommuurd, in de plaats komen dat een nieuw centrum voor Heusden zal markeren. De ruimte kan ook behouden blijven voor allerlei activiteiten.

Zowel een in ere herstelde oude kerk als een herbestemde/ontmantelde nieuwe kerk versterken het centrum van Heusden, ruimtelijk en sociaal.

Lindeman, O.L.Vrouw

De kerk van Lindeman blijft een parochiekerk. Voor de Italiaanse en de Poolse gemeenschap heeft zij een rol te spelen. De kerk ademt mede daardoor het sterkst de erfenis van de mijn (van Zolder) uit. Bovendien is er vandaag al een samenwerking met La Baracca, waardoor de kerk ingebed is in het sociale weefsel van Lindeman (of ten minste in een deel van het sociale weefsel).

Doordat het wijkcentrum vlak naast de kerk ligt, ontstaan er mogelijkheden tot uitwisseling. De kerk zou meer op de voorgrond kunnen treden als een 'onthaal' van de wijk Lindeman. Op termijn tekenen zich eventueel mogelijkheden af voor de jeugd, in zin van vrije tijd (jeugdwerking), werk (tewerkstellingsprojecten), of op het snijvlak van beiden (zoals een maakatelier). Eerste experimenten in die richting ontstaan misschien als multifunctioneel gebruik en groeien op termijn door tot een herbestemming.

Federatie Zolder

Boekt, H. Hart

De kerk van Boekt is een parochiekerk die vandaag al een vorm van nevenbestemming kent. Er vinden toneelvoorstellingen en lezingen plaats in het voormalige koorgedeelte (afgeschermd van het schip door middel van een lage wand tussen de eerste en de tweede travee van het schip, terwijl het schip dienstdoet als ruimte voor vieringen, met een centrale opstelling). De weekkapel doet ook dienst als ruimte voor workshops. De kerkfabriek heeft partners voor die andere invullingen (Kreabo, Neos ...). Het ligt voor de hand dat die mogelijkheden doorgroeien, eventueel met een meer uitdrukkelijke vorm van gedeeld gebruik dan vandaag het geval is, door installatie van een keuken en (meer) publiek sanitair ... Een herbestemming is voorlopig niet aan de orde omdat de parochies van Viversel en Bolderberg het ruime schip van de Heilig-Hartkerk gebruiken voor communievieringen. Pastoraal heeft de kerk van Boekt nog een rol te spelen.

Bolderberg, St. – Job

De kerk van Bolderberg is een parochiekerk. Omdat er in Bolderberg bijzonder veel gemeenschapsinfrastructuur aanwezig is, waarvan niet weinig ook in eigendom is van de kerkfabriek en de parochie, en bovendien op een kleine afstand van de kerk, is het niet eenvoudig om een andere toekomst voor de kerk te denken. Complementariteit is daarom het sleutelwoord gehanteerd in deze visie. De pastorie wordt vandaag gebruikt als secretariaat en als academie onder andere, het 'kloosterke' door de dienst toerisme en als bibliotheek. De 'Witte Zaal' is een traditionele parochiezaal. Juist de kerkelijke architectuur van de Sint-Job laat toe om in de kerk te focussen op zingeving, stilte, contemplatie ... Dat kan gepaard gaan met toerisme – iets wat Bolderberg sowieso niet vreemd is. Een logische volgende stap is dan om de kerk meer open te stellen (niet enkel het portaal).

Viversel, St. – Quirinus

De kerk van Viversel is een parochiekerk. Viversel beschikt over een uitgebreid en vrij recent ontmoetingscentrum – louter gemeenschapsgebruik voor de kerk is dus niet aangewezen. Doordat de kerk fysiek geschakeld is aan een secretariaat, dat op haar beurt geschakeld is aan de pastorie, ontstaan er zowel kansen als uitdagingen. De schaal van de kerk is – zoals die van Bolderberg – niet heel groot. De aangrenzende infrastructuur kan daarom 'dienend' zijn ten opzichte van de kerk, zodat de kerk integraal gevrijwaard wordt (ruimtelijk tenminste). Maar de infrastructuur is mogelijk ook een uitdaging: het moet beheerd worden. Voorlopig is dat geen probleem (en op dit ogenblik is de pastorie zelfs, tijdelijk weliswaar, bewoond). De eerste ideeën voor de toekomst die groeien in Viversel hebben te maken met een bezinningscentrum, of met retraite. De site leent zich daarvoor. Tegelijkertijd schept een dergelijke invulling nieuwe mogelijkheden op het vlak van beheer. Alweer kan het vanuit de huidige vrijwilligers groeien. Of,

er kan gedacht worden in termen van bijvoorbeeld de sociale economie, met Gors-Opleeuw, waar De Wroeter de voormalige jongensschool, de pastorijs en binnenkort misschien (een deel van) de parochiekerk mee uitbaat in de sfeer van zacht en duurzaam toerisme, als treffend voorbeeld.

Zolder, St.–Hubertus en St.–Vincentius

De kerk van Zolder ten slotte is de zondagskerk van de federatie Zolder en zal dat nog geruime tijd blijven. Ergens ligt het voor de hand om daarvoor de oudste, bovendien als monument beschermde, en meest centraal gelegen kerk van de federatie te kiezen (al is die van Boekt ruimer). Met de 'benedenkerk' is de kerk van Zolder ook goed uitgerust. Het is bijvoorbeeld mogelijk om simultaan met een viering in de bovenkerk een aangepaste viering voor kinderen in de benedenkerk te organiseren. Maar de voordelen van de grote ruimte in de kelder – overigens geflankeerd door een ruime keuken en even ruim sanitair – overstijgen de louter pastorale sfeer. Uitgesproken culturele valorisatie is eveneens een optie, via tentoonstellingen en lezingen bijvoorbeeld. Of meer sociaal gerichte valorisatie, via socioculturele ontmoetingen ... Bovendien is de Sint-Hubertus en Sint-Vincentiuskerk (officieel) een 'open kerk', wat op zich al een vorm van valorisatie is.

3.2. Plan van aanpak, hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

In het licht van het werkelijke behartigen van de lijnen zoals uiteengezet in dit plan, namen de actoren in Heusden-Zolder al belangrijke stappen. Het eerste kerkenbeleidsplan dateert van 2013, wat bijzonder vroeg is, en wat wijst op een grote betrokkenheid bij het thema van de toekomst van de Vlaamse parochiekerken.

Zowel Eversel als Heusden deden al beroep op het Projectbureau Herbestemming Kerken voor haalbaarheidsstudies – voor een deel overlapt dat qua tijd met het traject van het actualiseren van het kerkenbeleidsplan. Voor de kerk van Zolder is een beheersplan in de maak. Dit kerkenbeleidsplan ging voor de opmaak ervan gepaard met een participatief traject, en er was recent nieuw pastoraal overleg. Met andere woorden: Heusden-Zolder – daarmee wordt hier bedoeld: de gemeente, het CKB, de pastorale teams ... – pakte de afgelopen twee jaren simultaan de aspecten 'visie', 'kerkenbeleidsplan', 'participatie' en 'haalbaarheid' aan. Meer nog, Heusden-Zolder stemde die aspecten op elkaar af met het oog op een duurzame toekomst voor de parochiekerken.

De parochiekerken worden dus opgevolgd in Heusden-Zolder, waardoor de stap naar een meer op implementatie gerichte aanpak klein is.

Dit plan stelt voor om een werkgroep op gezette tijden, bijvoorbeeld tweemaal per jaar, te laten samenkomen om de toekomst van de parochiekerken te behartigen.

De kern van die groep bestaat uit:

- de bevoegde schepen (van kerkfabrieken),
- de voorzitter van het centraal kerkbestuur,
- een pastorale afvaardiging van beide federaties / pastorale eenheden

De kern overlegt eventueel ook tussentijds. Voor de grote vergaderingen (met als voorlopig tempo twee per jaar) kan die groep uitgebreid worden met:

- de burgemeester en de andere schepenen
- de overige leden van het CKB
- een afvaardiging van elke kerkraad, zodanig dat er vanuit elke kerkraad minstens één iemand aanwezig is

De taken van de groep bestaan uit:

- Het uitdragen, uitwerken, verfijnen en eventueel aanpassen van de visie op de parochiekerken
- Het actualiseren van het plan per legislatuur. Dat hoeft daarom niet te betekenen: heel het kerkenbeleidsplan wijzigen. Het kan gaan over kleine wijzigingen, aanvullingen, voortschrijdende inzichten ...
- Het terugkoppelen en overleggen met de respectievelijke achterban

- Het op tijd en stond communiceren over de stand van zaken aan het publiek (via de kanalen van de gemeente bijvoorbeeld)

Dat wil zeggen: de werkgroep volgt de traditionele stappen 'visie', 'kerkenbeleidsplan' en 'participatie' zelf op vanaf nu. Daarnaast is het ook zaak om explicieter vooruit te kijken, via:

- Het aangeven welke studies inzake haalbaarheid en implementatie nodig zijn
- Het – mits van toepassing – opzetten van procedures om op zoek te gaan naar nieuwe of aanvullende beheerders voor de kerken
- Het nemen van andere stappen om de door de werkgroep onderschreven visie uit te voeren

Dat wil zeggen: de werkgroep volgt de stappen 'haalbaarheid' en 'implementatie' op, indien nodig daarbij geassisteerd door derden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad.

4. Bijlage 1: participatief onderzoek ter voorbereiding kerkenbeleidsplan

Deze bijlage behandelt eerst, onder de tussentitel 'werkwijze', de algemene werkwijze van het onderzoek dat leidde naar het geactualiseerde kerkenbeleidsplan. Vervolgens gaat het, onder de tussentitel 'resultaten participatief onderzoek', in op de opgebouwde inhoud in functie van het kerkenbeleidsplan.

4.1. Werkwijze

Het geactualiseerde kerkenbeleidsplan (KBP) kwam tot stand met een grote groep mensen en met ruime inspraakmogelijkheden.

Een uitgebreide stuurgroep volgde het onderzoek op tijdens stuurgroepvergaderingen (29 juni 2020, 12 oktober 2020, 15 maart 2021 en 28 juni 2021). In de stuurgroep zetelden schepenen en gemeenteraadsleden, de onderzoeker, afgevaardigden van het centraal kerkbestuur (CKB), de kerkraden en de pastorale teams. Een belangrijk item tijdens de vergaderingen was de methodiek en hoe die methodiek afgestemd kon worden op de steeds wijzigende coronamaatregelen.

Tussendoor kwam af en toe een werkgroep samen (met als kern de schepenen van kerkfabrieken, de voorzitter van het CKB en de onderzoeker). Voor bepaalde vergaderingen werd de werkgroep tijdelijk uitgebreid met de boekhouder van de gemeente, of met de 'trekkers' van de pastorale teams. Hieronder zijn alle momenten van het hele traject opgesomd.

Een eerste belangrijke stap in het licht van het kerkenbeleidsplan waren de plaatsbezoeken van de onderzoeker aan de acht parochiekerken (Zolder, Viversel en Eversel op 10 juli 2020, Lindeman en Berkenbos op 15 juli 2020, Bolderberg en Boekt op 21 augustus en Heusden 1 september). Plaatsbezoeken zijn cruciaal met betrekking tot de objectieve gegevens over de parochiekerken die in het kerkenbeleidsplan horen te staan (volgens het agentschap Onroerend Erfgoed, dat richtlijnen voor kerkenbeleidsplannen opgesteld heeft), maar ook als kennismaking met de kerkraden. Het verzamelen van de objectieve gegevens gebeurde veelal aan de hand van fiches opgesteld en vervolgens ingevuld door de onderzoeker. Ervaringen uit het verleden en toekomstplannen uitwisselen, levert belangrijke input op in functie van de meer inhoudelijke luiken van het kerkbeleidsplan. Om de plaatsbezoeken voor te bereiden en om afspraken te maken vond er een vergadering plaats met de onderzoeker en de acht kerkraden op 7 juli 2020.

Simultaan aan het actualiseren van het KBP, actualiseerden de federaties Heusden en Zolder de pastorale plannen. Op bepaalde momenten (10 juli 2020, 19 juni 2021, 27 oktober 2021) was er uitwisseling tussen de beide trajecten. Op informele basis was er meer uitwisseling dan hieronder opgesomd.

Binnen het onderzoek vonden heel wat gesprekken plaats met bevoorrechte getuigen – mensen uit het verenigingsleven, het onderwijs, de ruimtelijke ordening, dorpsraden, de cultuur, het sociale veld ... – om zo de visie op de diverse kerken en op de toekomst van de acht kerken samen op te bouwen en te verdiepen. Die momenten zijn in de opsomming cursief weergegeven. In bepaalde gevallen waren het sessies tussen de onderzoeker en één persoon; soms waren het gesprekken met een organisatie of een vereniging (en dus met meerdere mensen). De meeste van de gesprekken vonden omwille van de coronacrisis online plaats.

Nog omwille van de coronacrisis bleek het meerdere malen achter elkaar onmogelijk om 'traditionele' participatiemomenten te organiseren zoals aanvankelijk voorzien. Aan het begin van het traject was het plan om vier participatiemomenten op te zetten, met elk moment de behandeling van twee kerkgebouwen, en met het moment telkens georganiseerd in de grootste van die twee kerken. Met een dergelijke sessie wordt hier concreet bedoeld: een bijeenkomst in een kerkgebouw met een korte introductie door de onderzoeker, met enkele vragenrondes en met een bespreking – aan tafels of plenair – van de genoemde kwaliteiten van de kerkgebouwen, de ideeën voor de toekomst en de manieren waarop die ideeën te verwezenlijken zouden zijn. Omdat een dergelijk opzet niet mogelijk was, werd

er geschakeld door de stuurgroep en kwam het idee van een enquête (meer) op de voorgrond te staan. De enquête werd gelanceerd in december 2020 en werd uiteindelijk door bijna 900 mensen ingevuld, waarvan het grootste deel dat online deed (zie 4.2 voor de enquête en de resultaten ervan). In het voorjaar van 2021 werd de enquête door de kerkraden ook verdeeld onder de diverse verenigingen.

Op basis van al die voedende gesprekken en vergaderingen,
op basis van de resultaten van de enquêtes,
op basis van de verstrekte informatie,
op basis van de randvoorwaarden betreffende de kerkgebouwen (beschermde orgels, andere beschermingen, types van gebouwen, planningscontexten, juridische statuten, pastorale aspecten ...),
op basis van een lezing van de contexten waarin de gebouwen zich bevinden,
op basis van referenties in binnen en buitenland ...

... groeiden stilaan scenario's voor de gebouwen. Die werden eerst besproken – toen ze nog erg pril waren – tijdens de derde en de vierde stuurgroepvergadering en uiteindelijk tijdens een mini-vergadering met telkens de betreffende kerkfabriek (en eventueel de parochie). Die laatste besprekingen vonden plaats op 14 juni, als acht van dergelijke mini-vergaderingen na elkaar op één avond in de raadzaal in Zolder. De kerkraden en de parochies gaven feedback zodat de scenario's/voorstellen bijgesteld konden worden en vooral realistischer en haalbaarder werden.

De voorstellen belandden op posters, telkens volgens hetzelfde stramien. De posters bevatten een korte inleidende tekst, een tekstje over acht invalshoeken om de toekomst van de kerkgebouwen te benaderen (zie hieronder, bij 4.2.3), een keuze voor twee, drie of vier van die invalshoeken per kerk, en ten slotte een samenvatting in tekst en beeld van het onderbouwde voorstel voor de betreffende kerk.

Het voorstellen van de onderbouwde ideeën gebeurde in de parochiekerken zelf, op één dag: 29 augustus 2021, een zondag. De kerkraden waren allen bereid om mee te werken en die dag de deuren van de kerken te openen. De leden gaven telkens een woordje uitleg bij de voorstellen, zodat bezoekers zich iets konden voorstellen bij de ideeën. Om weer nieuwe resultaten te genereren, vroegen de leden de bezoekers om een speciaal daartoe opgesteld vragenformulier in te vullen. Het betrof geen enquête zoals de eerste, maar vooral een vraag naar persoonlijk engagement en naar voorstellen om de getoonde ideeën te verfijnen.

In het opzet van het hele traject zit bijgevolg een progressieve of opbouwende logica: de gesprekken en eerste enquêtes leidden, na 'ontwerpmatige' toetsing aan allerhande randvoorwaarden, tot voorstellen voor de kerken die eerst door de kerkraden en vervolgens door het publiek bijgesteld werden. Een tweede enquête stond in het teken van het weer verder verfijnen van de voorstellen en polste eveneens naar engagement voor die voorstellen.

Ten slotte waren er stappen in het kader van het afronden en goedkeuren van het kerkenbeleidsplan, via de geijkte kanalen 'bisdom' en 'gemeenteraad'.

Parallel of quasi-parallel aan het onderzoek vonden er twee haalbaarheidsstudies plaats: voor de kerk van Eversel en voor die van Heusden. De twee studies werden in aparte trajecten uitgevoerd door Studio Open Kerken (een consortium van RE-ST architecten, TRANS architectuur en stedenbouw, Petillon Ceuppens architecten, Endeavour en Roel De Ridder), in de schoot van het Projectbureau Herbestemming Kerken. Elk van die trajecten bestond uit drie vergaderingen: startvergadering, scenariovergadering en slotvergadering, waarbij telkens de gemeente en de betrokken kerkraad als 'opdrachtgever' aanwezig waren, het ontwerpteam (voor Eversel en Heusden was dat RE-ST, aangevuld met Roel De Ridder) en de trajectbegeleider (Niek De Roo). Roel De Ridder was telkens present, zowel vanuit Studio Open Kerken als vanuit de begeleiding van het kerkenbeleidsplan (die vergaderingen zijn niet opgenomen in de onderstaande lijst). Dat Studio Open Kerken in Heusden-Zolder actief was, is eerder toevallig. Er waren in die periode drie ontwerpteams actief in het Projectbureau, waarvan Studio Open Kerken er één is. Op 10 juni 2021 stelde Roel De Ridder de scenario's van de haalbaarheidsstudie voor Heusden, die toen nog heel 'vers' waren, in de raadzaal van Zolder voor aan de kerkraad van Heusden (die de voorstellen al kende van de scenariovergadering), het CKB, het parochieteam, de dorpsraad, de heemkundige kring en enkele mensen van het

lokaal bestuur. Op vraag van het ontwerpteam werden enkele opties tegenover elkaar afgewogen, als voeding voor het besluitende eindscenario.

Hieronder volgt een lijst met alle momenten die plaatsvonden in het licht van het onderzoek naar het geactualiseerde kerkenbeleidsplan. 'Beslissende momenten' staan in het vet en onderlijnd, 'inspirerende momenten' in het cursief, en 'ondersteunende momenten' in standaardopmaak.

Momenten in 2020:

Stuurgroep 1 / startvergadering	29 juni
Vergadering met acht kerkfabrieken	7 juli
Plaatsbezoek Zolder, Viversel, Eversel	10 juli
Pastoraal overleg Heusden	10 juli
Plaatsbezoek Lindeman, Berkenbos	15 juli
Plaatsbezoek Boekt, Bolderberg	21 augustus
Plaatsbezoek Heusden	1 september
Stuurgroep 2	12 oktober
Vergadering met CKB	14 oktober
Gesprek met Rita Lambregts	12 november
Gesprek met Annemie Vandenberk	13 november
Gesprek met Rita De Boeck	16 november
Gesprek met Bart Bynens (SVK)	20 november
Gesprek met Els Jennen + Isabelle Thielemans	27 november
Vergadering met Dorpsraad Bolderberg	7 december
Gesprek met Sam Versele	8 december

Momenten in 2021:

Vergadering met CKB	17 januari
Vergadering met Dorpsraad Boekt	18 februari
Stuurgroep 3:	15 maart
Werkgroepvergadering	22 maart
Vergadering met CC MUZE + schepen cultuur	23 maart
Werkgroepvergadering	6 mei
Gesprek met J-M Driesen en Louis Coels	27 mei
Werkgroepvergadering	3 juni
Gesprek met Sandra Marechal (wijkwerking Lindeman)	7 juni
Gesprek met Hugo Beerten, (Heemkunde Zolder)	7 juni
Gesprek met Paul Boutsen	9 juni
Voorstellen + overleg studie Heusden	10 juni

(in het teken van de haalbaarheidsstudie)

Overleg met kerkraden	14 juni
Pastoraal overleg Heusden (Eversel)	19 juni
Stuurgroep 4:	28 juni
Werkgroepvergadering	26 augustus
Open dag	29 augustus
Werkgroepvergadering	27 oktober
Commissievergadering	23 november
Gemeenteraad	25 november
Voorstelling plan	6 december

4.2. Resultaten participatief onderzoek

4.2.1. Enkele resultaten uit de gesprekken

Uit de gesprekken die plotsvonden, meestal één-op-één en online, volgden vooral inzichten met betrekking tot het tanende geloof en het toekomstige beheren van kerkgebouwen. Daarnaast kwamen enkele concrete ideeën voor de parochiekerken van Heusden-Zolder aan bod.

Wat betreft het kerkbezoek is er meer dan eens de vaststelling dat de afname van het kerkbezoek snel gaat. In bepaalde gevallen wordt dat geformuleerd als een vrees. En andere vrees is die voor een relatief beperkte mobiliteit (met betrekking tot pastoraal gebruik) tussen de verschillende parochiekerken. Dat wil zeggen dat er bij bepaalde respondenten het gevoel heerst dat als iemands parochiekerk aan de eredienst zou onttrokken worden, dat die persoon dan niet noodzakelijk naar een andere parochiekerk zou gaan om een viering bij te wonen. Een gevolg daarvan is dat het concentreren van de pastorale activiteit in bijvoorbeeld de zondagskerk niet betekent dat alle gelovigen van de overige parochies binnen dezelfde federatie of eenheid wekelijks naar de zondagskerk zullen afzakken. Tegelijkertijd zullen de cijfers van het kerkbezoek per kerk blijven dalen.

Wel is er een gevoel bij enkele respondenten dat kerkgebouwen ook binnen die realiteit van dalende cijfers nog iets kunnen betekenen, met name voor een evoluerend christendom. Er zal een vraag naar stilte, contemplatie, het vieren van het leven, het zoeken naar een houvast en een betekenisvol kader voor gemeenschapsvorming en voor allerlei activiteiten blijven bestaan, dat is de verwachting.

Op meerdere plaatsen in Heusden-Zolder is er een uitgebreide gemeenschapsinfrastructuur (van vooral ontmoetingscentra), niet zelden in de directe nabijheid van de parochiekerk. Maar met de hierboven genoemde activiteit wordt iets anders bedoeld, iets dat meer op betekenis en zin gericht is, dat voortbouwt op de christelijke traditie (maar er misschien ook van afwijkt op bepaalde punten) en dat zoekt naar een ruimte die meer spreekt dan een ontmoetingscentrum. Met andere woorden: de gesprekspartners die op dit punt ingaan, redeneren in termen van complementariteit.

Tussen droom en daad echter bevindt zich mogelijk een hele afstand. De mensen in de sleutelrollen, vooral de leden van de kerkraden, worden er niet jonger op. Tegelijkertijd is er de bezorgdheid bij de deelnemers aan de gesprekken dat de 'huidige generatie' misschien wel eens de laatste zou kunnen zijn. Wie gaat er dan (letterlijk) zorgen voor de hierboven beschreven hypothetische verbredingsoefening? Inderdaad, de kerkgebouwen kunnen breder ingezet worden, in theorie alleszins. Want in de praktijk geldt dat dat ten eerste geen kerntaak is van de kerkraden, ten tweede dat de kerkraden verouderen, en ten derde dat er weinig zicht is op opvolgers (die dan nog eens een 'bredere' rol zouden moeten opnemen ...).

Ook als een proces met betrekking tot de toekomst van een parochiekerk een compleet andere wending zou nemen

(anders dan wat in het directe verlengde ligt van de parochiekerk zoals die vandaag werkt), is het volgens enkele respondenten nodig om tijd en ruimte te nemen, om 'niet te snel de ontwikkelingsruimte te beperken'. Even belangrijk als het niet overhaast te werk gaan, is het quasi-tegengedeel daarvan, namelijk het wegnemen van elke aarzeling om het gebouw 'te bewonen' of bezielen (in de overdrachtelijke zin).

Wordtaangereikt als mogelijke werkwijze in dat licht: het opbouwen van een 'nieuw narratief' van gemeenschapsopbouw. De kerkgebouwen hebben daarin mogelijk een rol te spelen. Inhoudelijk gaat een dergelijk inzicht mogelijk gepaard met een (hernieuwde) aandacht voor de commons: voor goederen die niet door de staat of de vrije markt beheerd en ontsloten worden, maar door gemeenschappen van burgers zelf (eventueel in samenwerking met markt en/of staat). De coöperatieve structuur is daar een concreet voorbeeld van. In een recent boek spreekt de cultuursocioloog Pascal Gielen over 'commonism', en in belangrijke mate is dat juist het opbouwen van een narratief, een nieuwsoortige ideologie of levensbeschouwing. Voor parochiekerken in het bijzonder is van belang – en dat is ook de ervaring van de auteur vanuit het Projectbureau Herbestemming Kerken – dat het lokaal bestuur een sleutelrol speelt (en zal blijven spelen) en ideeën ondersteunt opdat ze levensvatbaar worden.

Concreet, voor enkele van de kerken:

Voor Berkenbos is de link met het Sint-Franciscuscollege al langer duidelijk. Tijdens een gesprek met de kerkraad en de school bleek dat er vanuit de school geen nood is aan een ruimte voor activiteiten in de sfeer van de zingeving, maar eerder aan een bewegingsruimte en/of een polyvalente ruimte.

In Bolderberg zouden er bouwplannen zijn die aansluiten bij een brede-schoolidee. Dat betekent: (nog) meer gemeenschapsinfrastructuur. Er is nog steeds vraag naar een plek voor de niet-georganiseerde jeugd (maar misschien kan dat in één van de andere lokalen, en kan de kerk gereserveerd worden voor activiteiten met een bewust 'ander' karakter?). Zoals op enkele andere plaatsen leeft de wil om het beschermde orgel ook daadwerkelijk (vaker) in te zetten voor orgelconcerten, eventueel in samenwerking met een academie.

In Lindeman en Viversel komt de link met fietstoerisme naar boven en de eventuele opportuniteiten die dat biedt. In Zolder blijkt er een zekere socioculturele nood te zijn. De ruimte in de kelder van de kerk zou daar iets kunnen ledigen. Tegelijkertijd is er de mogelijkheid om in de bovenkerk concerten te organiseren. Dat sluit mooi aan bij de (officiële) open kerk.

Generiek, over meerdere kerkgebouwen heen, komt het idee van een dorpspunt ter sprake: een klein onthaal met een loketfunctie en/of enkele automaten (voor pakjes, brood, geld ...) om in de kleinere kernen toch een zekere dienstverlening te garanderen.

Een andere generiek idee is dat van vergaderlocatie voor bedrijven.

Ten slotte is er wel enige vraag naar ruimte voor exposities, niet zozeer vanuit de beeldende kunst (daarvoor is er onder andere de Luchtfabriek), maar op een andere manier ingevuld. Er zijn bovendien actieve koren voor wie een kerk een haast voor de hand liggende oefen- en speelplek is.

4.2.2. Enquête(s)

Zoals vermeld nam de onderzoeker enquêtes af, vragenlijsten per kerkgebouw, digitaal verspreid via de communicatiekanalen van de gemeente (en later ook als fysieke vragenlijst, op vraag van enkele kerkbesturen en dorpsraden). Er werden 806 digitale exemplaren ingevuld (72 in Berkenbos, 94 in Eversel, 114 in Heusden, 36 in Lindeman, 165 in Boekt, 76 in Bolderberg, 55 in Viversel en 194 in Zolder). De meeste resultaten liepen binnen kort nadat de bevraging gelanceerd werd via de website van Heusden-Zolder, dus vanaf eind december 2020 tot eind januari 2021. Tussen maart 2021 en november 2021 kwamen er slechts enkele – een viertal – ingevulde exemplaren bij. Wat betreft de fysieke exemplaren waren er 1 ingevuld in Eversel, 13 in Heusden, 60 in Bolderberg (in een tabel

verwerkt door de dorpsraad die heel sterk heeft meegewerkt aan de verspreiding van de bevraging) en 20 in Zolder. De resultaten daarvan – in het totaal goed voor 94 extra respondenten – worden hieronder samen met de resultaten van de digitale versie verwerkt. De verwerking geeft meteen al een beeld van het type vragen. Achteraan dit document is voor de volledigheid een voorbeeld van een enquête opgenomen.

Later, vanaf het moment dat de coronamaatregelen het enigszins toelieten om te vergaderen, spoorden de kerkraden de verenigingen in hun dorp aan om een enquête in te vullen. Daar kwam amper respons op (zie het fysieke exemplaar bij Eversel), wellicht omdat de leden van de verenigingen al een exemplaar ingevuld hadden in eigen naam.

4.2.3. Voorstellen per kerk

Het ontwikkelen van de ideeën per kerk verliep, zoals onder punt 4.1. vermeld, op basis van de enquêtes, de gesprekken, aangereikte informatie, allerlei randvoorwaarden, referenties uit binnen- en buitenland ... Even belangrijk is het om te diversifiëren. Ideeën voor parochiekerken, en dat geldt voor heel Vlaanderen, neigen heel vaak de richting uit te gaan van gemeenschapsgebruik (sociocultureel en cultureel vooral), waarbij het lokaal bestuur verantwoordelijk wordt voor het beheer. In Heusden-Zolder is er getracht om te diversifiëren. Er zijn bepaalde keuzes gemaakt die aparte richtingen aanwijzen voor de acht kerkgebouwen. Dat versterkt mogelijk ook het geheel van de kerkgebouwen – de figuur van de acht kerken samen – op het grondgebied van Heusden-Zolder.

Want niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten. Acht ervan zijn hieronder opgesomd en voorzien van wat uitleg. Ze zijn ook alle acht voorzien van een samenvattende term ('pastoraal', 'functioneel' ...). Per gebouw worden drie of vier van de invalshoeken benadrukt (zie het tabelletje hieronder). Dus: niet álle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Door de unieke combinatie van invalshoeken per kerkgebouw is elk kerkgebouw mogelijk inspirerend voor een ander kerkgebouw.

1. kerkelijk / pastoraal aspect — PASTORAAL

Voor sommige parochiekerken is het kerkenbeleidsplan een aanleiding om het kerkelijke of pastorale aspect juist te gaan versterken, eventueel via een verkleinde kerkruimte, of door het leggen van een duidelijk klemtoon (zondagskerk, devotie, contemplatie...).

2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden) — FUNCTIONEEL

Aanvullende vormen van gebruiken kunnen gepaard gaan met een architecturale ingreep, maar dat hoeft niet. Een kerkgebouw kan op andere tijdstippen anders ingevuld worden (multifunctioneel gebruik). Nieuwe functies sluiten in het ideale geval aan bij vragen en noden uit de omgeving en zorgen bijgevolg voor een verbreed draagvlak en eventueel aanvullende inkomsten.

3. beheer / partners / draagvlak — BEHEERSMATIG

Vandaag zorgen de kerkfabrieken voor het beheer en het onderhoud van de kerkgebouwen, daarin ondersteund door het lokaal bestuur. Als er nieuwe vormen van gebruik toegevoegd worden aan de kerken, dan dringen andere vormen van beheer zich op. Omdat een kerkfabriek enkel als taak heeft om ervoor te zorgen dat de pastorale activiteiten kunnen plaatsvinden in het gebouw, zijn nieuwe samenwerkingen qua beheer een logisch gevolg van verbreed gebruik. Niet zelden is uitzicht op een deugdelijk beheer belangrijker voor het voortbestaan van het kerkgebouw dan de exacte vorm van gebruik.

4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context) — RUIMTELIJK

Historisch gezien heeft een parochiekerk meestal een grote impact op de omliggende ruimte. Via processies en andere activiteiten 'organiseerde' de parochiekerk destijds de dorpen en de steden. Nog altijd beschikken kerkgebouwen over een dergelijk structurerend vermogen, zij het op een minder zichtbare en voelbare manier. Kerkgebouwen kunnen ruimtelijke ontwikkelingen (centrumvorming, aandacht voor de publieke ruimte, dorpskernverfraaiing...) als het ware aansturen.

5. sociale strategie — SOCIAAL

Niet alleen op ruimtelijk vlak, maar ook op sociaal vlak beschikt een parochiekerk over een structurerend vermogen. Omwille van de meestal centrale ligging is het kerkgebouw wellicht een aangewezen plek voor gemeenschapsvormende activiteiten. Bovendien zal het kerkgebouw er waarschijnlijk nog lang staan, en is het bijgevolg niet onwijs om de parochiekerk deel te laten uitmaken van een langetermijnvisie op het lokale gemeenschapsleven. Dat kan, naar gelang de behoeften, gepaard gaan met een krimpscenario voor de andere gemeenschapsinfrastructuur.

6. termijnen / groeiscenario — TEMPOREEL

Een kleine injectie van 'ander' gebruik in een parochiekerk kan op termijn doorgroeien, uiteindelijk misschien zelfs tot de nieuwe hoofdfunctie. Een dergelijke aanpak is pragmatisch en laat toe om onderweg bij te sturen. Het zorgt er ook voor dat er geen overhaaste of onzorgvuldige investeringen gebeuren. De parochiekerk kan in zekere zin meebewegen met tendensen die zich voordoen (zoals afnemend kerkgebruik, vragen naar ruimte die gaandeweg opduiken...).

7. architecturale mogelijkheden — ARCHITECTURAAL

Kerkgebouwen laten in principe heel wat architecturale ingrepen toe zoals compartimenteren, een box-in-box, bijbouwen tegen de zijkant... Maar er zijn randvoorwaarden: in een beschermde kerk is omwille van de bescherming van bepaalde elementen minder mogelijk (maar veel is wel bespreekbaar met de erfgoedconsulent); een kerk die over een beschermd orgel beschikt moet haar akoestiek kunnen behouden (en architecturale ingrepen zouden die akoestiek kunnen verstoren); een kerkhof rondom dwingt een zeker respect af, enzovoort. Tegelijkertijd kan een goede architecturale ingreep zorgen voor een extra, hedendaagse laag van betekenis.

8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk) – OPEN

Parochiekerken zijn bij wet 'bestemd voor de openbare eredienst'. Als een parochiekerk uit gebruik genomen wordt, dan wordt ze juridisch gezien 'onttrokken aan het publieke domein'. Parochiekerken zijn dus publieke gebouwen: van iedereen, voor iedereen. Omdat er bijvoorbeeld waardevolle beelden aanwezig zijn, is het echter niet vanzelfsprekend om de deuren altijd open te laten staan. Toch zijn er heel wat 'open kerken'. De meerwaarde van een open kerk voor de lokale gemeenschap en voor voorbijgangers, bijvoorbeeld als plaats om even tot rust te komen, is enorm groot. Elke toekomstvisie houdt daarom bij voorkeur rekening met een toenemende 'graad van openheid'.

De volgende tabel vat per kerkgebouw de gekozen invalshoeken, telkens afkomstig uit de lijst van hierboven, samen. Een kruisje duidt erop dat de respectievelijke invalshoek expliciet deel uitmaakt van het 'idee' voor die kerk. Een kruisje tussen haakjes wijst erop dat de respectievelijke invalshoek op een meer impliciet niveau een rol speelt voor de kerk in kwestie.

	Pastoraal	Functioneel	Beheersmatig	Ruimtelijk	Sociaal	Temporeel	Architecturaal	Open
Berkenbos		x	x			x		x
Eversel				(x)	x	x	x	
Heusden	x	x		(x)			x	(x)
Lindeman	x		x		x			
Boekt		x		x		(x)	x	
Bolderberg				(x)	x	(x)		x
Viversel			x		x			
Zolder	x	x						x

Hieronder volgen de voorstellen per kerkgebouw. Elk tekstueel voorstel gaat eerst in op de resultaten van de enquête voor de kerk in kwestie, om aan te tonen dat er een verband is tussen de bevraging(en) en de ideeën voor de kerk zoals gepresenteerd aan het publiek op 29 augustus 2021.

Voor beelden en illustraties bij de ideeën (veelal referentiebeelden): zie de posters die op 29 augustus in de kerken hingen (achteraan dit document bijgevoegd).

1. Berkenbos (72 exemplaren)

Van de respondenten woont 69% in Berkenbos, 33% is op een of andere manier betrokken bij de pastoraal. 48% is 60+ en 16% is jonger dan 40.

7% spreekt in naam van een vereniging (meestal de parochie).

De kerk van Berkenbos wordt gewaardeerd als plek van herinneringen en plek van geloof, en daarnaast – in mindere mate – als gemeenschapsruimte en herkenningspunt.

Vrije antwoorden op de vraag naar de kwaliteiten van de kerk leveren vooral op: ‘herinneringen’, ‘link met franciscanen en mijn’, ‘eenvoud (en potentie)’, ‘band met verenigingen en school’ ...

Mensen komen in de kerk voor ‘andere vieringen’ (dus niet zozeer voor de wekelijkse liturgie, maar wel voor speciale vieringen, uitvaarten ...). Mensen komen toch ook voor erediensten, en 24% komt voor concerten.

44% is bereid om elders te gaan voor weekendvieringen, met name naar Heusden en Lindeman.

41% is actief als vrijwilliger, in heel diverse verenigingen.

Er is een nood aan sociale ontmoetingen, aan ruimte voor kinderen/jeugd, aan ruimte voor cultuur en voor de school.

De toekomst van de kerk zien de respondenten vooral in de sfeer van de eredienst, stilte, cultuur en ontmoetingen (dat is bijvoorbeeld heel erg gelijkaardig aan de antwoorden in Eversel).

Op de open vraag naar de toekomst van de kerk komen antwoorden in de zin van ‘school’, ‘cultuur’, ‘jeugd’, ‘feesten’ en een open huis voor de buurt en voor verenigingen.

Dat kan volgens de respondenten groeien vanuit een samenwerking met de school (en met de gemeente en de verenigingen).

23% is bereid om zelf tijd te investeren (1u – 10u/week) in het uitbouwen van een verbrede toekomst voor de kerk.

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Berkenbos van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Polyvalente ruimte voor (lager) onderwijs
- Ruimte voor activiteiten of vergaderingen
- Aanvulling met OC Ons Huis

Het Sint–Franciscuscollege is eigenaar van de Sint–Valentinuskerk. Dat de school meer gebruik zal maken van de kerk ligt enigszins voor de hand. De school heeft echter niet dadelijk behoefte aan een (extra) ruimte voor activiteiten in de zingevende sfeer. Maar een polyvalente ruimte zou handig zijn. Dat betekent niet dat de liturgie moet wijken. In Berkenbos komt het erop neer om een compromis te vinden voor de kerk dat gebruik door de kerkgemeenschap, de school én de buurt toelaat – eventueel op andere tijdstippen. Op termijn kan de school meer gebruik gaan maken van de kerk. Het gebouw toegankelijk houden voor de buurt zou een mooie doelstelling zijn, evenals het zoeken naar een complementariteit met ontmoetingscentrum Ons Huis.

2. Eversel (95 exemplaren)

80% woont er, 17% betrokken is bij pastoraal, 11% heeft er familiebanden.

46% van de respondenten is 60+; 18% jonger dan 40.

6,5% antwoordt in naam van een vereniging (de parochie meestal).

De kerk wordt gewaardeerd als herkenningspunt, voor de erfgoedwaarde, als plek van geloof, gevolgd door: als plek van herinneringen, als gemeenschapsruimte, voor de intieme sfeer van het gebouw.

De vrije antwoorden op de vraag naar de kwaliteiten van het gebouw leverden het volgende op: de kerk is 'klein', 'gezellig', 'dorps' ...

De respondenten gaan vooral naar de kerk voor 'andere vieringen'.

41% is bereid om elders te gaan voor weekendvieringen, Heusden is dan de meest gekozen optie.

50,5% is actief als vrijwilliger (bij de KWB, de parochie...).

In Eversel is er nood aan ruimte voor sociale ontmoetingen, voor cultuur, zo blijkt, en in mindere mate voor kinderen/jeugd, commerciële doeleinden en de school.

Toekomst kerk zie de deelnemers in de sfeer van de eredienst, stilte, cultuur en ontmoetingen.

De open vraag naar de toekomst levert vooral antwoorden op als: 'eredienst' en 'concerten'.

Plannen zijn te realiseren vanuit samenwerkingen (onderling en met de gemeente); er ligt een zeer sterke nadruk op de rol van de lokale verenigingen daarin.

35% is bereid om zelf tijd te investeren (1 u – 1 dag(!)/week).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Eversel van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Polyvalente ruimte in fases
- Open huis
- Aanwezigheid orgel meer uitspelen
- Aanvulling OC Sint-Baaf – op lange termijn afstemming zoeken met Sint-Baaf (geen tweede gemeenschapscentrum in de kerk)

De Sint-Jacobuskerk heeft al een onderzoekstraject achter de rug. Het Projectbureau Herbestemming Kerken onderzocht enkele mogelijkheden voor de kerk. Het komt erop neer dat de kerk over het potentieel beschikt om meer 'open kerk' te zijn, dienstbaar voor de brede gemeenschap. Het Projectbureau bekeek gradaties van polyvalent gebruik en de architecturale ingrepen die daarbij kunnen horen. Met minimale wijzigingen kan er op korte termijn al heel wat, omdat het kerkgebouw al publiek sanitair en een kitchenette heeft. Lichte, verplaatsbare stoelen vergroten vandaag al de polyvalentie.

Het koorgedeelte zou op termijn autonoom kunnen functioneren, als ruimte voor viering en gebed, en in het geval dat de liturgie ooit zou wegvallen zelfs als vergaderruimte. En wanneer ontmoetingscentrum Sint-Baaf te groot of te moeilijk om te onderhouden wordt, dan biedt de kerk site eventueel een uitkomst. Met een bijbouw kleiner dan de kerk zelf kan de Sint-Jacobuskerk functioneren als ontmoetingscentrum voor Eversel. Dat is toekomstmuziek, maar vanaf vandaag zou

Eversel de aanwezigheid van het orgel al meer kunnen uitspelen.

3. Heusden (127 exemplaren)

81% woont er, 21% is betrokken bij de pastoraal.

56% is 60+, en 17% is jonger dan 40.

12% spreekt in naam van een vereniging (de parochie, Pasar...).

De kerk is voor de respondenten vooral een herkenningspunt, een plek van geloof en een gemeenschapsruimte – in die volgorde – en in mindere mate komt de erfgoedwaarde aan bod, gevolgd door ‘ruimte van herinneringen’.

Op de open vraag naar kwaliteiten antwoorden de invullers: ‘grote, open ruimte’, ‘centrale ligging’, ‘potentie van combinatie oud-nieuw’, ‘orgel’ ...

Ze gaan naar de kerk voor ‘andere vieringen’, zoals op de meeste andere plaatsen.

46% is bereid om elders te gaan voor een weekendviering, naar Eversel vooral en in iets mindere mate naar Berkenbos en Zolder.

50% is actief als vrijwilliger (bij de dorpsraad, Sint-Vincentius ...).

Er is nood aan ontmoetingsruimte, zo wordt gezegd, en nood aan ruimte voor cultuur en ruimte voor jeugd.

De toekomst van de kerk ligt volgens de respondenten in de sfeer van eredienst, stilte, cultuur en in mindere mate op het vlak van ontmoeting, verenigingen, evenementen.

Er is een openheid voor nieuwe invullingen in het ‘nieuwe’ gedeelte (het oud gedeelte wordt vooral gezien als kerk), maar mensen antwoorden ook ‘enkel kerk’ op de open vraag, en daarnaast komen sociale en laagdrempelige ideeën naar boven, ‘cultuur’ ook, ‘winkeltjes’ en ‘horeca’ zelfs, en ‘school’, ‘groen’ ...

24% is bereid om zelf tijd te investeren (1u/maand – 8u/week, meestal rond 2u/week).

De teneur van de fysieke exemplaren van de enquête is erg behoudsgezin, volgens de personen die antwoordden moet de kerk vooral kerk blijven (en mogen anderen zich niet te veel moeien).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Heusden van 29 augustus. Ze komen uit de enquêtes, maar ook uit de haalbaarheidsstudie – er is overigens veel overlap. Eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Aanwezigheid orgel meer uitspelen: orgel terugbrengen naar een in ere herstelde ‘oude kerk’
- Polyvalente ruimte voor sportactiviteiten in het ‘nieuwe’ deel
- Of een tuin openstellen voor het publiek
- Kerk terug haar centrale plek geven in het centrum + kerk laten bijdragen aan het versterken van het centrum

Heel recent onderzocht het Projectbureau Herbestemming Kerken de mogelijkheid om de ‘oude kerk’ (het kleinere, negentiende-eeuwse gedeelte aan de as Guido Gezellelaan – Brugstraat) te waarderen als volwaardige zondagskerk. Tegelijkertijd bekeek het Projectbureau enkele scenario’s voor het nieuwe gedeelte van de kerk (de grote huidige kerkruimte, dwars op het oude gedeelte en parallel aan de Koerselsebaan). De herwaardering van de oude kerk is haalbaar; het orgel zou zelfs weer in het oude deel terecht kunnen komen. Het nieuwere deel kan sportactiviteiten huisvesten of ontmanteld worden, zodat er een publieke tuin ontstaat. In elk geval is het potentieel om de centrale positie van de kerk uit te spelen aanwezig. Meer nog: de Sint-Willibrordus draagt met de scenario’s die voorliggen bij aan het versterken van het centrum van Heusden. Zoals vanouds ‘maakt’ de kerk

het centrum.

4. Lindeman (36 exemplaren)

31% woont er, 29% is betrokken bij de pastoraal.

86% is 60+ en slechts 6% is jonger dan 40.

31% spreekt in naam van een vereniging (veelal de parochie of La Baracca).

Ze zien de kerk als een plek van geloof en gemeenschapsruimte.

Wat betreft de open vraag naar kwaliteiten komt vooral het interculturele aan bod (met name: de Italiaanse connectie). Respondenten gaan naar de kerk voor de eucharistie en voor andere vieringen.

50% is bereid om elders te gaan voor weekendvieringen. Vooral Berkenbos en Zolder verschijnen dan als opties.

42% is actief als vrijwilliger, veelal in Italiaanse organisaties.

Er is volgens de deelnemers een nood aan ruimte voor sociale ontmoetingen, cultuur en sport in Lindeman.

De toekomst van de kerk zien ze in de sfeer van de eredienst, van stilte, en in mindere mate van ontmoetingen en cultuur.

Op de open vraag naar de toekomst van de kerk komen de volgende antwoorden: 'eredienst' en 'ontmoeting', in het verlengde van wat er vandaag gebeurt, en 'sport', 'cultuur', 'interlevensbeschouwelijke werking', 'ruimte voor verenigingen'.

Voor het realiseren van plannen wordt gekeken naar steun van de gemeente. Het is volgens de respondenten belangrijk om verenigingen erbij te betrekken, zeker La Baracca.

34% is bereid om zelf tijd te investeren (4-5u/week).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Lindeman van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Ontmoetingsplaats
- Samenwerking met La Baracca
- Link naar mijnverleden
- Inzetten op het multiculturele
- Aansluiting zoeken met jeugd, bijvoorbeeld via een maakatelier

Omwille van de link met het mijnverleden, de directe nabijheid van de Italiaanse kantine La Baracca en de moderne architectuur springt de OLV-kerk van Lindeman eruit. Het is een kerk die erom lijkt te vragen om meer als ontmoetingsruimte gewaardeerd te worden. Interlevensbeschouwelijke en interculturele activiteiten lijken voor de hand te liggen. In bepaalde katholieke kerken in de grote steden gebeurt dat al. De OLV-kerk leent zich er eveneens toe om de onthaalfunctie van de wijk Lindeman op zich te nemen. Samenwerkingen met La Baracca en de plaatselijke wijkwerking kunnen dat bewerkstelligen. Maar ook het meer aansluiting zoeken bij de (lokale) jeugd, bijvoorbeeld via een maakatelier, is een optie. Wellicht is 'dienstbaarheid' een mooie noemer voor de toekomst van

de kerk van Lindeman, zeker ook op pastoraal vlak, want de verbanden tussen het geloof en de gemeenschap zijn er sterk.

5. Boekt (165 exemplaren)

78% van de mensen die een formulier invulden woont in Boekt; 15% is betrokken bij de pastoraal.

24% is 60+ en 39% is jonger dan 40 (37% is tussen 40 en 60). De respondenten in Boekt zijn dus relatief jong.

10% antwoordt in naam van een vereniging (Kreabo onder andere).

De kerk wordt gezien als herkenningspunt, gemeenschapsruimte, en daarna als plek van herinneringen. 'Plek van geloof' staat slechts op vierde plaats met 29%.

De kerk wordt geapprecieerd omwille van de grote schaal, omdat er veel ruimte is, omwille van de architectuur, de ligging, de 'verstaanbaarheid' (op akoestisch vlak), en als deel van het sociaal weefsel.

Mensen komen naar de kerk voor 'andere vieringen' en voor cultuur. De eucharistie staat op de 3de plaats met slechts 23%.

43% is bereid om elders te gaan voor weekendviering, vooral naar Zolder.

23% is actief als vrijwilliger (bij Kreabo, Boekt Feest ...)

Er is nood aan ruimte voor sociale ontmoetingen, voor jeugd/kinderen, voor cultuur, sport ...

De toekomst van de kerk zien de respondenten op het vlak van culturele activiteiten, eredienst, ontmoetingen, evenementen en verenigingen. Qua percentages liggen die resultaten dicht bij elkaar.

Wat betreft de open vraag naar de toekomst van de kerk komen 'jeugd', 'verenigingen', 'theater', 'multifunctioneel' en 'cultuur' naar boven.

De manier waarop dat kan gebeuren is volgens degenen die antwoorden formuleerden: 'vanuit een (nieuwe) vzw', vanuit 'lokale samenwerkingsverbanden' en door Boektenaren zelf.

28% is bereid om tijd te investeren (2-4u/week tot 12u en zelfs 19u per week).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Boekt van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Ruimte voor lezingen, toneel en tentoonstellingen
- Polyvalente ruimte voor lager onderwijs
- Aansluiting zoeken met jeugd en actieve bevolking d.m.v. workshopruimtes

De Heilig-Hartkerk van Boekt biedt nu al onderdak aan een toneelgezelschap (Kreabo). De grote, moderne kerk leent zich daartoe. Een dergelijke invulling zou bestendig kunnen worden. Maar ook andere culturele activiteiten zoals lezingen en tentoonstellingen zouden tot hun recht kunnen komen in de Heilig-Hartkerk. De nabijgelegen basisschool kan misschien een polyvalente ruimte gebruiken op tijd en stond? Omdat Boekt groeit, biedt de kerk mogelijkheden om aansluiting te vinden bij de nieuwe bewoners. De ruimte kan iets betekenen voor de lokale jeugd, of via workshopruimtes voor de actieve bevolking die op zoek is naar een hedendaagse vrijetijdsbesteding. Een moderne kerk zoals die van Boekt aanpassen aan bijkomende vormen van gebruik is niet eenvoudig, maar er

zijn kansen te benutten. Het is eveneens zinvol om naar de directe omgeving van de kerk te kijken, waar opportuniteiten zijn voor de uitbouw van een heus dorpscentrum, met een polyvalente Heilig-Hartkerk als waarlijk kloppend hart.

6. Bolderberg (136 exemplaren)

78% woont er; 26% is betrokken bij de pastoraal.

39,5% is 60+ en 25% is jonger dan 40 [35,5% is 40-60].

12% antwoordt in naam van of vanuit een vereniging (meestal de dorpsraad).

De respondenten waarderen de kerk als herkenningspunt, voor de erfgoedwaarde, als plek van geloof (plek van herinnering en gemeenschapsruimte volgen snel). Voor de vele fysieke enquêtes is dat niet anders.

De kwaliteiten van de kerk (als open vraag gesteld) zijn: 'klein', 'gezellig' en 'pas gerestaureerd'. Mensen halen de samenhang met het 'kloosterke' aan, met de school, de Witte Zaal, de sporthal, de pastorijs. Ook in de fysieke enquête komen de begrippen 'klein', 'gezellig' en 'mooi' naar boven.

Mensen gaan naar de kerk van Bolderberg voor andere vieringen, eucharistie, rust & stilte, cultuur ...

32% is bereid om elders te gaan voor een weekendviering. Vooral Boekt en Viversel worden dan genoemd.

36% is actief als vrijwilliger (in de parochie, de dorpsraad ...).

Er is nood aan ruimte voor sociale ontmoetingen, cultuur, kinderen/jeugd, stilte ...

De toekomst van de kerk zien de respondenten op het vlak van eredienst, stilte/bezinning, cultuur, ontmoetingen (van ouderen), lezingen, tentoonstelling ... In de fysieke enquêtes ligt de klemtoon op eredienst, stilte en ontmoeting.

Op de open vraag naar de toekomst antwoorden de invullers: 'eredienst' en in zekere zin 'cultuur' (en 'studieruimte'). Voor de fysieke enquêtes zijn de resultaten gelijkaardig.

Op de vraag hoe dat te organiseren is, wordt heel divers geantwoord: door de gemeenschap zelf, de gemeente, de 'privé'.

41% is bereid om tijd te investeren (1-8u/week).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Bolderberg van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Polyvalente ruimte voor kleine evenementen: een dorpskamer voor Bolderberg
- Link naar toerisme
- Open huis: kerk meer openstellen en inzetten op stilte

De Sint-Jobkerk beschikt over een aangename schaal en een dito stemmigheid, waardoor ze al te ingrijpende aanpassingen wellicht moeilijk verdraagt. Veel ingrijpen in de kerk hoeft niet het doel te zijn, temeer omdat Bolderberg al kan terugvallen op een uitgebreid patrimonium voor allerhande gemeenschapsactiviteiten. Dat, in combinatie met het openzetten van de deuren van de kerk, schept echter kansen. De kerk leent zich juist voor kleine, meer intieme bijeenkomsten. Ze kan als het ware uitgroeien tot de 'goei kamer' van Bolderberg, die enkel voor welbepaalde activiteiten opengezet wordt, of tot een salon waar informele ontmoetingen plaatsvinden – maar altijd respectvol en in dat stemmige kader. Minstens een stukje van de Sint-Jobkerk toegankelijk maken voor toeristen, eventueel met wat info over het gebouw en de mogelijkheid om even te bezinnen, zou een meerwaarde kunnen betekenen. In elk geval is stilte, om het contrast tussen de kerk en de (vele) andere gemeenschapsgebouwen te onderstrepen, een aanknopingspunt voor de toekomst van de Sint-Jobkerk.

Update: de kerkfabriek is bezig met de restauratie van het 'kloosterke', maar weet nog niet 100% wat daar kan gebeuren (secretariaat?). Het duidt eens te meer aan dat er veel infrastructuur is in

Bolderberg, en dat het zinvol kan zijn om de specificiteit van de kerk te waarderen, als ruimte voor rust, bezinning, stilte ... Dat past ook bij — in de zin van: ‘is een aanvulling op’ — de toeristische ontsluiting van de omgeving (het circuit, de Velodroom binnenkort ...).

7. Viversel (55 exemplaren)

78% woont er, 20% is betrokken bij de pastoraal.

26% is 60+ en 22% is jonger dan 40 [52% is tussen 40 en 60, wat vrij veel is in vergelijking met de andere kerken].

11% spreekt in naam van een vereniging (heel divers).

De respondenten zien de kerk als herkenningspunt, als gebouw met erfgoedwaarde, als plek van herinneringen ('plek van geloof' staat op een gedeelde 4de plaats met gemeenschapsruimte).

Als antwoord op de open vraag naar de kwaliteiten van het kerkgebouwen komen dingen als 'gezellig' en/of 'mystiek karakter', 'dorps', 'connectie met de pastori' en 'orgel' naar boven.

Mensen gaan naar de kerk voor andere vieringen, voor de eucharistie, voor rust & stilte (snel gevolgd door erfgoed en kunst).

51% is bereid om elders te gaan voor weekendvieringen, veelal naar Bolderberg.

44% is actief als vrijwilliger (in de parochie, in het spel zonder grenzen, het mirakelspel ...).

Er is nood aan ruimte voor kinderen/jeugd, sociale ontmoetingen, cultuur (en sport).

De toekomst van de kerk ligt volgens de respondenten bij de eredienst, stilte, cultuur en ontmoetingen.

De open vraag naar de toekomst van de kerk geeft resultaten zoals: bezinning, stilte en ontmoetingen, kleine concerten ... Dat zou volgens de antwoorders georganiseerd moeten worden 'zoals nu'.

44% is bereid om tijd te investeren in de toekomstige kerk (2-8u/week).

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Viversel van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Aanwezigheid orgel meer uitspelen
- Bezinningsruimte
- Dorpspunt (voorzieningen op maat van het dorp: postpunt, loketfunctie, voedselpunt...)
- Locatie voor retraite voor jongeren
- Inzetten op vrijwilligers en/of sociale economie

In Viversel is er zoals op veel andere plaatsen in Heusden-Zolder een uitgebreerd gemeenschapscentrum. Hier is dat de Vierseleer. Tegelijkertijd is er naast de kerk – in feite tegen de kerk – nog de pastorie (die weldra niet meer letterlijk bewoond zal zijn) en in de tussenzone bevindt zich een ruim secretariaat. Infrastructuur is er voldoende in Viversel. Dat kan gezien worden als een last om te beheren, of juist als een troef, als een springplank om iets uit te bouwen wat elders minder vanzelfsprekend is. Vanuit het lokale team ontstond het idee van een retraitsentrum voor jongeren. Dat zou klein kunnen beginnen, door de Sint-Quirinuskerk meer in te zetten als bezinningsruimte (met een glansrol voor het orgel?) en de pastorie als verblijfsruimte. Een ander idee is het uitbouwen van een zogenaamd dorpspunt aan de kerk. Een dorpspunt verzamelt allerhande diensten zoals een postpunt, een loketfunctie, een voedselpunt ... op een minimale oppervlakte. Dat kan bijvoorbeeld

in de pastorie of in de tussenzone. Zowel voor het retraitecentrum als voor het dorpspunt is het belangrijk om na te denken over hoe het beheerd kan worden, en welke rol vrijwilligers kunnen en willen opnemen. Een lokaal team dat de beheersrol waarneemt is waarschijnlijk een meerwaarde.

8. Zolder (214 exemplaren)

83% woont er, 16% is betrokken bij de pastoraal.

32% is 60+; 27% is jonger dan 40 [41% is tussen 40 en 60].

7% spreekt in naam van een vereniging (heel divers).

De respondenten appreciëren de erfgoedwaarde, de kerk als herkenningspunt, als plek van geloof

De open vraag naar de kwaliteiten lever op: 'erfgoed', 'mooi gebouw', 'mooi gerestaureerd', 'historiek', 'centrale ligging', 'muziek'.

Mensen gaan naar de kerk voor andere vieringen, voor cultuur (snel gevolg door eredienst), voor de rust, erfgoed, concerten ...

26% is bereid om elders te gaan voor weekendvieringen: op gelijke hoogte is dat Heusden en Boekt.

32% is actief als vrijwilliger (in de KWB, de parochie...).

Er zou nood zijn aan ruimte voor sociale ontmoetingen, cultuur, jeugd en sport.

De toekomst van de kerk zien de respondenten in de zin van eredienst, stilte, (en ook ontmoetingen en cultuur).

Op de open vraag naar de toekomst van de kerk komen vooral de antwoorden 'eredienst' en cultuur'.

Toekomstplannen realiseren zou moeten gebeuren met steun van de gemeente, met vrijwilligers, (eventueel met een 'vrienden van', in samenwerking met de MUZE).

27,5% is bereid om tijd te investeren in de kerk van de toekomst (2-4u/week).

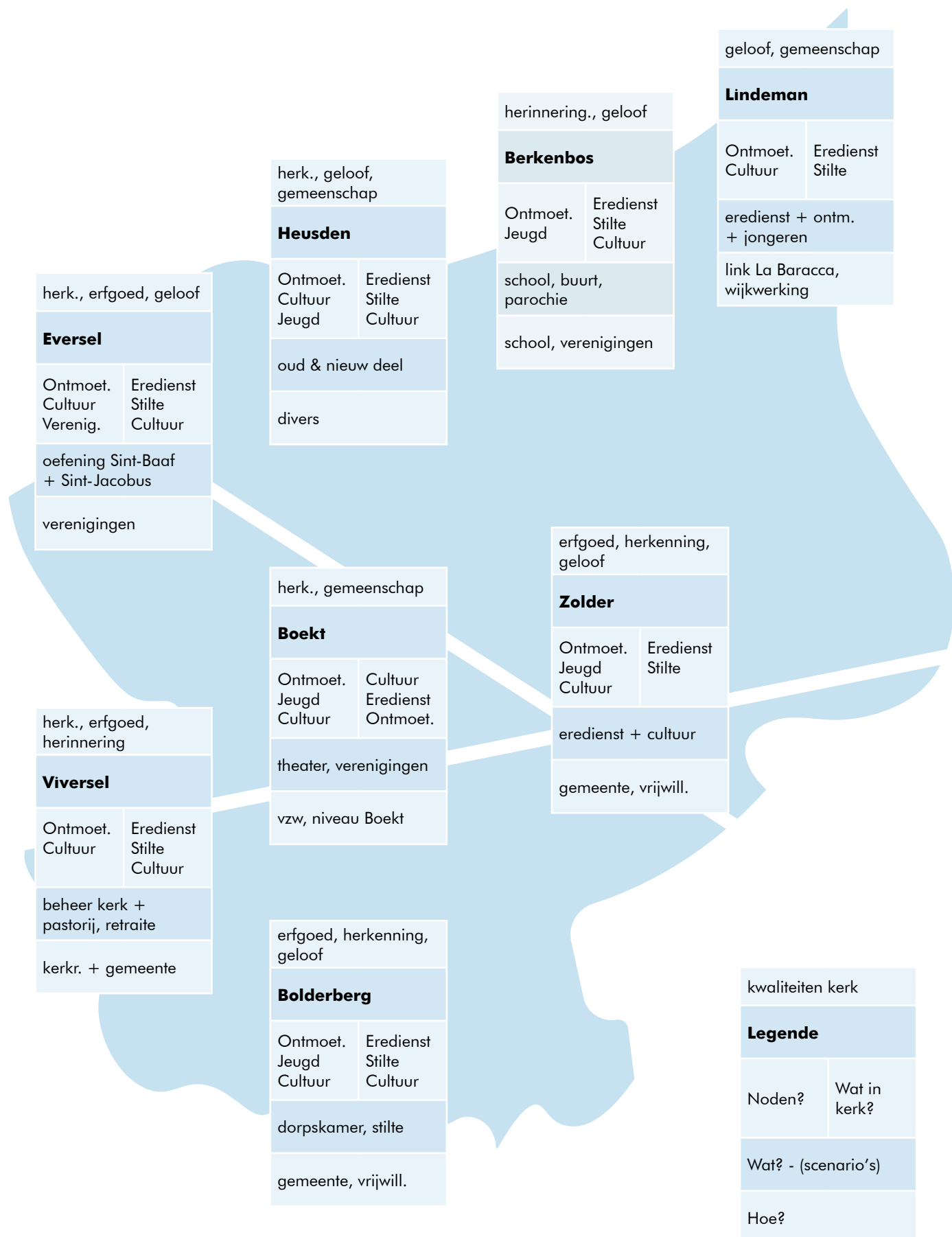
De teneur van de fysieke enquêtes is gelijkaardig: respondenten opteren voor een ruimere maar zachte invulling (in de sfeer van het geloof, erfgoed, cultuur ... zoals vandaag in feite). Er is veel animo voor het idee 'zondagskerk'.

Samenvattend zijn dit de voorstellen van de poster van Zolder van 29 augustus; eronder is de bijhorende verklarende tekst opgenomen:

- Open huis
- Ruimte voor concerten
- Link naar het mijnverleden en/of link naar erfgoed en/of link naar de nederzetting Zolder, via wisselende tentoonstellingen in de ruimte onder de kerk
- Ruimte onder de kerk ook gebruiken voor pastorale activiteiten en andere bijeenkomsten

De Sint-Hubertus en Sint-Vincentiuskerk is de voor de hand liggende zondagskerk voor Zolder. Ze is centraal gelegen, ruim, altijd open, mooi gerestaureerd en goed uitgerust. Ze leent zich daarnaast voor aanvullende, vooral culturele vormen van gebruik. Voor concerten bijvoorbeeld is de kerk een aangewezen locatie. Een volgende stap zou kunnen zijn om de kerk in te zetten voor tentoonstellingen. Dat kan op diverse manieren die elkaar potentieel versterken. De ruimte in de kelder laat wisseltentoonstellingen toe (over erfgoed, het mijnverleden, de geschiedenis van Zolder ...), maar het is bovendien haalbaar om de hele kerk in te schakelen, en een museale route door het gebouw te ontwikkelen. Dat laatste maakt het mogelijk om de impact van de mijnverzakkingen

Figuur 1: overzicht van de resultaten van de enquête. 'Herk.' verwijst naar 'herkenningpunt', met stip de vaakst genoemde kwaliteit van de parochiekerken.

heel direct te tonen en om kerkenschappen in hun context te laten zien. Dat een museale ontsluiting zich niet beperkt tot één afgelijnde ruimte – want de keuze zou dan waarschijnlijk op de kelderruimte vallen – heeft als voordeel dat de ondergrondse ruimte kan dienen voor pastorale activiteiten. Voorbeelden daarvan zijn catechese en de idee van een parallelle kerkruimte voor kinderen. Socioculturele ontmoetingen kunnen er eveneens plaatsvinden.

4.2.4. Laatste acties

Op 29 augustus, toen in de acht parochiekerken tegelijkertijd posters met ideeën voor de toekomst van de respectievelijke kerk te zien waren, vulden 72 mensen een extra bevraging in (55 in de federatie Heusden, 17 in Zolder). Die bevraging polste naar positieve en negatieve aspecten van de getoonde scenario's en naar persoonlijk engagement voor het scenario. Mensen konden ook wijzigingen aanbrengen in de scenario's. Deze sectie bespreekt, ter afsluiting van de hele bijlage, beknopt de belangrijkste resultaten daarvan. De volledige, gedetailleerde antwoorden zijn te verkrijgen via de onderzoeker.

Resultaten Berkenbos (7 ingevulde exemplaren, 5 van de parochie, 2 niet)

De samenwerking met de school wordt geapprecieerd, maar belangrijk is ook dat het een kerk blijft. Ook de ruimte voor verenigingen is positief. Enkele mensen laten weten dat ze zich willen engageren.

Eén iemand zegt dat een ruimtelijk onderscheid tussen profaan en sacraal nog beter zou zijn.

Er wordt gevraagd om de school en de jeugd te betrekken in de verdere uitwerking. Iemand geeft de tip om een agenda bij te houden van het nevengebruik; de diaken zou dat kunnen doen met een groepje van enkele mensen. Diezelfde persoon geeft de voorkeur aan pastorale/parochiale activiteiten en wil de deur niet zomaar openzetten voor iedereen (omdat het nog altijd een gewijd gebouw is).

Resultaten Eversel (7 exemplaren, 5 van de parochie, 2 niet)

Een polyvalente ruimte in fases zien meerdere mensen zitten (de kerk is 'al goed op weg', zo wordt gezegd). Ze formuleren aanvullingen zoals culturele mogelijkheden, kunst, muziek, tentoonstellingen ... en geven aan dat het (bij voorkeur zelfs) letterlijk aanvullend kan zijn op de vieringen, bijvoorbeeld in de zin van een doop gevolgd door een babyborrel. Enkelingen halen het belang of tenminste de mogelijkheid van een afgeschermd koorgedeelte aan, eventueel met een aparte ingang. Er is nog niet veel animo om de functie van Sint-Baaf over te nemen in een kerkgebouw-met-aanbouw, al appreciëren meerdere mensen het eventuele groeipad daarnaartoe wel.

Meewerken aan de toekomst gebeurt door bijvoorbeeld de parochie, de pastoor, de gemeente, de scouts, verenigingen, de school ...

Resultaten Heusden (25 exemplaren, 17 van de parochie, 2 onduidelijk, 6 niet)

Enkele respondenten zijn heel kritisch: 'De voorstellen trekken op niets, laat de kerk kerk zijn zoals het is, en de mensen binnenkomen als ze er nood aan hebben', en 'ongelovigen hebben geen benul van wat de aanwezigheid van Jezus in het tabernakel betekent voor een gelovige (respect a.u.b.)'. Meer dan één persoon is tegen elk voorstel. Anderzijds is er bij anderen veel animo om de oude kerk in ere te herstellen. Wat de nieuwe kerk betreft, is er weinig interesse in een sporthal (vooral omdat er al sportvoorzieningen zijn). Het herstellen en versterken van een centrum wordt duidelijk wel gewaardeerd – wellicht is dat het meest gedeelde element in alle antwoorden. Sommige mensen zijn voor een polyvalente nieuwe kerk (muziekinfrastructuur, concerten, optredens, dans, tentoonstellingen, hobbymarkten of antiekmarkten, blokruimte voor jeugd ...) en geven aan dat afbraak moeilijk ligt, andere zijn voor een tuin op die plek. Bij dat laatste zijn soms twijfels: heeft de gemeente het personeel om dat te onderhouden?

Zonder meer waardevol zijn de reflecties die nog een stukje verder gaan dan de gepresenteerde scenario's. Iemand haalt het belang aan van een 'globaal plan' voor Heusden, waarin ook het voormalige gemeentehuis en OCMW-gebouw betrokken zijn.

Bij de vraag over 'wie te betrekken bij de toekomst?', klinkt het soms 'alleen gelovigen', maar ook: verenigingen, jongeren, de scholengemeenschap, 'Toekomst Telt', de dorpsraad, de bewoners van Heusden-Centrum, andere geloofsgemeenschappen, handelaars, de gemeente ...

Resultaten Lindeman (16 exemplaren, 10 van de parochie, 6 niet)

In Lindeman is er appreciatie voor de voorstellen, met name voor de samenwerking met La Baracca, voor meer

‘ontmoeting’, en voor het interculturele of interreligieuze aspect. Er wordt verwezen naar de jeugd en vermeld dat activiteiten in de kerk verbindend kunnen werken (jeugd – katholieke gemeenschap). Ook in Lindeman komt er soms de vraag om een sacraal deel af te schermen en om voor het overige zeker geen commerciële activiteiten te organiseren.

Bij de vraag over ‘wie te betrekken bij de toekomst?’, klinkt het vooral: de verenigingen, ‘iedereen’ en ‘meer jeugd’. In **Boekt** waren er geen ingevulde vragenlijsten (tot bij de onderzoeker geraakt).

Resultaten Bolderberg (11 exemplaren, alle 11 van Bolderberg)

Ook in Bolderberg kunnen mensen zich vinden in de voorstellen, zeker als het over stilte gaat en over de kerk meer openen. De meeste respondenten zien de toekomst expliciet in het verlangde van wat een parochiekerk is. Verder kan de link met toerisme zeker iets betekenen, en ook het vaker gebruiken van het orgel (voor concerten bijvoorbeeld).

Bij de vraag over ‘wie te betrekken bij de toekomst?’, klinkt het vooral: ‘de pastoor’, ‘de parochie’, en daarnaast ‘kerkbetrokken mensen’ en ‘mensen die bezig zijn met mensenrechten’.

Resultaten Viversel (3 exemplaren, niet van parochie + 1 apart briefje)

Bij de enkele respondenten in Viversel is er overeenstemming wat betreft het meer uitspelen van het orgel en het uitbreiden van het pastorale spectrum (voorbereidingen doop etc.). Bezinning en retraite zijn thema’s die aanslaan, een dorpspunt minder. Er is de vraag om de kerkraad, de parochieraad en de pastoor te betrekken bij de toekomst.

Resultaten Zolder (3 exemplaren, alle 3 van de parochie)

In Zolder zijn er even weinig reacties (op papier alleszins). Het orgel zou het geheel helemaal afmaken, wordt gezegd. Voor één bezoeker is de gezochte link met de mijn (mijnverzakkingen tonen in een bepaalde scenografie) ‘ongepast’.

Herkomst van de afbeeldingen:

- De foto’s zijn eigen foto’s van de auteur (Roel De Ridder, van ArcK/UHasselt)
- De kaartjes komen van Geopunt en zijn bewerkt door de auteur
- De plannen komen – mits anders vermeld – uit de archieven van de kerkfabrieken

Bijgevoegd:

- Enquêteformulier (Berkenbos als voorbeeld)
- Posters 29 augustus
- Bevraging 29 augustus
- Brief Bisdom
- Notulen kerkenbeleidsplan

Dit kerkenbeleidsplan werd goedgekeurd door de gemeenteraad in zitting van 25 november 2021.

In opdracht:

Rony Herlitska
Algemeen directeur

Mario Borremans
Burgemeester

De toekomst van de Sint-Valentinuskerk van Berkenbos

1. Wat is uw band met Berkenbos?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Ik woon er
- ☐ Ik heb er familiebanden en woon nu elders in Heusden-Zolder
- ☐ Ik heb er familiebanden en woon nu buiten de gemeente
- ☐ Ik ben er betrokken bij de pastoraal, een vereniging of de school
- ☐ Ik werk er

Anders: ☐ _____

2. Wat is uw leeftijd?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ - 20 jaar
- ☐ 20 - 30 jaar
- ☐ 30 - 40 jaar
- ☐ 40 - 50 jaar
- ☐ 50 - 60 jaar
- ☐ 60 - 70 jaar
- ☐ 70 +

3. Spreekt u in naam van een vereniging of organisatie?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

4. Indien u spreekt in naam van een vereniging of organisatie, dewelke?

5. Als ik denk aan de kerk van Berkenbos, dan denk ik aan...?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Een plek van geloof
- ☐ De intieme sfeer
- ☐ De erfgoedwaarde: het mooie gebouw en interieur
- ☐ Herinnering van een persoonlijke gebeurtenis
- ☐ Gemeenschapsruimte: plaats van samenkomst
- ☐ Herkenningspunt in het dorp

Anders: ☐

6. Wat maakt de kerk van Berkenbos uniek? Wat zijn de belangrijkste kwaliteiten van deze kerk?

7. Als u zelf naar de kerk gaat, wat is de reden hiervoor?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Eucharistieviering of gebedsdienst
☐ Andere vieringen (doopsel, communie, vormsel, huwelijk, begrafenis....)
☐ Rust en stilte, ruimte om even stil te vallen, te bezinnen
☐ Erfgoed en kunst
☐ Concerten, tentoonstellingen, lezingen

Anders: ☐ _____

8. Indien van toepassing, bent u bereid zich voor weekendvieringen naar andere kerken te verplaatsen?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
☐ Nee

9. Indien u bereid bent zich naar andere kerken te verplaatsen voor vieringen, naar welke dan?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Kerk Eversel
- ☐ Kerk Heusden centrum
- ☐ Kerk Lindeman
- ☐ Kerk Zolder centrum
- ☐ Kerk Boekt
- ☐ Kerk Viversel
- ☐ Kerk Bolderberg

10. Bent u actief als vrijwilliger in de wijk of elders in de gemeente Heusden-Zolder?

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

11. Indien u vrijwilliger bent, bij welke vereniging(en)?

12. Waar heeft de wijk nood aan?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Ruimte voor cultuur
- ☐ Ruimte voor sociale ontmoetingen
- ☐ Ruimte voor vergaderingen
- ☐ Ruimte voor kinderen/jeugd
- ☐ Ruimte voor commerciële doeleinden
- ☐ Ruimte voor sport
- ☐ Ruimte voor de school

Anders: ☐ _____

13. Hoe kan de kerk een rol spelen in de noden van de wijk? Welke functies ziet u hier in de toekomst nog plaatsvinden?

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Eredienst (vb. uitvaarten, huwelijken, doopsels, communievieringen)
- ☐ Stilteruimte (plek om even stil te vallen, kaarsje te branden)
- ☐ Archief- of bibliotheekruimte
- ☐ Toerisme
- ☐ Evenementenlocatie
- ☐ Ontmoetingsruimte voor het dorp
- ☐ Ruimte voor verenigingen
- ☐ Ruimte voor culturele activiteiten
- ☐ Ruimte voor de school

Anders: ☐ _____

14. Welke toekomstige invulling stelt u zelf voor het kerkgebouw van Berkenbos voor?

15. Hoe kan deze invulling gerealiseerd worden (bv. op financieel vlak, samenwerking, personeelsinzet...)?

16. Welke organisaties/partners/mensen zouden kunnen/moeten betrokken worden bij het nadenken over de toekomst van de kerk?

17. Bent u zelf bereid een engagement op te nemen om de aanvullende of nieuwe functie in de kerk mee te verwezenlijken?

Markeer slechts één ovaal.

☐ Ja

☐ Nee

18. Indien u bereid bent een engagement op te nemen om de aanvullende of nieuwe functie in de kerk mee te verwezenlijken, hoeveel uur per week zou u hieraan gemiddeld kunnen/willen besteden?

19. Blijft u graag op de hoogte? Vul uw naam en e-mailadres hier in:

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

SINT-VALENTINUSKERK BERKENBOS

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kiemen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
Aanvullende vormen van gebruiken kunnen gepaard gaan met een architecturale ingreep, maar dat hoeft niet. Een kerkgebouw kan op andere tijdstippen anders ingevuld worden. Nieuwe functies sluiten in het ideale geval aan bij vragen en noden uit de omgeving en zorgen bijgevolg voor een verbreed draagvlak en eventueel aanvullende inkomsten.
3. beheer / partners / draagvlak
Vandaag zorgen de kerkfabrieken voor het beheer en het onderhoud van de kerkgebouwen, daarin ondersteund door de gemeente. Als er nieuwe vormen van gebruik toegevoegd worden aan de kerken, dan dringen andere vormen van beheer zich op. Omdat een kerkfabriek enkel als taak heeft om ervoor te zorgen dat de pastorale activiteiten kunnen plaatsvinden in het gebouw, zijn nieuwe samenwerkingen qua beheer een logisch gevolg van verbreed gebruik. Niet zelden is uitzicht op een deugdelijk beheer belangrijker voor het voortbestaan van het kerkgebouw dan de exacte vorm van gebruik.
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
5. sociale strategie
6. termijnen / groeiscenario
Een kleine injectie van 'ander' gebruik in een parochiekerk kan op termijn doorgroeien, uiteindelijk misschien zelfs tot de nieuwe hoofdfunctie. Een dergelijke aanpak is pragmatisch en laat toe om onderweg bij te sturen. Het zorgt er ook voor dat er geen overhaaste of onzorgvuldige investeringen gebeuren. De parochiekerk kan in zekere zin meebewegen met tendensen die zich voordoen (zoals afnemend kerkgebruik, vragen naar ruimte die gaandeweg opduiken...).
7. architecturale mogelijkheden
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)
Parochiekerken zijn bij wet 'bestemd voor de openbare eredienst'. Als een parochiekerk uit gebruik genomen wordt, dan wordt ze juridisch 'onttrokken aan het publieke domein'. Parochiekerken zijn dus publieke gebouwen: van iedereen, voor iedereen. Omdat er bijvoorbeeld waardevolle beelden aanwezig zijn, is het echter niet vanzelfsprekend om de deuren altijd open te laten staan. Toch zijn er heel wat 'open kerken'. De meerwaarde van een open kerk voor de lokale gemeenschap en voor voorbijgangers, bijvoorbeeld als plaats om even tot rust te komen, is enorm groot. Elke toekomstvisie houdt daarom bij voorkeur rekening met een toenemende 'graad van openheid'.

Voorstellen van onze inwoners:

- Polyvalente ruimte voor lager onderwijs
- Ruimte voor activiteiten of vergaderingen
- Aanvulling met OC Ons Huis

Het Sint-Franciscuscollege is eigenaar van de Sint-Valentinuskerk. Dat de school meer gebruik zal maken van de kerk ligt enigszins voor de hand. De school heeft echter niet dadelijk behoefte aan een (extra) ruimte voor activiteiten in de zingevende sfeer. Maar een polyvalente ruimte zou handig zijn. Dat betekent niet dat de liturgie moet wijken. In Berkenbos komt het erop neer om een compromis te vinden voor de kerk dat gebruik door de kerkgemeenschap, de school én de buurt toelaat - eventueel op andere tijdstippen. Op termijn kan de school meer gebruik gaan maken van de kerk. Het gebouw toegankelijk houden voor de buurt zou een mooie doelstelling zijn, evenals het zoeken naar een complementariteit met ontmoetingscentrum Ons Huis.

De Lothal in Tilburg laat zien hoe gordijnen voor een zacht en uitgesproken hedendaags onderscheid in de ruimte kunnen zorgen. (beeld: textielmuseum.nl)

De kapel van de school aan de Gentse Sint-Lievenspoort werd door evr architecten omgevormd tot een turnzaal. (beeld: sportenstrategie.nl)

Het bureau tc-plus heeft al meerdere kerken opnieuw ingericht. In de kerk van Willebroek werden op het niveau van het interieur speelse ingrepen gedaan die nieuwe vormen van gebruik uitlokken. (beeld: tc-plus)

PARCUM

HEILIG-HARTKERK BOEKT

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kernen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over heel Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
Aanvullende vormen van gebruiken kunnen gepaard gaan met een architecturale ingreep, maar dat hoeft niet. Een kerkgebouw kan op andere tijdstippen anders ingevuld worden. Nieuwe functies sluiten in het ideale geval aan bij vragen en noden uit de omgeving en zorgen bijgevolg voor een verbreed draagvlak en eventueel aanvullende inkomsten.
3. beheer / partners / draagvlak
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
Historisch gezien heeft een parochiekerk meestal een grote impact op de omliggende ruimte. Via processies en andere activiteiten 'organiseerde' de parochiekerk destijds de dorpen en de steden. Nog altijd beschikken kerkgebouwen over een dergelijk structurerend vermogen, zij het op een minder zichtbare en voelbare manier. Kerkgebouwen kunnen ruimtelijke ontwikkelingen (centrumvorming, aandacht voor de publieke ruimte, dorpskernverfraaiing...) als het ware aansturen.
5. sociale strategie
6. termijnen / groeiscenario
7. architecturale mogelijkheden
Kerkgebouwen laten in principe heel wat architecturale ingrepen toe zoals compartimenteren, een box-in-box, bijbouwen tegen de zijkant... Maar er zijn randvoorwaarden: in een geklasseerde kerk is omwille van de bescherming van bepaalde elementen al minder mogelijk; een kerk die over een geklasseerd orgel beschikt moet haar akoestiek kunnen behouden (en architecturale ingrepen zouden die akoestiek kunnen verstoren); een kerkhof rondom dwingt een zeker respect af, enzovoort. Tegelijkertijd kan een architecturale ingreep zorgen voor een extra, hedendaagse laag van betekenis.
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)

PARCUM

Voorstellen van onze inwoners:

- Ruimte voor lezingen, toneel en tentoonstellingen
- Polyvalente ruimte voor lager onderwijs
- Aansluiting zoeken met jeugd en actieve bevolking d.m.v. workshopruimtes

De Heilig-Hartkerk van Boekt biedt nu al onderdak aan een toneelgezelschap (Kreabo). De grote, moderne kerk leent zich daartoe. Een dergelijke invulling zou bestendig kunnen worden. Maar ook andere culturele activiteiten zoals lezingen en tentoonstellingen zouden tot hun recht kunnen komen in de Heilig-Hartkerk. De nabijgelegen basisschool kan misschien een polyvalente ruimte gebruiken op tijd en stond? Omdat Boekt groeit, biedt de kerk mogelijkheden om aansluiting te vinden bij de nieuwe bewoners. De ruimte kan iets betekenen voor de lokale jeugd, of via workshopruimtes voor de actieve bevolking die op zoek is naar een hedendaagse vrijetijdsbesteding. Een moderne kerk zoals die van Boekt aanpassen aan bijkomende vormen van gebruik is niet eenvoudig, maar er zijn kansen te benutten. Het is eveneens zinvol om naar de directe omgeving van de kerk te kijken, waar opportuniteiten zijn voor de uitbouw van een heus dorpscentrum, met een polyvalente Heilig-Hartkerk als waarlijk kloppend hart.

Studio Roma werkt voor de herbestemming van de moderne kerk van Vosselaar tot bibliotheek en vrijtijdsruimte met grote meubels om verschillende zones in de open ruimte af te bakenen. (beeld: Studio Roma)

Studio Thys Vermeulen werkte voor een haalbaarheidsstudie op de kerk van Halveweg, Zonhoven eveneens met de idee van grote meubels die de ruimte zonen. (beeld: Tom Thys architecten)

Interieurbeeld, zicht tussen U-vormige wand en bestaande wand

Ook een kwalitatieve dorpskernvernieuwing met grotere gebouwen kan een typisch dorps uitstraling in ere houden, zoals AIDarchitecten laten zien in Meer. (beeld: AIDarchitecten)

SINT-JOBKERK BOLDERBERG

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kernen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
3. beheer / partners / draagvlak
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
5. sociale strategie
Niet alleen op ruimtelijk vlak, maar ook op sociaal vlak beschikt een parochiekerk over een structurerend vermogen. Omwille van de meestal centrale ligging is het kerkgebouw wellicht een aangewezen plek voor gemeenschapsvormende activiteiten. Bovendien zal het kerkgebouw er waarschijnlijk nog lang staan, en is het bijgevolg niet onwijs om de parochiekerk deel te laten uitmaken van een langetermijnvisie op het lokale gemeenschapsleven. Dat kan, naar gelang de behoeften, gepaard gaan met een krimpscenario voor de andere gemeenschapsinfrastructuur.
6. termijnen / groeiscenario
7. architecturale mogelijkheden
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)
Parochiekerken zijn bij wet 'bestemd voor de openbare eredienst'. Als een parochiekerk uit gebruik genomen wordt, dan wordt ze juridisch 'onttrokken aan het publieke domein'. Parochiekerken zijn dus publieke gebouwen: van iedereen, voor iedereen. Omdat er bijvoorbeeld waardevolle beelden aanwezig zijn, is het echter niet vanzelfsprekend om de deuren altijd open te laten staan. Toch zijn er heel wat 'open kerken'. De meerwaarde van een open kerk voor de lokale gemeenschap en voor voorbijgangers, bijvoorbeeld als plaats om even tot rust te komen, is enorm groot. Elke toekomstvisie houdt daarom bij voorkeur rekening met een toenemende 'graad van openheid'.

Voorstellen van onze inwoners:

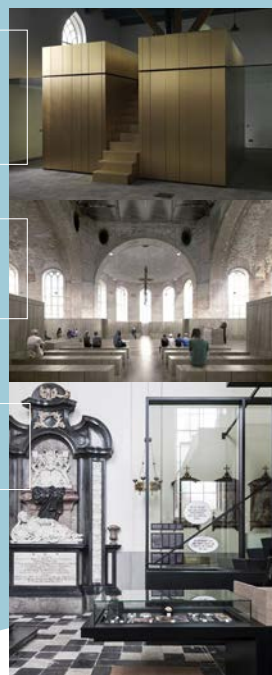
- Polyvalente ruimte voor kleine evenementen: een dorpskamer voor Bolderberg
- Link naar toerisme
- Open huis: kerk meer openstellen en inzetten op stilte

De Sint-Jobkerk beschikt over een aangename schaal en een dito stemmigheid, waardoor ze al te ingrijpende aanpassingen wellicht moeilijk verdraagt. Veel ingrijpen in de kerk hoeft niet het doel te zijn, temeer omdat Bolderberg al kan terugvallen op een uitgebreid patrimonium voor allerlei gemeenschapsactiviteiten. Dat, in combinatie met het openzetten van de deuren van de kerk, schept echter kansen. De kerk leent zich voor kleine, meer intieme bijeenkomsten. Ze kan als het ware uitgroeien tot de 'goei kamer' van Bolderberg, die enkel voor welbepaalde activiteiten opengezet wordt, of tot een salon waar informele ontmoetingen plaatsvinden - maar altijd respectvol en in dat stemmige kader. Minstens een stukje van de Sint-Jobkerk toegankelijk maken voor toeristen, eventueel met wat info over het gebouw en de mogelijkheid om even te bezinnen, zou een meerwaarde kunnen betekenen. In elk geval is stilte, om het contrast tussen de kerk en de (vele) andere gemeenschapsgebouwen te onderstrepen, een aanknopingspunt voor de toekomst van de Sint-Jobkerk.

In de kerk van Leegkerk in Nederland, getransformeerd door het Antwerpse AWG architecten, zorgt een beperkt volume - een gouden schrijn met daarin een keukentje, bergruimte en sanitair - ervoor dat het gebouw polyvalent gebruikt kan worden. (beeld: AWG architecten)

Er zijn ook uitgesproken hedendaagse ingrepen in kerken die in staat zijn om een serene sfeer op te roepen. Dit voorbeeld is van de architect Max Dudler, voor een kerk in Berlijn. (beeld: Max Dudler)

Een infopunt in het toerismekantoor in de Gasthuiskapel van Tongeren, door Simoni Architecten. (beeld: Simoni Architecten & Koen Vandamme)

PARCUM

SINT-JACOBUSKERK EVERSEL

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kernen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
3. beheer / partners / draagvlak
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
5. sociale strategie
Niet alleen op ruimtelijk vlak, maar ook op sociaal vlak beschikt een parochiekerk over een structurerend vermogen. Omwille van de meestal centrale ligging is het kerkgebouw wellicht een aangewezen plek voor gemeenschapsvormende activiteiten. Bovendien zal het kerkgebouw er waarschijnlijk nog lang staan, en is het bijgevolg niet onwils om de parochiekerk deel te laten uitmaken van een langetermijnvisie op het lokale gemeenschapsleven. Dat kan, naar gelang de behoeften, gepaard gaan met een krimpscenario voor de andere gemeenschapsinfrastructuur.
6. termijnen / groeiscenario
Een kleine injectie van 'ander' gebruik in een parochiekerk kan op termijn doorgroeien, uiteindelijk misschien zelfs tot de nieuwe hoofdfunctie. Een dergelijke aanpak is pragmatisch en laat toe om onderweg bij te sturen. Het zorgt er ook voor dat er geen overhaaste of onzorgvuldige investeringen gebeuren. De parochiekerk kan in zekere zin meebewegen met tendensen die zich voordoen (zoals afnemend kerkgebruik, vragen naar ruimte die gaandeweg opduiken...).
7. architecturale mogelijkheden
Kerkgebouwen laten in principe heel wat architecturale ingrepen toe zoals compartimenteren, een box-in-box, bijbouwen tegen de zijkant... Maar er zijn randvoorwaarden: in een geklasseerde kerk is omwille van de bescherming van bepaalde elementen al minder mogelijk; een kerk die over een geklasseerd orgel beschikt moet haar akoestiek kunnen behouden (en architecturale ingrepen zouden die akoestiek kunnen verstoren); een kerkhof rondom dwingt een zeker respect af, enzovoort. Tegelijkertijd kan een architecturale ingreep zorgen voor een extra, hedendaagse laag van betekenis.
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)

Voorstellen van onze inwoners:

- Polyvalente ruimte in fases
- Open huis
- Aanwezigheid orgel meer uitspelen
- Aanvulling OC Sint-Baaf – op lange termijn afstemming zoeken met Sint-Baaf (geen tweede gemeenschapscentrum in de kerk)

De Sint-Jacobuskerk heeft al een onderzoekstraject achter de rug. Het Projectbureau Herbestemming Kerken onderzocht enkele mogelijkheden voor de kerk. Het komt erop neer dat de kerk over het potentieel beschikt om meer 'open kerk' te zijn, dienstbaar voor de brede gemeenschap. Het Projectbureau bekeek gradaties van polyvalent gebruik en de architecturale ingrepen die daarbij kunnen horen. Met minimale wijzigingen kan er op korte termijn al heel wat, omdat het kerkgebouw al publiek sanitair en een kitchenette heeft. Lichte, verplaatsbare stoelen vergroten de polyvalentie. Het koorgedeelte zou op termijn autonoom kunnen functioneren, als ruimte voor viering en gebed, en in het geval dat de liturgie ooit zou wegvallen zelfs als vergaderruimte. En wanneer ontmoetingscentrum Sint-Baaf te groot of te moeilijk om te onderhouden wordt, dan biedt de kerksite eventueel een uitkomst. Met een bijbouw kleiner dan de kerk zelf kan de Sint-Jobkerk functioneren als ontmoetingscentrum voor Eversel. Dat is toekomstmuziek, maar vanaf vandaag zou Eversel de aanwezigheid van het orgel al meer kunnen uitspelen.

Het eerste beeld toont het grondplan van de kerk met een polyvalent kerkchip en een stille ruimte in het koorgedeelte.

Het tweede beeld laat zien hoe een onderscheid tussen het ene en het andere deel er kan uitzien. Een gordijn is uiteraard ook een mogelijkheid.

Het derde beeld toont hoe de Sint-Jacobuskerk met een aanbouw kan uitgroeien tot een sociaal-cultureel centrum voor Eversel. Alle beelden komen uit de bundel van Studio Open Kerken en zijn gemaakt door RE-ST architecten in het kader van de haalbaarheidsstudie van het Projectbureau Herbestemming Kerken.

PARCUM

SINT-WILLIBRORDUSKERK HEUSDEN-CENTRUM

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kiemen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. *Parcum* (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
Voor sommige parochiekerken is het kerkenbeleidsplan een aanleiding om het kerkelijke of pastorale aspect juist te gaan versterken, eventueel via een verkleinde kerkruimte, of door het leggen van een duidelijk klemtoneel (zondagskerk, devotie, contemplatie...).
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
Aanvullende vormen van gebruiken kunnen gepaard gaan met een architecturale ingreep, maar dat hoeft niet. Nieuwe functies sluiten in het ideale geval aan bij vragen en noden uit de omgeving en zorgen bijgevolg voor een verbreed draagvlak en eventueel aanvullende inkomsten.
3. beheer / partners / draagvlak
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
5. sociale strategie
6. termijnen / groeiscenario
7. architecturale mogelijkheden
Kerkgebouwen laten in principe heel wat architecturale ingrepen toe zoals compartimenteren, een box-in-box, bijbouwen tegen de zijkant... Maar er zijn randvoorwaarden: in een geklasseerde kerk is omwille van de bescherming van bepaalde elementen al minder mogelijk; een kerk die over een geklasseerd orgel beschikt moet haar akoestiek kunnen behouden (en architecturale ingrepen zouden die akoestiek kunnen verstoren); een kerkhof rondom dwingt een zeker respect af, enzovoort. Tegelijkertijd kan een architecturale ingreep zorgen voor een extra, hedendaagse laag van betekenis.
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)

Voorstellen van onze inwoners:

- Aanwezigheid orgel meer uitspelen: orgel terugbrengen naar een in ere herstelde 'oude kerk'
- Polyvalente ruimte voor sportactiviteiten in het 'nieuwe' deel
- Of tuin openstellen voor publiek
- Kerk terug haar centrale plek geven in het centrum + kerk laten bijdragen aan het versterken van het centrum

Heel recent onderzocht het Projectbureau Herbestemming Kerken de mogelijkheid om de 'oude kerk' (het kleinere, negentiende-eeuwse gedeelte aan de as Guido Gezellelaan - Brugstraat) te waarderen als volwaardige zondagskerk. Tegelijkertijd bekeek het Projectbureau enkele scenario's voor het nieuwe gedeelte van de kerk (de grote huidige kerkruimte, dwars op het oude gedeelte en parallel aan de Koerselsebaan). De herwaardering van de oude kerk is haalbaar; het orgel zou zelfs weer in het oude deel terecht kunnen komen. Het nieuwere deel kan sportactiviteiten huisvesten of zelfs ontmanteld worden, zodat er een publieke tuin ontstaat. In elk geval is het potentieel om de centrale positie van de kerk uit te spelen aanwezig. Meer nog: de Sint-Willibrordus draagt in de scenario's die voorliggen bij aan het versterken van het centrum van Heusden. Zoals vanouds 'maakt' de kerk het centrum.

Het eerste beeld laat zien hoe het nieuwe gedeelte van de kerk getransformeerd kan worden in een sporthal.

Het tweede beeld toont hoe de oude kerk er weer kan uitzien als het nieuwe gedeelte (gedeeltelijk) ontmanteld wordt.

Het derde beeld laat zien hoe de tuin en de nieuwe kerk - hier in een meer hedendaags gerestaureerde versie - er kunnen uitzien.

PARCUM

Alle beelden komen uit de bundel van Studio Open Kerken en zijn gemaakt door RE-ST architecten in het kader van de haalbaarheidsstudie van het Projectbureau Herbestemming Kerken.

OLV-KERK LINDEMAN

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kernen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect

Voor sommige parochiekerken is het kerkenbeleidsplan een aanleiding om het kerkelijke of pastorale aspect juist te gaan versterken, eventueel via een verkleinde kerkruimte, of door het leggen van een duidelijk klemtout (zondagskerk, devotie, contemplatie...).

2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)

3. beheer / partners / draagvlak

Vandaag zorgen de kerkfabrieken voor het beheer en het onderhoud van de kerkgebouwen, daarin ondersteund door de gemeente. Als er nieuwe vormen van gebruik toegevoegd worden aan de kerken, dan dringen andere vormen van beheer zich op. Omdat een kerkfabriek enkel als taak heeft om ervoor te zorgen dat de pastorale activiteiten kunnen plaatsvinden in het gebouw, zijn nieuwe samenwerkingen qua beheer een logisch gevolg van verbreed gebruik. Niet zelden is uitzicht op een deugdelijk beheer belangrijker voor het voortbestaan van het kerkgebouw dan de exacte vorm van gebruik.

4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)

5. sociale strategie

Niet alleen op ruimtelijk vlak, maar ook op sociaal vlak beschikt een parochiekerk over een structurerend vermogen. Omwille van de meestal centrale ligging is het kerkgebouw wellicht een aangewezen plek voor gemeenschapsvormende activiteiten. Bovendien zal het kerkgebouw er waarschijnlijk nog lang staan, en is het bijgevolg niet onwenselijk om de parochiekerk deel te laten uitmaken van een langetermijnvisie op het lokale gemeenschapsleven. Dat kan, naar gelang de behoeften, gepaard gaan met een krimpscenario voor de andere gemeenschapsinfrastructuur.

6. termijnen / groeiscenario

7. architecturale mogelijkheden

8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)

Voorstellen van onze inwoners:

- Ontmoetingsplaats
- Samenwerking met La Baracca
- Link naar mijnverleden
- Inzetten op het multiculturele
- Aansluiting zoeken met jeugd, bijvoorbeeld via een maakatelier

Omwille van de link met het mijnverleden, de directe nabijheid van de Italiaanse kantine La Baracca en de moderne architectuur springt de OLV-kerk van Lindeman eruit. Het is een kerk die erom lijkt te vragen om meer als ontmoetingsruimte gewaardeerd te worden. Interlevensbeschouwelijke en interculturele activiteiten lijken voor de hand te liggen. In bepaalde katholieke kerken in de grote steden gebeurt dat al. De OLV-kerk leent zich er eveneens toe om de onthaalfunctie van de wijk Lindeman op zich te nemen. Samenwerkingen met La Baracca en de plaatselijke wijkwerking kunnen dat bewerkstelligen. Maar ook het meer aansluiting zoeken bij de (lokale) jeugd, bijvoorbeeld via een maakatelier, is een optie. Wellicht is 'dienstbaarheid' een mooie noemer voor de toekomst van de kerk van Lindeman, zeker ook op pastoraal vlak, want de verbanden tussen het geloof en de gemeenschap zijn sterk.

Een maakatelier (of maker space) kan een inspirerende ruimte zijn, zoals in dit voorbeeld van het bureau Mecanoo voor de grote bibliotheek in Washington DC. (beeld: Mecanoo)

In de Heilig-Hartkerk in Antwerpen viert verschillende geloofsgemeenschappen: een Wit-Russische gemeenschap, een Anglo-Afrikaanse gemeenschap, een Vlaamse gemeenschap en de op diaconie gerichte groep 't Vlot. (beeld: TOPA)

Een circuskerk zoals hier in Malem bij Gent is ook een eerder informele invulling voor een kerkgebouw. (beeld: circusplaneet.be)

PARCUM

SINT-QUIRINUSKERK VIVERSEL

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kiemen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. Parcum (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken heen, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect

2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)

3. beheer / partners / draagvlak

Vandaag zorgen de kerkfabrieken voor het beheer en het onderhoud van de kerkgebouwen, daarin ondersteund door de gemeente. Als er nieuwe vormen van gebruik toegevoegd worden aan de kerken, dan dringen andere vormen van beheer zich op. Omdat een kerkfabriek enkel als taak heeft om ervoor te zorgen dat de pastorale activiteiten kunnen plaatsvinden in het gebouw, zijn nieuwe samenwerkingen qua beheer een logisch gevolg van verbreed gebruik. Niet zelden is uitzicht op een deugdelijk beheer belangrijker voor het voortbestaan van het kerkgebouw dan de exacte vorm van gebruik.

4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)

5. sociale strategie

Niet alleen op ruimtelijk vlak, maar ook op sociaal vlak beschikt een parochiekerk over een structurerend vermogen. Omwille van de meestal centrale ligging is het kerkgebouw wellicht een aangewezen plek voor gemeenschapsvormende activiteiten. Bovendien zal het kerkgebouw er waarschijnlijk nog lang staan, en is het bijgevolg niet onwenselijk om de parochiekerk deel te laten uitmaken van een langetermijnvisie op het lokale gemeenschapsleven. Dat kan, naar gelang de behoeften, gepaard gaan met een krimpscenario voor de andere gemeenschapsinfrastructuur.

6. termijnen / groeiscenario

7. architecturale mogelijkheden

8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)

Voorstellen van onze inwoners:

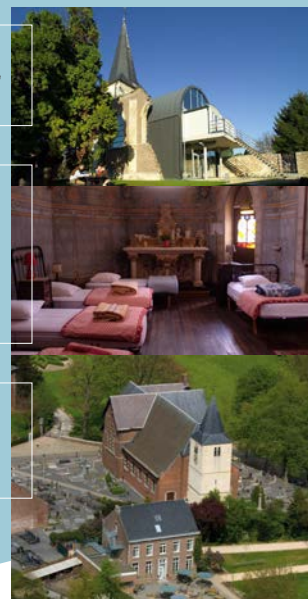
- Aanwezigheid orgel meer uitspelen
- Bezinningsruimte
- Dorpspunt (voorzieningen op maat van het dorp: postpunt, loketfunctie, voedselpunt...)
- Locatie voor retraite voor jongeren
- Invetten op vrijwilligers en/of sociale economie

In Viversel is er zoals op veel andere plaatsen in Heusden-Zolder een uitgebouwd gemeenschapscentrum, de Vierseler. Tegelijkertijd is er naast de kerk - in feite tegen de kerk - nog de pastorie (die weldra niet meer letterlijk bewoond zal zijn) en in de tussenzone bevindt zich een ruim secretariaat. Infrastructuur is er voldoende in Viversel. Dat kan gezien worden als een last om te beheren, of juist als een troef, als springplank om iets uit te bouwen wat elders minder vanzelfsprekend is. Vanuit het lokale team ontstond het idee van een retraitecentrum voor jongeren. Dat zou klein kunnen beginnen, door de Sint-Quirinuskerk meer in te zetten als bezinningsruimte (met een glansrol voor het orgel?) en de pastorie als verblijfsruimte. Een ander idee is het uitbouwen van een zogenaamd dorpspunt aan de kerk. Een dorpspunt verzamelt allerlei diensten zoals een postpunt, een loketfunctie, een voedselpunt ... op een minimale oppervlakte. Dat kan bijvoorbeeld in de pastorie of in de tussenzone. Zowel voor het retraitecentrum als voor het dorpspunt is het belangrijk om na te denken over hoe het beheerd kan worden, en welke rol vrijwilligers kunnen en willen opnemen. Een lokaal team dat de beheersrol waarneemt is waarschijnlijk een meerwaarde.

In Hees bij Bilzen is er onderaan in de oude kerk een dorpspunt. Erboven bevindt zich de zogenaamde fietskluif met twee trekkershutten. (beeld: Visit Limburg)

Op termijn kan de hele site eventueel doorgroeien tot verblijfsruimte. Voorlopig zal het niet aan de orde zijn om ook de kerk in te zetten daarvoor, maar in Frankrijk gebeurt het bijvoorbeeld in de Gîte Chapelle des Ursulines, op de pelgrimsroute naar Compostella. (beeld: annemartinesurlechemin.files.wordpress.com)

In Gors-Opleeuw bij Borgloon baat De Wroeter de pastorie uit als een bed&breakfast. Ernaast ligt de oude school die nu gebruikt wordt voor groepsvakanties (ook uitgebaat door De Wroeter). (beeld: vok.be)

PARCUM

SINT-HUBERTUS EN SINT-VINCENTIUSKERK ZOLDER-CENTRUM

De gemeente Heusden-Zolder en het centraal kerkbestuur van Heusden-Zolder werken aan een geactualiseerd kerkenbeleidsplan. Een kerkenbeleidsplan is een officieel visiedocument dat inzicht verschaft in het heden en de (mogelijke) toekomst van alle parochiekerken op het grondgebied van een gemeente. Als de eigenaar van een parochiekerk (de gemeente of de kerkfabriek in kwestie) een Vlaamse subsidie of een erfgoedpremie wil aanvragen, dan is een door de bisschop en de gemeenteraad bekrachtigd kerkenbeleidsplan een absolute voorwaarde. Het plan belicht de kwaliteiten van de gebouwen, pastorale aspecten, maar ook aanvullende vormen van gebruik komen aan bod.

Sluitingen en volledige herbestemmingen zijn vandaag in Heusden-Zolder niet aan de orde. Het plan gaat daarom vooral in op **nevenbestemming**. Deze poster duidt voor één kerk een aantal toekomstmogelijkheden. In meerdere gevallen gaat het om kiemen die doorheen de tijd kunnen groeien. De scenario's zijn gebaseerd op de verwerking van de resultaten van een massaal ingevulde enquête over de toekomst van de parochiekerken van Heusden-Zolder, gesprekken met bevoorrechte getuigen én een grote hoeveelheid randvoorwaarden met betrekking tot de kerken en de dorpen/wijken. Voor elk van de acht parochiekerken is er een poster en dus een opstap naar een visie op maat.

De posters polsen via het bijhorende eenvoudige vragenformulier naar uw reacties. De gemeente en het centraal kerkbestuur zijn niet alleen geïnteresseerd in de mate waarin u zich kan vinden in de voorgestelde scenario's, maar ook in uw eventuele persoonlijke engagement voor het gebouw in kwestie (en de voorwaarden van dat engagement).

Het onderzoek dat leidt tot een geactualiseerd kerkenbeleidsplan wordt in het najaar van dit jaar afgerond met een gedragen visie voor de acht kerken. De gemeente is opdrachtgever van het onderzoek. *Parcum* (tot voor kort het CRKC-centrum voor religieuze kunst en cultuur) en de UHasselt (faculteit Architectuur en Kunst) voeren het uit, in overleg met de gemeente, de pastorale teams, de kerkraden en het centraal kerkbestuur.

De toekomst van een parochiekerk kan op diverse manieren bekeken worden. Niet enkel het toekomstige gebruik is van belang. Er zijn veel meer aspecten.

Niet alle mogelijke invalshoeken komen terug in het toekomstscenario voor elke kerk. Er is telkens een keuze gemaakt. Over héél Heusden-Zolder, over de acht parochiekerken dus, komt de hele diversiteit aan insteken wel aan bod: van gebruik over beheer tot de architecturale mogelijkheden van het kerkgebouw. Bijgevolg kan het scenario voor de ene kerk inspirerend zijn voor een andere kerk.

Het lijstje hieronder geeft de gehanteerde invalshoeken weer. Het duidt daarnaast aan voor welke parochiekerk in Heusden-Zolder welk aspect in het bijzonder een doorslaggevende factor was voor het opstellen van het voorlopige toekomstscenario.

1. kerkelijk / pastoraal aspect
Voor sommige parochiekerken is het kerkenbeleidsplan een aanleiding om het kerkelijke of pastorale aspect juist te gaan versterken, eventueel via een verkleinde kerkruimte, of door het leggen van een duidelijk klemtoneel (zondagskerk, devotie, contemplatie...).
2. nieuwe of extra functie (eventueel in relatie tot bepaalde noden)
Aanvullende vormen van gebruiken kunnen gepaard gaan met een architecturale ingreep, maar dat hoeft niet. Een kerkgebouw kan op andere tijdstippen anders ingevuld worden. Nieuwe functies sluiten in het ideale geval aan bij vragen en noden uit de omgeving en zorgen bijgevolg voor een verbreed draagvlak en eventueel aanvullende inkomsten.
3. beheer / partners / draagvlak
4. ruimtelijke strategie voor het dorp of de wijk (inspelen op de ruimtelijke context)
5. sociale strategie
6. termijnen / groeiscenario
7. architecturale mogelijkheden
8. 'graad van openheid' (idee Open Kerk)
Parochiekerken zijn bij wet 'bestemd voor de openbare eredienst'. Als een parochiekerk uit gebruik genomen wordt, dan wordt ze juridisch 'onttrokken aan het publieke domein'. Parochiekerken zijn dus publieke gebouwen: van iedereen, voor iedereen. Omdat er bijvoorbeeld waardevolle beelden aanwezig zijn, is het echter niet vanzelfsprekend om de deuren altijd open te laten staan. Toch zijn er heel wat 'open kerken'. De meerwaarde van een open kerk voor de lokale gemeenschap en voor voorbijgangers, bijvoorbeeld als plaats om even tot rust te komen, is enorm groot. Elke toekomstvisie houdt daarom bij voorkeur rekening met een toenemende 'graad van openheid'.

Voorstellen van onze inwoners:

- Open huis
- Ruimte voor concerten
- Link naar het mijnverleden en/of link naar erfgoed en/of link naar de nederzetting Zolder, via wisselende tentoonstellingen in de ruimte onder de kerk
- Ruimte onder de kerk ook gebruiken voor pastorale activiteiten en andere bijeenkomsten

De Sint-Hubertus en Sint-Vincentiuskerk is de voorde handliggende zondagskerk voor Zolder. Ze is centraal gelegen, ruim, altijd open, mooi gerestaureerd en goed uitgerust. Ze leent zich daarnaast voor aanvullende, vooral culturele vormen van gebruik. Voor concerten bijvoorbeeld is de kerk een aangewezen locatie. Een volgende stap zou kunnen zijn om de kerk in te zetten voor tentoonstellingen. Dat kan op diverse manieren die elkaar potentieel versterken. De ruimte in de kelder laat wisselende tentoonstellingen toe (over erfgoed, het mijnverleden, de geschiedenis van Zolder ...), maar het is bovendien haalbaar om de hele kerk in te schakelen, en een museale route door het gebouw te ontwikkelen. Dat laatste maakt het mogelijk om de impact van de mijnverzakkingen heel direct te tonen en om kerkenschappen in hun context te laten zien. Dat een museale ontsluiting zich niet beperkt tot één afgeliijnde ruimte - de keuze zou dan waarschijnlijk op de kelderruimte vallen - heeft als voordeel dat de ondergrondse ruimte kan dienen voor pastorale activiteiten. Voorbeelden daarvan zijn catechese en de idee van een parallelle kerkruimte voor kinderen. Socioculturele ontmoetingen kunnen er eveneens plaatsvinden.

De C-Mine Expeditie in Winterslag is inspirerend als voorbeeld van hoe een route door bestaande structuren drager kan zijn van een museale beleving. Uiteraard kan de vormgeving in het geval van een kerkgebouw helemaal anders zijn. (beeld: nu architectuuratelier)

In Utrecht is er een museum voor religieuze kunst ondergebracht in het voormalige klooster Catharijneconvent. (beeld: visitutrechtregion.com)

Het cultuurcentrum van Maasmechelen gebruikt voor concerten vooral de goed uitgeruste kerk van deelgemeente Leut. (beeld: Visit Limburg)

PARCUM

Kerkenbeleidsplan Heusden-Zolder

Vragenformulier met het oog op persoonlijk engagement voor uw kerk

1. Bent u van (het grondgebied van) de parochie? Schrap wat niet past!

- JA
- NEE

2. Wat vindt u van het voorstel/de voorstellen op de poster?

- Mijn VOORKEUR gaat uit naar:

.....

.....

- Dit zou ik op deze manier VERFIJNEN:

.....

.....

- Dit vind ik NIET GOED:

.....

.....

3. Bent u bereid om een concreet engagement op te nemen voor het kerkgebouw (permanentie houden, activiteiten organiseren ...)?

- JA
- JA, maar enkel onder deze voorwaarden (bijvoorbeeld met betrekking tot het voorstel/de voorstellen):

.....

.....

- NEE

4. Zo ja, voor hoeveel uren per week of per maand wil u zich engageren?

.....

5. Welke mensen/partners moeten volgens u betrokken worden bij het voorstel dat u steunt?

.....

6. Gelieve hier uw naam en contactgegevens (e-mailadres) in te vullen als u ermee akkoord gaat dat u gecontacteerd wordt i.v.m. uw engagement:

Veel Dank!

Hasselt, 24 november 2021

Betreft: Voorstel kerkenbeleidsplan Heusden-Zolder

DE BISSCHOP:

Gelet op het overleg tussen de nodige instanties, met name de pastoraal verantwoordelijken en teams van de federatie Zolder en de federatie Heusden (vanaf 29/01/2021 Pastorale Eenheid Sint-Franciscus Heusden-Zolder), de kerkfabrieken en het centraal kerkbestuur;

Gelet op het overleg met de gemeentelijke overheid;

Gelet op het feit dat in het voorgelegde kerkenbeleidsplan rekening wordt gehouden met de noodwendigheden die de pastoraal verantwoordelijken neerschreven in de pastorale plannen;

Gelet op het feit dat er rekening wordt gehouden met de voorschriften van de bisschoppenconferentie omtrent het gebruik, de nevenbestemming en de herbestemming van de kerken;

BESLUIT:

De bisschop nam kennis van het voorliggend voorstel van kerkenbeleidsplan voor Heusden-Zolder.

De bisschop kan het voorstel van kerkenbeleidsplan zoals ingediend op 9 november 2021, goedkeuren.

De bisschop steunt het voorstel om in een werkgroep te bestuderen welke mogelijke neven- of herbestemmingstrajecten kunnen ontwikkeld worden voor de in het kerkenbeleidsplan hiertoe aangeduide kerkgebouwen.

De bisschop vraagt aandacht voor het feit dat vervangen van liturgisch meubilair zoals het altaar niet kan zonder raadpleging van de diocesane Commissie voor Kerkelijk Patrimonium en met voorafgaandelijke toestemming van de bisschop.

Dienst Kerkfabrieken - Kerkenbeleidsplannen
Bisdom Hasselt | Paul Bellefroidlaan 2C | B-3500 Hasselt | T: +32 11 28 84 50 | E: kerkfabrieken@bisdomhasselt.be

De bisschop vraagt aandacht voor het feit dat een nevenbestemming in ruimte, zogenaamd gedeeld gebruik, pas kan geschieden na raadpleging van de diocesane Commissie voor Kerkelijk Patrimonium. De bisschop vraagt dan ook om hiervoor de nodige stappen te zetten vooraleer men overgaat tot uitvoering van eventuele plannen.

De bisschop vraagt eveneens aandacht voor het feit dat een herbestemming pas kan geschieden indien het kerkgebouw werd onttrokken aan de eredienst. De procedure tot onttrekking aan de eredienst kan evenwel pas opgestart worden indien er een nieuwe bestemming bekend is die in overeenstemming is met de waardigheid van het gebouw.

NAMENS DE BISSCHOP:

Karel D'Huys
Vicararis-generaal

Een exemplaar van dit besluit wordt verstuurd naar de pastoors-moderatoren, de deken, het stadsbestuur en naar het centraal kerkbestuur.

Dienst Kerkfabrieken - Kerkenbeleidsplannen

Bisdom Hasselt | Paul Bellefroidalaan 2C | B-3500 Hasselt | T: +32 11 28 84 50 | E: kerkfabrieken@bisdomhasselt.be

Gemeente Heusden-Zolder

UITTREKSEL UIT DE NOTULEN VAN DE GEMEENTERAAD

Zitting van 25 november 2021

Openbare zitting

AANWEZIG:

Voorzitter:	Mario Borremans
Schepenen:	Marleen Hoydonckx, Engin Ozdemir, Isabelle Thielemans, Dirk Schops, Lode Schops, Funda Oru en Yasin Gül
Raadsleden:	Jan Jans, Tony Lespoix, Nico Geeraerts, Annette Palmers, Ann Leyssens, Kristof Was, Arif Birinci, Britt Custers, Petra Tielens, Mario Carremans, Janne Celis, Hans Zegers, Swa Vanderaerden, Tonny Vanhamel, Marten Frederix, Zihni Aktepe, Elif Sanli, Eddy Pools, Anny Jaspers en Steven Goris
Algemeen directeur:	Rony Herlitska

VERONTSCHULDIGD:

Raadsleden:	Mohamed Ahmidouch, Metin Karabas en Herwig Hermans
-------------	--

Agendanummer: OZ.15

ONDERWERP : Financiën - kerkenbeleidsplan Heusden-Zolder - goedkeuring

DE GEMEENTERAAD:

MOTIVERING

Juridische gronden

- Decreet Lokaal Bestuur van 15 juli 2005, zoals gewijzigd, art. 40 en 41
- Decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten, gewijzigd bij decreet van 6 juli 2012 (het 'eredienstendecreet')
- Decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria
- Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het uitvoeringsbesluit van 16 mei 2014, zoals gewijzigd, die stipuleren aan welke vormvereisten een kerkenbeleidsplan dient te voldoen
- Besluit van het college van burgemeester en schepenen van 17 augustus 2019 betreffende goedkeuring procesbegeleiding
- Beslissing van de gemeenteraad van 20 februari 2020 betreffende goedkeuring samenstelling stuurgroep

Feiten en context

De lokale overheden en kerkbesturen werden gevraagd een langetermijnvisie over de parochiekerken op hun grondgebied te ontwikkelen.

De gemeenten zijn verplicht een kerkenbeleidsplan op te maken indien zij nog in aanmerking willen komen voor het toekennen van toekomstige onderhouds- of restauratiepremies voor beschermde kerken of voor andere subsidies voor niet-beschermde kerken.

Het college van burgemeester en schepenen keurde op 17 augustus 2019 de procesbegeleiding, actualisatie en participatie kerkenbeleidsplan door het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) goed.

De gemeenteraad keurde op 20 februari 2020 de samenstelling van de stuurgroep goed. De stuurgroep, bestaande uit leden van de burgerlijke en kerkelijke overheden uit Heusden-Zolder en

Uittreksel uit de notulen van de gemeenteraad
25 november 2021

p. 1 van 2

CRKC, heeft een kerkenbeleidsplan opgemaakt waarin rekening wordt gehouden met de vormelijke en inhoudelijke voorwaarden opgelegd door de Vlaamse overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed.

Gedurende de periode van de opmaak van dit kerkenbeleidsplan was er regelmatig overleg met de stuurgroep. Alsook waren er plaatsbezoeken van de 8 kerken. Via digitale enquêtes is er inspraak geweest van de bevolking. In een bijkomend overleg zijn er gesprekken met de 8 kerkraden geweest. Op 29 augustus 2021 werd er een open kerkdag georganiseerd in elk kerkgebouw met een algemene uitleg over het traject en een voorstel voor de toekomst van de kerk in kwestie.

Argumentatie

Het voorbereidend participatietraject met inwoners, de kerkraden van Heusden-Zolder en het lokaal bestuur begeleid door CRKC, heeft geleid tot het voorliggend kerkenbeleidsplan met conclusies per kerk.

Het kerkenbeleidsplan biedt een lokaal gedragen langetermijnvisie voor alle gebouwen die bestemd zijn voor de betrokken eredienst op het grondgebied van de gemeente.

Het kerkenbeleidsplan moet worden goedgekeurd door het representatief orgaan van de betrokken eredienst met name de bisschop voor de katholieke eredienst en nadien door de voogdij-overheid en ook door de gemeenteraad.

Bijlagen

Bijlage 1 kerkenbeleidsplan Heusden-Zolder

BESLUIT

eenparig aangenomen.

Artikel 1:

De gemeenteraad keurt het kerkenbeleidsplan Heusden-Zolder goed.

Artikel 2:

Het kerkenbeleidsplan, zoals in bijlage gevoegd, maakt integraal deel uit van dit besluit.

Artikel 3:

De gemeenteraad besluit een afschrift te bezorgen aan: het Bisdom Hasselt, het Centraal Kerkbestuur Heusden-Zolder en het Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

Aldus gedaan op de dag als hierboven.

NAMENS DE GEMEENTERAAD

(get.) Rony Herlitska
Algemeen directeur

(get.) Mario Borremans
Voorzitter

Voor eensluidend uittreksel:
Heusden-Zolder, 30 november 2021

In opdracht:
Rony Herlitska
Algemeen directeur

Mario Borremans
Burgemeester

